

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

**FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
OPLEIDING COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN**

**“Verba volant, scripta manent”:
Framing van Bart De Wever in “Le
Soir” en “Editions de l’Avenir”**

Promotor : Prof. Dr. L. D’HAENENS

Verslaggever: Dra. K. CUSTERS

MASTERPROEF
aangeboden tot het
verkrijgen van de graad
van Master in de
Communicatie-
wetenschappen
door
Kirsten SOKOL

academiejaar 2010-2011

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

**FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
OPLEIDING COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN**

**“Verba volant, scripta manent”:
Framing van Bart De Wever in “Le
Soir” en “Editions de l’Avenir”**

Promotor : Prof. Dr. L. D’HAENENS
Verslaggever: Dra. K. CUSTERS

MASTERPROEF
aangeboden tot het
verkrijgen van de graad
van Master in de
Communicatie-
wetenschappen
door
Kirsten SOKOL

academiejaar 2010-2011

Samenvatting

In deze masterproef wordt nagegaan op welke manier de politieke situatie en de figuur van Bart De Wever door de Franstalige kranten “Le Soir” en “l’Avenir” wordt benaderd tussen 30 mei en 24 november 2010. Dit gebeurt via een kwantitatieve frame-analyse enerzijds en een aanvullende kwalitatieve inhoudsanalyse volgens de regels van de kritische discoursanalyse anderzijds. In totaal werden 576 krantenartikels gecodeerd en geanalyseerd. Deze artikels werden onderverdeeld in vier analyseperiodes afgebakend volgens belangrijke gebeurtenissen in de beginfase van de formatie.

Uit de kwantitatieve analyse kwamen significante verschillen tussen beide kranten en bepaalde analyseperiodes naar voren. Le Soir vertoonde meer tekenen van framing dan l’Avenir en dit in alle periodes. In tegenstelling tot de verwachtingen, nam de framing niet gradueel toe naarmate de formatie vorderde, maar deed er zich in beide kranten een slingerbeweging voor tussen de afgebakende periodes. Beide kranten frameden tegen de verwachtingen in de politieke situatie meer dan de figuur van De Wever. In hun keuze voor een van de vijf generieke frames van Semetko en Valkenburg, kwam het conflictframe zowel m.b.t. de situatie als de figuur van De Wever het vaakst op de voorgrond.

De kwalitatieve analyse ondersteunde de resultaten uit de frame-analyse. Naast het gebruik van de verschillende frames werden er rond Bart De Wever ruwweg twee discours opgebouwd. In een eerste discours wordt hij voorgesteld als overwinnaar en redelijk man die in staat is tot compromissen. Ongeveer halverwege de volledige analyseperiode slaat de berichtgeving om en wordt De Wever neergezet als een irrationeel man die weigert constructief mee te werken. Het keerpunt in de berichtgeving komt er na de mislukte preformatie-opdracht van Di Rupo.

Naast deze analyses komen ook de resultaten van gelijkaardig onderzoek in de Vlaamse pers en een interview met de woordvoerder van M. De Wever in deze masterproef aan bod.

Dankwoord

Na een druk masterjaar met de klassieke ups en downs zou ik graag de ruimte vrijmaken om enkele mensen die me geholpen hebben bij het tot stand komen van deze thesis expliciet te bedanken.

Eerst en vooral mijn promotor Prof. Leen d'Haenens. Bedankt om altijd de tijd vrij te maken om me bij te staan met raad en daad en steeds op een eerlijke en duidelijke manier met mij te communiceren en tips te geven om het geheel nog beter te maken.

Daarnaast ook zeker M. Jeroen Overmeer in zijn hoedanigheid als woordvoerder van Bart De Wever. Bedankt om in alle drukte rond de regeringsformatie uitgebreid en in alle eerlijkheid uw licht over mijn thesisonderzoek te laten schijnen.

Zeker ook niet te vergeten, mijn vrienden die me tijdens de thesisdipjes opvingen en me het hele jaar hebben aangemoedigd om het beste uit mezelf te halen. Bedankt om me altijd bij te staan, zowel tijdens de dipjes als tijdens de vele leuke momenten van ontspanning.

Last but not least, mijn ouders omdat ze altijd in mij en mijn ambitieuze dromen en plannen blijven geloven. Bedankt voor alle steun en aanmoediging, altijd.

Inhoudsopgave	
Samenvatting	4
Dankwoord	6
Inhoudsopgave	7
Tabellen	11
Figuren	12
Aanleiding voor deze thesis	13
Inleiding	15
1. De Franstalige dagbladenmarkt: een situatieschets	15
1.1 Profiel van Le Soir	16
1.2 Profiel van l’Avenir	18
2. Relatie van Bart De Wever met de media	19
2.1 Vlaanderen	19
2.2 Franstalig België	20
Literatuurstudie	23
1. Nieuws als product	23
1.1 Wat is nieuws?	23
1.2 Democratische functie van nieuws	24
1.3 Wat is nieuws niet?	24

1.4	Doelgroepgericht werken	25
2.	Framing als journalistieke praktijk	26
2.1	Wat is framing?	26
2.2	Implicaties van framing voor nieuwsmakers en nieuwsconsumenten	26
2.3	Link tussen framing en kwaliteit	27
2.4	Vaak voorkomende frames	28
2.5	Gevolgen van framing	30
3.	Politieke verslaggeving	31
3.1	Verwevenheid journalistiek en politiek	31
3.2	Implicaties van deze relatie voor beide partijen	33
3.3	Gevolgen van deze relatie voor de berichtgeving	35
3.3.1	Personificatie van de politiek	35
3.3.2	Andere trends in de verslaggeving	36
	Methodologie	39
1.	Steekproef	39
2.	Analyse	42
2.1	Codeboek	42
2.2	Intercodeursbetrouwbaarheid	43

2.3	Critical Discourse Analysis	44
3.	Onderzoeksvraag en hypothesen	44
	Resultatensectie	49
1.	Beschrijving steekproef	49
2.	Kwantitatieve onderzoeksresultaten	52
2.1	Hypothese 1	52
2.2	Hypothese 2	55
2.3	Hypothese 3	61
2.4	Hypothese 4	63
2.5	Conclusie	70
3.	Secundaire analyse van onderzoek in de Nederlandstalige pers	72
3.1	Resultaten	72
3.2	Terugkoppeling naar eigen onderzoek	74
4.	Kwalitatieve onderzoeksresultaten	77
4.1	Inhoudsanalyse	77
4.1.1	Periode 1 – Campagne	78
4.1.2	Periode 2 – Optimisme	80
4.1.3	Periode 3 – Begin impasse	84

4.1.4	Periode 4 – Totale impasse	89
4.1.5	Antwoord op de onderzoeksvraag	91
4.2	Verdiepend interview met Jeroen Overmeer	95
	Conclusie	104
1.	Discussie	104
2.	Beperkingen van dit onderzoek	106
3.	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	108
	Bijlagen	114

Tabellen

Tabel 1: Aantal nieuwsartikels o.b.v. de zoekterm “Bart De Wever” die voor elke analyseperiode werden opgenomen (aantal artikels dat voor elke analyseperiode werd gevonden o.b.v. de zoekterm)	41
Tabel 2: Intercodeursbetrouwbaarheid voor de negen frames in de analyse	52
Tabel 3: Gemiddelde framing van de situatie in het nieuwsverhaal in het algemeen/figuur van Bart De Wever specifiek per krant en per periode	53
Tabel 4: Gemiddelde framingwaarden voor de situatie/figuur De Wever voor de hele steekproef	62
Tabel 5: Gemiddelde(standaardafwijking) voor het voorkomen van de vijf frames m.b.t. de situatie voor beide kranten	64
Tabel 6: Gemiddelde(standaardafwijking) voor het voorkomen van de vier frames m.b.t. Bart De Wever voor beide kranten	67

Figuren

Figuur 1: Aantal gepubliceerde artikels over de hele steekproef heen per dag	50
Figuur 2: Tendens voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken over de hele steekproef	56
Figuur 3: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken over de hele steekproef	56
Figuur 4: Trend voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken voor Le Soir	58
Figuur 5: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken voor Le Soir	59
Figuur 6: Trend voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken voor l’Avenir	60
Figuur 7: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken voor l’Avenir	60
Figuur 8: Gemiddelde gebruik van het conflictframe m.b.t. de politieke situatie over de hele steekproef heen	65
Figuur 9: Gemiddelde gebruik van het verantwoordelijkheidsframe m.b.t. Bart De Wever over de hele steekproef heen	69

Aanleiding voor deze thesis

13 juni 2010: N-VA wordt met een verpletterende verkiezingsuitslag de grootste partij van het land. Maar liefst 27,8% van de Vlamingen schaart zich achter de nationalistische partij van sterkhouders Bart De Wever. Hij zal nu een federale regering moeten proberen te vormen in samenwerking met de grote overwinnaar in Franstalige België: Elio Di Rupo. De kloof tussen beide winnaars lijkt enorm, maar het duo krijgt aanvankelijk het voordeel van de twijfel. De optimistische stemming in de eerste weken na de verkiezingen blijkt al snel om te slaan wanneer de mogelijke coalitiepartners de onderhandelingen echt opstarten. Onder het oog van camera's en journalisten worden de eerste barstjes in de as De Wever - Di Rupo snel pijnlijk duidelijk. Verschillende politici proberen de onderhandelingen opnieuw vlot te trekken, maar België lijkt te verzanden in een politieke impasse die in het voorjaar van 2011 wordt bezegeld met het wereldrecord regeringsonderhandelen. Intussen kabbelt de regering van lopende zaken nog steeds verder en lijkt niemand nog te weten hoe en wanneer er een nieuwe regering met volheid van bevoegdheden zal aantreden.

Ondanks de herhaalde oproep tot discretie van verschillende hoofdrolspelers in de formatie, wordt er via de media steeds stoerdere taal gesproken tot de kiezers binnen de eigen taalgroep. De situatie verzandt stilaan in een impasse en steeds vaker is te horen dat België altijd al een land is geweest met twee democratieën. De optelsom hiervan lijkt nu voor het eerst niet te lukken. Ook het ontbreken van nationale media die in beide taalgroepen worden gevolgd wordt als argument voor deze these gebruikt. Elke taalgemeenschap heeft immers zijn eigen media die m.b.t. hun doelpubliek een bepaald wereldbeeld construeren en meegeven.

Ook over deze communautair beladen regeringsformatie wordt in de media in beide landsdelen aanzienlijk wat gezegd en geschreven.

In het kader van dit thesisonderzoek wordt een blik geworpen naar de overkant van de taalgrens. Meer bepaald wordt de berichtgeving in de kranten “Le Soir” en “l’Avenir” onder de loep genomen. Vanuit welk perspectief wordt de moeizame regeringsvorming door deze kranten benaderd? Schrijven ze vanuit een ander oogpunt? Evolueert de toon in de berichtgeving naarmate de tijd verstrijkt? In welke mate wordt de Vlaamse hoofdrolspeler Bart De Wever benaderd? Wordt er over hem op een andere manier bericht dan over de formatieronde zelf? En bekijken de Franstalige krantenredacties de politieke impasse nu echt met een andere bril dan hun Vlaamse collega’s? Op deze vragen zal d.m.v. een kwantitatieve inhoudsanalyse een antwoord gezocht worden. Daarnaast wordt in een beknopt kwalitatief luik even dieper ingegaan op de schrijfstijl en het specifieke taalgebruik in de politieke artikels.

Inleiding

1. De Franstalige dagbladenmarkt: een situatieschets

De Belg is sinds jaar en dag een rituele krantenlezer. In ons land lezen dagelijks ongeveer 5 miljoen mensen een krant en ongeveer de helft hiervan zijn abonnees (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 11; p. 132; Dumont, Grevisse & Ringlet, 1998, p.5). Ondanks dit aanzienlijk aantal zet zich evenwel een duidelijke daling van de oplage en verkoopscijfers in voor nagenoeg alle kranten. Deze afname situeert zich voornamelijk in de losse verkoop want de laatste 20 jaar is het aantal krantenabonnees in België zelfs nog lichtjes gestegen (De Bens & Raeymaeckers, 2010, pp. 136-137). Het is echter opvallend dat de Vlaamse krantenmarkt vrij stabiel blijft, met slechts kleine verschuivingen en zelfs enkele kranten die er nog lichtjes groeien (Kdr, 06.11.10, p.2; De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 140). De Franstalige markt is er aanzienlijk slechter aan toe met een algemene daling in de verkoop voor alle titels, zij het niet voor elke krant in dezelfde mate. Een mogelijke verklaring voor de sterkere afname in de verkoop van Franstalige kranten, is het terugwijkende aandeel van de Franstalige pers in ons land. In de jaren '60 waren de Franstalige kranten goed voor iets meer dan de helft van de markt terwijl ze nu nog goed zijn voor ongeveer een derde (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 144). De meest complete kranten die voldoende aandacht besteden aan sport en lokaal nieuws brengen (de zogenaamde "omnibussen"), weten zich het best te handhaven (Dumont, Grevisse & Ringlet, 1998, p.19; CIM, 2011; De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 140).

Hoewel jarenlang verschillende families de Waalse krantenmarkt domineerden, hebben zich na de Tweede Wereldoorlog enkele ingrijpende concentratiebewegingen voorgedaan (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p.74-86). De verschillende Franstalige dagbladen hebben zich nu gegroepeerd hebben binnen twee grote

concerns: de groep Rossel met o.a. Le Soir en de groep IPM met o.a. La Libre Belgique (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 80). Samen zijn deze twee concerns goed voor ongeveer 80% van de Franstalige markt (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 81). Naast deze twee grote krantengroepen, speelt ook het kleinere Medi@bel met een kleine 20% marktaandeel nog een rol van betekenis (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 81). Deze Franstalige groep met o.a. de regionale titels van l'Avenir kwam geleidelijk in Vlaams bezit tot het laatste pakket aandelen in 2006 volledig in handen kwam van de Vlaamse krantengroep VUM (o.a. De Standaard) die eveneens katholieke wortels heeft (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 76). Dit ging gepaard met een naamsverandering naar Corelio, waardoor de V in de vroegere bedrijfsnaam als duidelijke verwijzing naar de Vlaamse achtergrond van het bedrijf definitief verdween (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 308). Deze Franstalige dagbladen zijn sinds dan volledig in het bezit van een Vlaams crossmediaal bedrijf. Een vierde en laatste speler in Franstalig België die de laatste procenten van de markt inneemt, is de groep rond het Duitse dagblad Grenz-Echo, maar deze is ook voor de helft in het bezit van de groep Rossel (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 78).

1.1 Profiel van Le Soir

Le Soir behoort tot de groep Rossel die startte als een familiebedrijf. Dit concern is goed voor ongeveer de helft van de verkoop van de Franstalige printmedia (Dumont, Grevisse & Ringlet, 1998, p.5). Le Soir is de krant die in Franstalig België het meest gelezen wordt en ook in het buitenland wordt ze sterk opgevolgd. De meeste belangrijke opiniemakers volgen de berichtgeving in deze krant op de voet. Sinds 2001 wordt de krant geleid door hoofdredactrice Béatrice Delvaux die hiermee ook als eerste vrouw ooit deze positie bij een dagblad wist te bereiken (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 424). Le Soir trekt vooral lezers aan in het

Brusselse door zijn aandacht voor nieuws uit deze regio in combinatie met een “nationale roeping” (Dumont, Grevisse & Ringlet, 1998, p.76). Ook in de provincies Henegouwen en Luik staat de krant sterk (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 427). Le Soir probeert zich te profileren als kwaliteitskrant gericht op de Franstalige bourgeoisie in de rand rond Brussel, maar wil tegelijk toegankelijk zijn voor een breed publiek (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p.423). Belangrijk is het ideologisch neutrale uitgangspunt waarop de krant zich al van bij zijn ontstaan consequent beroept. Toch durft Le Soir zeker een standpunt in te nemen. In communautair beladen kwesties volgde deze krant vaak het spoor van het radicale FDF met een anti-Vlaamse koers (De Bens & Raeymaeckers, 2010, pp. 243-244). Toch slaagt de krant erin om door haar pluralistisch karakter een zeer heterogeen lezerspubliek aan te trekken. Vooral qua leeftijd worden alle lagen van de bevolking bereikt. Le Soir trekt wel iets meer lezers aan uit de hogere sociale klassen (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 425-427).

Le Soir wil zijn positie als grootste speler op de Franstalige krantenmarkt met om en bij een half miljoen lezers per dag behouden door “*se rendre utile et indispensable*” (Dumont, Grevisse & Ringlet, 1998, p.7). Om dit te bewerkstelligen, pakt ze geregeld uit met extra thematische bijlagen, bvb. over economie. Ondanks deze inspanningen, voelt ook Le Soir sinds de jaren '90 zijn verkoop dalen tot om en bij de 80.000 exemplaren voor het derde kwartaal van 2010 (Kdr, 06.11.10, p.2; CIM, 2011). Ondanks verschillende inhoudelijke hervormingen en opmerkelijke acties zoals een eenmalige uitgave van de krant met enkele bladzijden in het Nederlands, slaagt Le Soir er voorlopig niet in om de negatieve tendens om te buigen. De laatste poging die de krant ondernam om meer lezers aan te trekken, is het opstarten van een nieuwe regionale editie gericht op de Franstaligen die in de rand rond Brussel wonen (Kld, 15.03.2011). Hoofdredactrice Béatrice Delvaux vindt dit

noodzakelijk omdat Franstaligen in de rand recht hebben op lokaal nieuws in hun eigen taal en de bestaande Brusselse editie van de krant hieraan niet tegemoet komt (Delvaux, 15.03.2011, p.1).

1.2 Profiel van l'Avenir

De negen verschillende uitgaven van l'Avenir hebben binnen het Naamse concern waarin ze zijn ontstaan of opgekocht steeds een uitgesproken regionale inslag gehad. Deze krant positioneert zich nog steeds op deze manier op de Franstalige krantenmarkt. Het doel is om vanuit een regionale invalshoek alle onderwerpen aan bod te laten komen en zo toch een brede kijk te bieden op de wereld, aldus hoofdredacteur Thierry Dupièieux (Corelio, 2011). Deze krantengroep trekt expliciet de kaart van de Waalse identiteit tegenover de grootste Franstalige speler Le Soir, die zich in de eerste plaats op een Brussels publiek richt. Toch moet dit verschil met enige nuance benaderd worden omdat deze krant eigenlijk niet echt kan beschouwd worden als de stem van Wallonië. De verschillende edities van l'Avenir hebben wel duidelijk de intentie om zich te richten op regionaal nieuws, maar omwille hiervan domineren hun negen verschillende uitgaven telkens slechts een specifieke regio of provincie.

De krant is ontstaan vanuit een katholieke achtergrond, maar stelt zich expliciet als doel om het debat niet op gang te trekken vanuit een bepaalde politieke of levensbeschouwelijke stroming. Tot aan de definitieve overname door de toenmalige VUM in 2006, waren deze kranten steeds voor het grootste deel in handen van het bisdom Namen (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 473). Dit heeft in het verleden regelmatig tot ideologische beïnvloeding geleid waardoor er nu gehamerd wordt op politieke neutraliteit (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 487). Hoewel de voormalig Naamse krantengroep nu in Vlaamse handen is en de verschillende edities van l'Avenir bij Corelio in Groot-Bijgaarden worden gedrukt (De

Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 477), is hun hoofdzetel en de redactie nog steeds gevestigd in Namen. Van een samenwerkingsverband met de Vlaamse redacties van De Standaard of Het Nieuwsblad is bij Corelio dus vooralsnog geen sprake. De verschillende edities van de krant worden integraal in de hoofdzetel samengesteld. Ze bestaan uit een gemeenschappelijke nationale katern en een afzonderlijke regionale katern waarin plaats is voor sport en faits divers. Zo worden op geregelde tijdstippen aparte specials bijgevoegd met foto's van pasgeboren baby's en eerstejaarsscholieren uit het middelbaar (Corelio, 2011).

Elke editie speelt in zijn eigen regio een toonaangevende rol. Les éditions de l'Avenir hebben in ongeveer alle Waalse provincies een voet aan de grond, al is dit in Waals-Brabant iets minder het geval (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 480). Het lezerspubliek van deze krant is vrij evenwichtig verdeeld over de verschillende sociale klassen, al wordt de krant net iets minder gelezen bij de hogere lagen van de bevolking. Het lezerspubliek is gemiddeld wel iets ouder, wat mogelijk te maken heeft met de regionale insteek (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 480). Ondanks het duidelijke profiel van de krant, gaan de verkoopcijfers er ook bij l'Avenir licht op achteruit (CIM, 2011). Opvallend is wel dat deze krant in verhouding meer abonnees heeft dan Le Soir. De daling in de verkoop tekent zich hierdoor iets minder scherp af en door het opkopen van verschillende regionale titels in de jaren '90 heeft deze zich ook iets later gemanifesteerd (De Bens & Raeymaeckers, 2010, p. 142; p.480).

2. Relatie van Bart De Wever met de media

2.1 Vlaanderen

Bart De Wever heeft zich in enkele jaren tijd ontpopt tot een fenomeen. Het aandeel dat de Nederlandstalige media hierin hebben

gehad mag zeker niet onderschat worden. Het begon allemaal eind 2008 - begin 2009 met zijn deelname aan “De slimste mens ter wereld”. In deze televisiequiz kon De Wever een andere kant van zichzelf laten zien, één die bovendien werd gesmaakt door gemiddeld 1,5 miljoen kijkers per aflevering. Vlaanderen leerde een gevatte, geestige man kennen in tegenstelling met wat zijn norske uiterlijk daarvoor soms deed vermoeden. De Wever schopte het tot de finale van de quiz waarin hij nipt de duimen moest leggen voor nieuwsanker Freek Braeckman. Vanaf dan was De Wever een BV, al minimaliseerde hij toen wel sterk de invloed die het programma zou kunnen hebben op de kiesintenties (VRT Nieuws, 14.01.2009). Ondertussen maakten de Vlamingen al snel kennis met zijn favoriete frituur Het Draakske, zijn voorliefde voor Beieren en zijn vier kinderen die tijdens de afgelopen verkiezingscampagne een uitgebreid interview gaven aan “Dag Allemaal”. Ook door zijn overgewicht kan hij op heel wat sympathie en goedbedoelde tips rekenen (Woestijnvis, 04.01.2011). De Wever krijgt ook complimenten omdat hij door het veelvuldig gebruik van allerlei spreuken het Latijn weer een beetje tot leven heeft gewekt (Woestijnvis, 19.10.2010). Intussen is De Wever niet meer te beroerd om toe te geven dat de media hem aanzienlijk geholpen hebben bij het uitbouwen van zijn populariteit: *“Ik ben een exponent van het politiek vedettisme. De Slimste Mens heeft mij niet gemaakt als politicus. En hoewel in dat programma op geen enkel moment aan politiek werd gedaan, kan geen mens ontkennen dat er wel politieke invloed van uitging.”* (De Wever, 2010, p. 99)

2.2 Franstalig België

Het contrast met de eerder koele relatie die De Wever heeft met de Franstalige media in dit land is enorm (Eeckhout, 15.10.2010, pp. 31-32). Reeds bij zijn aanstelling als informateur op 17 juni 2010 veroorzaakt De Wever een klein relletje omdat hij geen Franstalige

versie van zijn persmededeling heeft voorbereid. Hij schudt deze evenwel ter plekke uit zijn mouw. Toch is De Wevers relatie niet met alle Franstalige media even slecht. Door verschillende akkefietjes is de relatie met de RTBF wel flink bekoeld. Het laatste relletje ging over de reportage die journalist Christophe Deborsu draaide over de kindertijd en achtergrond van De Wever. Daarbij werden beelden gemaakt van de buurt waar hij opgroeide en van het graf van zijn vader (RTBF, 01.09.10). De Wever vond dit meer dan een brug te ver, maar ging toch niet openlijk in de clinch met de Franstalige openbare omroep.

Het medium waarmee Bart De Wever echter bij voorkeur zo weinig mogelijk in contact komt, is de krant *Le Soir*. Begin 2010 legde hij een klacht neer bij het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding nadat er bij een artikel over de Vlaamse wooncode een foto werd afgedrukt van een massagraf na een etnische zuivering in Nigeria (VRT Nieuws, 24.03.2010). Deze vergelijking was voor De Wever de druppel nadat hij eerder al in columns werd vergeleken met Miloscevic en Hitler en er werd geopperd om alle NVA-ers op een boot te zetten en ze te verdrinken (VRT Nieuws, 20.08.2008). Hij weigert intussen elke vorm van contact of interviews na deze columns die bij hem in het verkeerde keelgat zijn geschoten, hoewel er vanuit *Le Soir* intussen verschillende toenaderingspogingen zijn geweest (Aho, 06.11.2010, p. 27). Deze spanningen waren dus al geruime tijd aanwezig voor de formatiegesprekken na de verkiezingen van 13 juni van start gingen. Intussen zijn de relaties tussen De Wever en *Le Soir* er zeker niet op verbeterd. De Wever verkondigde intussen zelfs nog dat *“geen enkel welvoeglijk mens Le Soir nog zou mogen lezen”* (VRT Nieuws, 16.02.2011).

Op 25 maart 2011 wordt *Le Soir* voor het eerst in heel Vlaanderen verdeeld. De krant omvat vijf pagina's in het Nederlands waarin hoofdredactrice Béatrice Delvaux en haar politieke redactie weerwoord bieden t.a.v. wat Bart De Wever hen verwijt. In de

bijlage worden de artikels waardoor De Wever zich aangevallen voelde gepubliceerd. Bij elk artikel staat het verwijt dat De Wever Le Soir maakt en tevens een korte uitleg van de redactie over de reden waarom een bepaald artikel werd gepubliceerd (Delvaux, 22.03.2011, pp. 1-5). Hoofdredactrice Delvaux ziet hierin een manier om aan de Vlamingen te tonen dat ze niet onverschillig zijn voor de kritiek van N-VA op hun krant, maar ondervoorzitter van N-VA Ben Weyts ziet hierin vooral een strategie om meer kranten te verkopen (VRT Nieuws, 22.03.2011a). De spanning tussen beide partijen blijft dus voorlopig nog oplopen. Chef politiek bij Le Soir Véronique Lamquin betreurt dat Bart De Wever een karikatuur van hen blijft maken en weigert de dialoog te openen (VRT Nieuws, 22.03.2011b).

Literatuurstudie

1. Nieuws als product

1.1 Wat is nieuws?

Nieuws is een product dat wordt gemaakt en niet iets wat van nature uit bestaat. Nieuws kan worden beschouwd als een bepaald soort verpakking van een selectie feiten die zich hebben voorgedaan. Het publiek krijgt steeds slechts enkele dingen voorgeschoteld die door de nieuwsredactie werden geselecteerd uit een heel scala aan gebeurtenissen op een bepaalde dag (Elchardus, 2002, pp. 31-32). Een nieuwsfeit doet zich dus nooit rechtstreeks voor maar wordt geconstrueerd door journalisten. Of zoals socioloog Mark Elchardus (VUB) (2002, p. 29) het verwoordt: *“De media zijn daarin wel creatief, maar niet goddelijk. Ze scheppen niet uit het niets. Ze veroorzaken het wantrouwen niet. Ze creëren een voorstelling van een reeds bestaand wantrouwen: ze stellen een werkelijkheid voor waarin het ervaren wantrouwen verstaanbaar en evident lijkt.”*

Er wordt verwacht dat nieuws gemaakt door professionele journalisten voldoet aan bepaalde objectieve criteria. Het checken en dubbelchecken van informatie, het principe van hoor en wederhoor en het objectief uitbrengen van verslag zijn hier enkele concrete voorbeelden van. De meeste principes zijn vastgelegd in een deontologische code (VVJ, 2011). In de laatste code die eind september 2010 werd goedgekeurd door de Raad voor de Journalistiek, worden de verschillende principes waaraan journalisten zich moeten houden onder vier noemers samengevat: waarheidsgetrouw berichten, onafhankelijk informeren, aan fair play doen en respect tonen voor het privéleven en de menselijke waardigheid (VVJ, 2011). *“Deze normen volgen uit het respect voor andere fundamentele mensenrechten.”*, aldus de Vlaamse Vereniging van Journalisten.

1.2 Democratische functie van nieuws

Journalisten hebben als beroepsgroep een grote sociale verantwoordelijkheid. Het is hun plicht om de burgers in een democratische samenleving op een degelijke manier te informeren over zaken van algemeen belang (VVJ, 2011). Het recht op informatie is voor burgers immers fundamenteel. De mens wil zich bovendien ook informeren omdat hij als sociaal wezen deel uitmaakt van een gemeenschap (Anthonissen, 2009, p.22). Journalisten hebben dus de belangrijke taak om als bevoorrechte getuigen de burgers in deze samenleving op de hoogte te stellen van het reilen en zeilen (Anthonissen, 2009, pp. 62-64). Het is van groot belang dat journalisten tijdens het proces van nieuwsgaring en nieuwsproductie rekening houden met bepaalde deontologische afspraken om hun positieve invloed op het democratisch bestel te kunnen realiseren.

1.3 Wat is nieuws niet?

Er zijn twee belangrijke redenen waarom nieuws niet kan worden beschouwd als een perfecte afspiegeling van de realiteit. Vooreerst wordt een nieuwsfeit altijd enigszins uit zijn context gehaald om het binnen de context van nieuwsverslaggeving opnieuw te kaderen (Van Gorp, 2004, p. 49). Daarnaast worden journalisten beperkt door tijd en ruimte (Van Gorp, 2004, p. 49). Onder de druk van deadlines en binnen de bepaalde ruimte die een artikel mag innemen, moet de journalist een heel verhaal zien te vertellen. Elke benadering van de realiteit door een journalist is er per definitie één vanuit een bepaald standpunt waarbij er onvermijdelijk meer aandacht wordt besteed aan bepaalde aspecten van die realiteit dan andere. Keuzes dringen zich binnen deze productiecontext uiteraard op en deze hebben volgens Capella en Jamieson (1997, p. 39) hun gevolgen bij het publiek:

“news frames are those rhetorical and stylistic choices ... that alter the interpretation of the topics treated”.

1.4 Doelgroepgericht werken

Journalisten opereren niet in het luchtledige. Hun nieuwsverhalen komen steeds tot stand met het oog op een bepaald lezerspubliek (Anthonissen, 2005, pp. 101-102). Elke krant heeft immers een (min of meer) duidelijk profiel dat een zekere doelpubliek probeert aan te spreken. Deze profielen hebben echter minder dan vroeger een uitgesproken politieke kleur. Men mag niet vergeten dat een krant ook een commercieel product is dat aan de man gebracht moet worden en dat krantenredacties er dus alle baat bij hebben om hun doelpubliek niet al te veel voor het hoofd te stoten. De krantenmarkt (en dan vooral de Franstalige) krijgt daarenboven zware klappen (Kdr, 06.11.2010, p.2). Omdat de concurrentie tussen de verschillende kranten enkel nog toeneemt, doen de dagbladen de laatste jaren nog meer hun best om hun lezers via allerlei acties aan zich te binden zodat hun redactie toch op een rendabele manier kan blijven werken. Het valt in deze context niet uit te sluiten dat krantenredacties zich opnieuw wat duidelijker van elkaar gaan proberen te onderscheiden en een manier om dit te doen is door de keuze voor bepaalde frames vanuit hun ideologisch profiel. Zo is het algemeen geweten dat *Le Soir* zich profileert als een pro-Belgisch dagblad en dat *De Standaard* een van oudsher Vlaams geïnspireerde krant is. De nieuwsverhalen die deze kranten brengen worden dus idealiter zo veel mogelijk aangeboden binnen het kader dat hun doelgroep verwacht en bijgevolg ook weet te appreciëren.

2. Framing als journalistieke praktijk

2.1 Wat is framing?

In hun verslaggeving doen journalisten een beroep op frames om informatie makkelijker tot bij hun doelpubliek te brengen. Een frame is een structuur waaraan de inhoud van een nieuwsbericht zijn samenhang en betekenis verleent (Van Gorp, 2004, p. 16). Of anders verwoord: nieuwsframes zijn *“conceptual tools which media and individuals rely on to convey, interpret and evaluate information”* (Neuman et al., 1992, p. 60). Belangrijk is dat het frame zowel aan de productiezijde bij de nieuwsmedia als bij de ontvanger een structurerende functie heeft: *“in the broadest sense, “framing” concerns how events are turned into news stories or social issues and how reality itself comes to be defined and understood”* (Kitzinger, 2007, pp. 137-138; p. 156). Via het framingsproces wordt er betekenis verleend aan deze gekaderde gebeurtenis die zich in de werkelijkheid heeft voorgedaan en dit zowel bij de nieuwsproducenten als bij de nieuwsconsumenten. Of zoals Robert Entman (1993, p. 52) het verwoordt: *“to frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation and/or treatment recommendation”*.

2.2 Implicaties van framing voor nieuwsmakers en nieuwsconsumenten

Aan de productiezijde, bij de nieuwsmakers, impliceert het framingsproces twee belangrijke aspecten, nl. selectie en constructie (Van Gorp, 2004, p. 32). Er wordt voor een invalshoek gekozen en bepaalde aspecten zullen meer op de voorgrond worden geplaatst dan andere, waardoor er een nieuwsverhaal wordt geconstrueerd. Deze

twee inherente framingaspecten zorgen ook voor discussie wat betreft de mogelijke invloed van het gebruik van frames op de objectiviteit van een nieuwsbericht (Bosman & d'Haenens, 2008, pp. 737-738). Enerzijds impliceert een frame de keuze voor elementen uit de gebeurtenis die zich voordoet. In die zin kan framing worden beschouwd als een vorm van second-level agenda-setting omdat nieuwsmedia door hun selectieproces mee gaan bepalen welke topics en issues burgers belangrijk vinden (Bosman & d'Haenens, 2008, pp. 737-738). Anderzijds zorgt een frame ook voor de constructie van betekenis via het beklemtonen van bepaalde aspecten. Hierdoor wordt de manier waarop mensen over een issue denken mogelijk beïnvloed (Bosman & d'Haenens, 2008, pp. 737-738).

Aan de ontvangerszijde, bij de nieuwsconsumenten, biedt een frame de nodige context om het nieuwsfeit in kwestie te kaderen (Van Gorp, 2004, p. 16). Er wordt gesuggereerd welke betekenis bepaalde personen of feiten in die nieuwscontext hebben. Complexe issues kunnen zo voor het grote publiek op een begrijpelijke manier worden voorgesteld omdat frames beroep doen op bestaande cognitieve schemata bij het publiek (Scheufele & Tewksbury, 2007, p. 12). Frames blijken vrij standvastig te zijn. In de loop der jaren veranderen bestaande frames nauwelijks en blijken ze bovendien breed toepasbaar op heel uiteenlopende onderwerpen (Van Gorp, 2004, p. 20). Daarnaast lijken ze in zekere zin verankerd in onze cultuur omdat frames zich beroepen op motieven en narratieve elementen die iedereen enigszins kent (Van Gorp, 2004, pp. 68-69; Kitzinger, 2007, pp. 141-142).

2.3 Link tussen framing en kwaliteit

Framing is een inherente journalistieke praktijk bij het tot stand komen van nieuwsberichten. Het gaat erom dat frames zorgen voor structuur en een interpretatiekader in het nieuwsbericht. Vroeger gebeurde de framing eerder vanuit de ideologie waaruit de krant in

kwestie was ontstaan (Anthonissen, 2005, pp. 166-167), maar door de depolitisering van nieuwsredacties heeft het gebruik van frames op dit moment minder te maken met de keuze voor een bepaalde politieke kleur. Het gaat fundamenteel om het toekennen van betekenis aan actoren en gebeurtenissen waardoor bepaalde feiten worden omgezet in een nieuwsverhaal. Framing zorgt inherent voor een bepaalde bias omdat het gebruik van bepaalde frames sowieso een specifieke interpretatie van de tekst impliceert en in die zin ook een zekere afwijking van objectiviteit (Bosman & d'Haenens, 2008, p. 737). De mate dat kranten frames gebruiken zegt volgens deze redenering ook iets over hun kwaliteit. Meer framing impliceert immers minder objectiviteit en dit is net een belangrijke pijler van kwalitatieve nieuwsverslaggeving (VVJ, 2011).

2.4 Vaak voorkomende frames

Uit verschillende framing-onderzoeken blijkt dat de vaakst voorkomende frames onder vijf grote noemers te brengen zijn: conflict, human interest, economische gevolgen, moraliteit en verantwoordelijkheid (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 95-96; Valkenburg, Semetko & De Vreese, pp. 551-552). Het conflictframe focust vooral op een conflict in de brede zin van het woord tussen personen, instituties of groepen. Meestal wordt er voor dit frame gekozen om de aandacht van het publiek naar een bepaald probleem te trekken. In politieke artikelen worden ernstige debatten die belicht worden vanuit dit frame vaak gesimplificeerd voorgesteld als een eenvoudig conflict (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 95). Een tweede vaak voorkomend frame bekijkt een gebeurtenis of probleem vanuit een emotioneel of menselijk standpunt (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 95-96). Door de toenemende concurrentie in het medialandschap wordt vaak beweerd dat dit human interest-frame meer en meer wordt gebruikt in nieuwsverslaggeving. Het zou de aandacht van de mensen trekken omdat ze zich door de

emotionele invalshoek meer verbonden zouden voelen met het nieuwsfeit of de betrokken burgers (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 96). Het economisch gevolgframe daarentegen kadert een bepaalde gebeurtenis of issue in termen van de vermoede economische gevolgen voor een individu, regio,... (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 96). Via dit frame wordt eerder de brede impact van een nieuwsfeit benadrukt. Het moraliteitsframe zal een gebeurtenis of issue echter benaderen vanuit religieuze overwegingen of morele principes (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 96). Deze principes zijn vaak niet echt letterlijk in het nieuwsartikel terug te vinden, maar de ondertoon is er wel één waarin bepaalde acties bestempeld worden als goed of slecht t.a.v. een bepaalde maatstaf. Een laatste vaak voorkomend frame stelt verantwoordelijkheid centraal. Bij de keuze voor dit frame wordt een bepaalde gebeurtenis of issue op zo'n manier voorgesteld dat de verantwoordelijkheid ervoor duidelijk aan een betrokken partij wordt toegeschreven (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 96). Dit kan een individu zijn, maar ook een groep of een instituut zoals de overheid. Soms blijft het niet bij het aanwijzen van een verantwoordelijke, maar krijgt bvb. de overheid na een bepaalde gebeurtenis of crisis regelrecht de zwarte piet toegespeeld (Valkenburg, Semetko & De Vreese, pp. 552).

Naast deze vaak voorkomende frames maakt Iyengar ook het onderscheid tussen episodische en thematische framing, afhankelijk van de manier waarop een nieuwsfeit in zijn geheel wordt gekaderd. Wordt een gebeurtenis belicht in termen van een individuele actor, een alleenstaande case, dan is dit een teken van episodische framing. Wordt een gebeurtenis daarentegen ingebed in een bredere sociale context waarbij die concrete gebeurtenis een breder fenomeen illustreert, dan noemt Iyengar de framing thematisch (Capella & Jamieson, 2007, p.183). Deze soorten framing hebben zo hun gevolgen voor de percepties van mensen over de oorzaak van bepaalde problemen of wie er de eindverantwoordelijkheid voor

draagt (Capella & Jamieson, 2007, pp.183-184; Kitzinger, 2007, p. 153).

In de huidige inhoudsanalyse zal er net zoals bij Semetko & Valkenburg en Bosman & d'Haenens op een deductieve manier worden nagegaan welke vooraf gedefinieerde frames voorkomen in de tekst en in welke mate. Deze kwantitatieve aanpak t.a.v. de vijf vaakst voorkomende frames en de tweede bredere manieren van framing richt zich vooral op het aspect van selectie binnen framing (Bosman & d'Haenens, 2008, pp. 739). Een beknopt kwalitatief luik richt zich eerder op hoe bepaalde issues worden belicht.

2.5 Gevolgen van framing

De keuze van de nieuwsmedia voor bepaalde frames heeft uiteraard gevolgen voor de manier waarop het publiek de voorgestelde issues zal benaderen. Zo blijkt dat wanneer aan mensen gevraagd wordt om de gedachten die ze na het lezen van een artikel hebben op te lijsten, deze opvallend goed overeenstemmen met het frame waarin een gebeurtenis werd gekaderd (Valkenburg et al., 1999, p. 550). Bovendien hebben frames kennelijk een invloed op de hoeveelheid informatie die mensen na het lezen van een nieuwsbericht onthouden. Het human interest-frame scoorde hierbij significant slechter dan het conflict-, verantwoordelijkheids- en economische gevolgframe (Valkenburg et al., 1999, p.564). Het is belangrijk om hierbij een kanttekening te plaatsen. Het gebruik van bepaalde frames bij het ophoofden van de gedachten door de lezers en de mate waarin de lezers de info uit het artikel konden onthouden hing ook af van het onderwerp van het artikel en vooral van de mate waarin burgers zich hierbij persoonlijk betrokken voelen (Valkenburg et al., 1999, pp. 562-567).

Toegepast op artikels in de politieke katern is het negatieve effect van het human interest-frame op de capaciteit van lezers om

informatie te onthouden geen goed nieuws voor diegenen die een rationele, onpartijdige berichtgeving voor ogen hebben. In de politieke verslaggeving doet zich een tendens tot personalisering voor. Journalisten hebben meer en meer aandacht voor de mens achter de politicus en voor hun gevoelens of gedachten bij bepaalde politieke gebeurtenissen (cf. infra). Nieuwsmakers gaan er immers vanuit dat het human interest-frame de aandacht van lezers ook bij hard news als politiek weet te trekken. Deze conventionele journalistenwijsheid gaat misschien wel op, maar de nieuwsconsumenten blijken uit dat soort artikels wel aanzienlijk minder te onthouden dan wanneer de informatie op een andere manier wordt geframed. Vooral in populaire media blijkt het human interest-frame het meest gebruikte frame te zijn, terwijl in kwaliteitskranten eerder voor een conflict- of verantwoordelijkheidsframe zal worden gekozen (Semetko & Valkenburg, 2000, p.93). Ook bij de keuze voor een van deze frames schuilt een gevaar voor oversimplificatie. Politieke gebeurtenissen die gekaderd worden in het conflictframe worden mogelijk minder genuanceerd voorgesteld. Kortom, een complex debat kan worden gereduceerd tot een conflict tussen twee partijen. Bij de keuze voor het verantwoordelijkheidsframe schuilt dan weer het risico van de door politici alom gevreesde “zwarte pieten”.

3. Politieke verslaggeving

3.1 Verwevenheid journalistiek en politiek

De journalistieke en politieke wereld zijn ontegensprekelijk met elkaar verweven. Beide beroepsgroepen opereren in een eigen microwereld, in België beter bekend als de Wetstraat. Daar worden beide actoren op zeer regelmatige basis met elkaar geconfronteerd, waardoor er een zeker spanningsveld tussen hen hangt. Meer nog, beide beroepsgroepen zitten in een relatie van wederzijdse

afhankelijkheid en adaptatie aan de bedoelingen van de andere partij (Blumler & Gurevitch, 2007, p. 49). Zowel politici als journalisten hebben een bepaalde bedoeling t.a.v. het publiek en ze kunnen deze enkel realiseren in samenwerking met de andere partij. Toch zijn de mogelijkheden voor politici beperkt en moeten ze zich aanpassen aan de conventionele beperkingen qua tijd en ruimte inherent aan nieuwsmedia en de gerichtheid van een mediaboodschap op een bepaald doelpubliek (Blumler & Gurevitch, 2007, p. 50). Beide groepen staan dus niet op voet van gelijkheid met elkaar.

In ons land werd de grens tussen beide beroepsgroepen tot in de jaren '70 echter geregeld overschreden en was ze bij momenten geheel onbestaande. De banden tussen politici en journalisten waren door een intens contact in de wandelgangen bijzonder hecht te noemen, heel wat journalisten hadden tegelijk een politiek mandaat en kranten schreven vanuit een bepaalde politieke kleur (Anthonissen, 2005, pp. 166-169). Tot aan het begin van de jaren '80 moesten ook journalisten van de openbare omroep bij het journalistenexamen kleur bekennen. Het was bovendien algemeen geweten welke politieke overtuiging een bepaalde journalist had (Anthonissen, 2005, pp. 172-173). Kritische stemmen vinden dat het debat over de vervlechting van de politiek en journalistieke wereld op de dag van vandaag nog steeds niet op een open manier wordt gevoerd (Sanctorum en Thevissen, 2009, pp. 238-272). Vooral het informele netwerken en off the record-restaurantbezoekjes doen de wenkbrouwen geregeld fronsen. Een verschil met de sfeer in de jaren '60 en '70 is dat deze informele contacten misschien minder ideologisch geïnspireerd zijn en dat de geprivilegieerde relaties tussen politici en mensen van de pers zich eerder op persoonlijk vlak afspelen (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 252). Thevissen vraagt zich echter af of dit wel een verbetering is: *“Meer fundamenteel rijst de vraag of de politieke journalistiek er wezenlijk op vooruit is gegaan in vergelijking met de ondertussen zo verwenste, verzuilde pers, toen er tenminste structurele duidelijkheid en transparantie*

bestond over de ideologische aanhangigheid en politieke koers van de periodieke pers.” (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 254).

3.2 Implicaties van deze relatie voor beide partijen

Politici hebben journalisten nodig om informatie te verspreiden over het beleid dat ze voeren en tegelijk ook wat promotie te maken voor hun partij en zichzelf. Politiek draait om perceptie en dat weten politici zelf maar al te goed. Het is niet cruciaal dat politici in de praktijk een goed beleid voeren, maar het is cruciaal dat dit wel zo overkomt t.a.v. het publiek. De Amerikaanse journalist Walter Lippman maakt expliciet het onderscheid tussen wat de waarheid en het nieuws beogen bij het publiek: *“The function of news is to signalize an event, the function of truth is to bring light to the hidden facts, to set them into relation with each other and make a picture of reality on which men can act. Only at those points, where social conditions take recognizable and measurable shape, do the body of truth and the body of news coincide.”*(Anthonissen, 2005, p.19). Lippman noemt journalisten dan ook de sleutel tussen politiek en perceptie (Anthonissen, 2009, p. 96). De media hebben de macht om politici te maken maar zeker ook te kraken in deze hedendaagse beeldcultuur (Anthonissen, 2009, p. 28). Het is dus voor hen niet onbelangrijk om ervoor te zorgen dat ze een goeie verstandhouding hebben met de mensen die een bepaald beeld van hen uitdragen. In de politiek is het namelijk ieder voor zich. In hun individuele strijd om een mandaat moeten politici kunnen rekenen op een zekere hoeveelheid media-aandacht zodat het kiespubliek weet wie ze zijn en hopelijk ook voor hen stemt. De nood aan bekendheid en populariteit verklaart waarom politici zoveel moeite doen om op een positieve manier pers aandacht te krijgen (Witte, 2002, p. 143).

Naast de individuele strijd van politici om media-aandacht is het ook van cruciaal belang dat een politieke partij op een gecoördineerde manier communiceert naar de pers toe. De laatste

decennia is de communicatie binnen politieke partijen enorm geprofessionaliseerd en spelen pr-specialisten een steeds belangrijkere rol (Witte, 2002, p.147). Woordvoerders en spin doctors treden steeds meer op de voorgrond binnen de politieke communicatie en gaan zich expliciet bezighouden met de selectie en monitoring van wat er wordt gecommuniceerd.

De andere betrokken partij in deze relatie, de journalisten, zien in politici belangrijke bronnen van informatie en potentiële nieuwsfeiten. Journalisten en bij uitbreiding “de media” zijn heel machtig. “*The medium is the message.*”, aldus Marshall McLuhan (Anthonissen, 2009, p. 100). De media bepalen in grote mate wat mensen denken. Ze geven hun publiek een bepaald beeld mee van situaties en personen. Journalisten brengen verslag uit van hetgeen ze observeren, maar ze vertrekken hierbij wel vanuit een vooringenomen idee en met het oog op een bepaalde doelgroep (Anthonissen, 2009, p. 68). Dit beeld is nooit een perfecte afspiegeling van de werkelijkheid, maar eerder een constructie hiervan vanuit een bepaalde invalshoek (cf. supra). Door de keuze van een journalist voor een bepaald frame wordt de aandacht van het kiespubliek op bepaalde aspecten van het beleid of de persoonlijkheid van de politici getrokken (Entman, 1993, p.55). Journalisten bepalen hierdoor mee de publieke opinie en dragen dus heel wat verantwoordelijkheid (Elchardus, 2002, p.29). Ze doen dit concreet via processen van agenda-setting en priming (Witte, 2002, pp. 208-211).

De agenda-settingtheorie van Walter Lippman houdt in dat de media door hun selectie van bepaalde topics mee gaan bepalen hoeveel belang het publiek aan een bepaald issue hecht (Witte, 2002, p. 208). Onderwerpen waar de media veel tijd aan spenderen, zullen door het publiek ook als belangrijker gepercipieerd worden. De priminghypothese wordt vaak beschouwd als het logische gevolg van agenda setting-effecten. De issues en onderwerpen die door de

nieuwsmedia hoog op de agenda worden geplaatst, worden niet alleen door het publiek zeer belangrijk bevonden maar deze issues spelen in grote mate mee wanneer burgers een beleid, regering of politicus gaan evalueren (Witte, 2002, p. 210). Noelle-Neumann haalt zelfs aan dat de mediamanipulatie kan zorgen voor een “spiral of silence” (Witte, 2002, pp. 213-214). Nieuwsmedia selecteren bepaalde standpunten en meningen en wanneer burgers hun eigen mening niet terugvinden in de media, zullen ze niet meer deelnemen aan het debat en anderen ook niet meer van het eventuele nut ervan overtuigen (Witte, 2002, p. 213).

3.3 Gevolgen van deze relatie voor de berichtgeving

3.3.1 Personificatie van de politiek

Binnen het kader van de politieke verslaggeving tekent zich de voorbije decennia een duidelijke trend af: de personalisering van de politiek. Het is niet meer de partij-ideologie die centraal staat en waarover het meest gecommuniceerd wordt. Politici treden als personen meer en meer op de voorgrond, niet alleen tijdens verkiezingscampagnes maar ook bij de alledaagse communicatie. Politici gaan zich hierop instellen door zich te profileren als een bepaald archetypisch personage dat aansluit bij wat mensen reeds kennen (Elchardus, 2002, p.35). Burgers kunnen zich op deze manier makkelijker identificeren met de politiek en voelen zich hierdoor meer betrokken bij dit “moeilijke” onderwerp. Politici stellen ook hun privéleven open voor het publiek via interviews over hun familiesituatie in de gespecialiseerde pers (Witte, 2002, p.40). Hun persoonlijkheid wordt ook steeds vaker geanalyseerd als zou het een verklaring kunnen bieden voor hoe ze zich gedragen in de politiek (De Ridder, 1983, p. 238). Ze treden ook steeds vaker aan in entertainmentprogramma's waar dan vooral wordt ingezoomd op “de mens achter de politicus”. Mensen beginnen hierdoor een bepaalde

sympathie te voelen voor een politicus, omdat ze het gevoel hebben dat ze hem in zekere zin toch een beetje persoonlijk kennen. Hierdoor verkleint de afstand tussen burgers en politiek, wat opnieuw zorgt voor meer betrokkenheid bij het politieke gebeuren (Witte, 2002, p.39).

Het mediageniek zijn op zich wordt dus een eigenschap die aan belang wint voor politici, ook al zegt dit vaak niks over hun feitelijke bekwaamheid. Politici proberen vooral op televisie goed over te komen en daarbij speelt image building een grote rol (Witte, 2002, pp. 146-147; Anthonissen, 2009, p. 105). In ons land waar er nooit een lange periode is zonder verkiezingen en politici zich dus bijna permanent in een campagnesfeer bevinden, waarbij ze het kiespubliek voor zich moeten proberen te winnen, geldt dit eens te meer. Als politicus is het enorm belangrijk geworden om een goed figuur te slaan op televisie en dit is mogelijk een overblijfsel van de invloed van redenaars in de Klassieke Oudheid (De Ridder, 1983, p. 236). Politici die zich in die tijd niet op een degelijke manier konden uitdrukken, waren volgens de traditie niet voorbestemd om hun volk te leiden. In de huidige politieke context geldt dit eigenlijk nog steeds. Politici die zich goed weten stand te houden in debatten kunnen vaak op de steun van het publiek rekenen. Uiteraard is het voor journalisten ook aangenaam werken als ze politici kunnen interviewen die zich degelijk en gevat uitdrukken. Het nadeel dat verbonden is aan deze personificatie, is een mogelijke oversimplificatie van het politieke bestel tot een aangelegenheid op persoonlijk niveau tussen individuen die alles onder elkaar weten te regelen (Witte, 2002, p.39).

3.3.2 Andere trends in de verslaggeving

Naast de symbiotische relatie waarin politici en journalisten zich bevinden, is er een tweede verklaring voor de manier waarop de verslaggeving evolueert. Er wordt door de verschillende

nieuwsmedia steeds meer rekening gehouden met de vraag van het publiek. Vermits de concurrentie binnen en tussen de platformen onderling enkel toeneemt, wordt de manier van verslaggeving afgestemd op een bepaald doelpubliek in de hoop hen aan de zender, krant, website in kwestie te kunnen binden (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 269). Bij het opstellen van nieuwsberichten speelt het publiek voor wie deze berichten bedoeld zijn dus een belangrijke rol.

De meest prominente manier waarop journalisten de aandacht van het grote publiek voor de politiek willen wekken, is door het verpakken van politiek nieuws in hapklare verhaaltjes met een bepaalde spanningsboog. Nieuwtjes worden in een theatrale context geplaatst waarbij mogelijke elementen van persoonlijk conflict worden benadrukt en soms zelfs uitvergroot. De keuze voor dit format impliceert een manier om een vaak complex politiek debat op een eenvoudigere manier te verpakken voor het grote publiek (Sanctorum & Thevissen, 2009, pp. 267-268). In de journalistieke woordenschat worden meer en meer woorden uit een oorlogs- of wedstrijdcontext geïntegreerd. Politici die goed handelen “scoren punten” en debatten worden omschreven als “een verbale strijd” (De Ridder, 1983, p. 237). Dit is een uiting van de tendens dat m.b.t. de politieke verslaggeving steeds vaker aandacht wordt besteed aan het onderhoudende aspect naast het puur inhoudelijke (Witte, 2002, pp. 43-44). De politieke boodschap wordt steeds vaker verpakt volgens de regels van het entertainment waarbij diepgang verloren gaat ten koste van spektakel, drama en aandacht voor personalities (Witte, 2002, p. 46). De journalist brengt wat zijn publiek wil en burgers willen liever geïntertaind worden dan geïnformeerd (Anthonissen, 2009, p. 70). Het nieuws wordt dus op een zachtere manier gebracht, wat ook wel de “human interest-aanpak” wordt genoemd (Anthonissen, 2005, pp. 224-225). De verleuking van het nieuws is echter niet altijd een keuze. De werkdruk voor journalisten neemt immers steeds toe, waardoor ze niet voldoende tijd hebben om

gebeurtenissen van de nodige achtergrond of commentaar te voorzien (Anthonissen, 2005 p. 234).

De meningen over deze evolutie in de journalistieke praktijk zijn erg verdeeld. Siegfried Bracke haalt in een essay aan dat het zogenoemde “verlies van kwaliteit” door deze nieuwe aanpak in de journalistiek niet zo dramatisch hoeft te zijn als het soms lijkt. Hij beweert zelfs dat door de verbreding van het aanbod en o.a. de komst van vtm, de verschillende media meer moeite doen om publiek aan te trekken en dat deze verbreding zeker geen slechte zaak is (Sanctorum & Thevissen, 2009, pp. 196-209). Hij beschouwt de zogenaamde infotainmentprogramma’s zelfs als een goede aanvulling op de klassieke informatieprogramma’s: *“twee kanten van dezelfde medaille, maar twee keer elementair (...) Via amusement- of infotainment-programma’s krijgt de kiezer over de politici de informatie die de bedrijfsleider krijgt over zijn medewerkers via een assessment.”* (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 208). Doctor in de Communicatiewetenschappen Frank Thevissen (VUB) is een stuk minder enthousiast over deze tendens. Hij vreest dat de verschuiving van een kritische naar een anekdotische aanpak met veel aandacht voor de persoonlijke levenssfeer van politici en onderlinge spanningen een desinformerend effect zal hebben (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 263). De bijna theatrale insteek maakt van de politicus meer en meer een mediafiguur dan een beleidsfiguur, maar politici lijken zich hier niet aan te storen, integendeel (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 264). Thevissen haalt als het ultieme voorbeeld hiervan de optredens van Bart De Wever in “De Slimste Mens” aan (Sanctorum & Thevissen, 2009, p. 264). Hoewel er vooralsnog geen empirisch bewijs bestaat voor een verband tussen deze televisieoptredens en de verkiezingsoverwinning van de N-VA, lijkt het voor velen een uitgemaakte zaak dat de gestage opbouw van De Wevers persoonlijke populariteit wel degelijk een rol van betekenis heeft gespeeld (cf. supra).

Methodologie

1. Steekproef

In dit onderzoek wordt een kwantitatieve frame-analyse uitgevoerd op dagbladartikels uit “Le Soir” en “l’Avenir” die werden gepubliceerd tussen 30 mei en 24 november 2010. In totaal werden er een 500-tal artikels uit het afgelopen half jaar geselecteerd en geanalyseerd. Om een overzichtelijk beeld te krijgen van de politieke verslaggeving, werden de afgelopen maanden opgedeeld in vier periodes volgens enkele belangrijke sleutelmomenten in de aanloop naar de verkiezingen en tijdens de formatie.

De eerste analyseperiode beslaat de laatste twee weken van de verkiezingscampagne t.e.m. verkiezingsdag en loopt van 30 mei tot 13 juni 2010 (De Standaard Online, 2010). We geven deze periode het label “Campagne” mee omdat deze fase zich volledig afspeelt vóór de verkiezingen en de berichtgeving moet worden gekaderd in de context van campagnevoering en verkiezingskoorts.

De tweede analyseperiode beslaat meer dan twee maanden (van 14 juni tot 29 augustus) te beginnen vanaf de dag na de verkiezingen tot het moment dat Elio Di Rupo voor de eerste keer ontslag neemt als preformateur (De Standaard Online, 2010). Dit ontslag wordt door de koning geweigerd. Deze periode lijkt erg lang, maar omvat wel de vakantieperiode van de onderhandelaars. Naar deze periode wordt verderop verwezen met het label “Optimisme” omdat er vlak na de verkiezingen het geloof en vertrouwen heerste dat alles eindelijk opgelost zou worden omdat het momentum er was. In dit geloof kwam voor het eerst een deuk met het ontslag van Di Rupo.

In de derde analyseperiode neemt het pessimisme enkel toe. Tussen 30 augustus en 18 oktober 2010 worden er verschillende pogingen ondernomen om de formatie terug vlot te trekken (De Standaard Online, 2010). Op 18 oktober wordt de nota van Bart De

Wever waarin hij zelf een voorstel doet om tot een compromis te komen afgeketst. Deze periode krijgt het label “Begin impasse” mee, omdat de negatieve gebeurtenissen zich gedurende deze weken opvolgen, maar er toch nog hoop is op een goede afloop.

De vierde en laatste analyseperiode loopt van 19 oktober tot 24 november 2010 en wordt gekarakteriseerd als “Totale impasse”. Na de afwijzing van de nota De Wever wordt Johan Vande Lanotte op 21 oktober aangesteld als koninklijk bemiddelaar (De Standaard, 2010). Op 24 november doet hij een compromisvoorstel aan de zeven partijen rond de onderhandelingstafel. Iedereen verklaart zich op dat moment bereid om de formatie verder te zetten, ondanks de grote twistpunten die nog steeds niet helemaal zijn uitgeklaard (De Standaard Online, 2010). Er wordt voor gekozen om de vierde analyseperiode bij deze gebeurtenis af te sluiten. Na Johan Vande Lanotte wordt Didier Reynders aangesteld als onderhandelaar, maar hij boekt amper vooruitgang (De Standaard, 2010). Stilaan duiken de eerste stemmen op die het over nieuwe verkiezingen hebben omdat de grote doorbraak uitblijft en er niet direct uitzicht is op een werkbare oplossing. Het was eventueel mogelijk geweest om de laatste analyseperiode te laten doorlopen tot het einde van het jaar, maar vermits er zich in december geen noemenswaardige ontwikkeling meer heeft voorgedaan, wordt ervoor gekozen om de laatste periode toch iets vroeger te beëindigen op een sleutelmoment in de moeizame regeringsvorming. Omwille van praktische redenen worden de ontwikkelingen in de formatie aan het begin van 2011 niet meer opgenomen in de steekproef. Het aantal artikels zou aanzienlijk vermeerderen en bovendien zou de vierde analyseperiode een opvallend langere periode beslaan dan de andere drie. Er kon eventueel nog een vijfde analyseperiode worden toegevoegd, maar doordat de impasse reeds zo lang aansleept, lijkt het moeilijk om die extra periode dan op een degelijke manier af te bakenen. De keuze voor de vrij arbitraire afsluiting van de vierde analyseperiode wordt

hierdoor gestaafd, maar uiteraard ligt hier nog een opening voor eventueel vervolgonderzoek.

De gehele analyseperiode levert de volgende aantallen nieuwsartikelen op die o.b.v. de zoekterm “Bart De Wever” werden opgenomen in de steekproef. (cf. Tabel 1)

Periode	Le Soir	l’Avenir	Totaal
Periode 1	26(112)	30(110)	56(222)
Periode 2	127(451)	78(256)	205(707)
Periode 3	137(458)	102(303)	239(761)
Periode 4	49(183)	27(102)	76(285)
Totaal	339(1204)	237(771)	576(1975)

Tabel 1: Aantal nieuwsartikels o.b.v. de zoekterm “Bart De Wever” die voor elke analyseperiode werden opgenomen (aantal artikels dat voor elke analyseperiode werd gevonden o.b.v. de zoekterm)

De steekproef werd getrokken uit het totale aantal artikels dat werd gevonden via de zoekfunctie van de websites van “Le Soir” en “l’Avenir” m.b.v. de zoekterm “Bart De Wever” (cf. Tabel 1). Na deze eerste, brede selectie werd de zoekopdracht verfijnd tot artikels die Bart De Wever vermeldden in de titel en/of inleiding van het artikel. Vervolgens werden alle artikels die gaan over de N-VA, maar waarin Bart De Wever niet prominent voorkwam uit de steekproef verwijderd. Tot slot werden ook de artikels die bestaan uit minder dan 150 woorden niet opgenomen in de steekproef omdat het zo goed als onmogelijk is om in zo’n beperkt nieuwsbericht duidelijke tekenen van framing terug te vinden. Eventuele artikels die in de zoekresultaten verschillende keren voorkwamen, werden uiteraard maar een keer opgenomen in de steekproef. Via deze werkwijze komt men tot bovenstaande verdeling van de artikels in de steekproef naar krant en periode.

2. Analyse

2.1 Codeboek

Het codeboek dat gebruikt werd in dit onderzoek is gebaseerd op het codeboek uit een onderzoeksartikel over de diabolisering van Pim Fortuyn door de Nederlandse pers voor en na zijn dood (Bosman & d'Haenens, 2008, pp. 735-748). De basis hiervoor wordt gevormd door de framingtheorie en meer specifiek door de vijf generieke frames die Semetko en Valkenburg identificeren: verantwoordelijkheidsframe, human interest-frame, conflictframe, moraliteitsframe en gevolgenframe (Semetko & Valkenburg, 2000, pp. 93-109). Per frame worden er tussen de drie en de zes items opgenomen in het codeboek (cf. Bijlage 1). Het doel is om zowel de framing van de politieke situatie als geheel als deze in het bijzonder rond Bart De Wever als persoon in de huidige politieke context na te gaan. Voor beide topics wordt de graad van framing bepaald o.b.v. gelijkaardige vragen, al worden deze qua bewoording uiteraard wel aangepast. Naast de nieuwsframing worden ook de andere artikelkenmerken bestudeerd. Vooreerst krijgt elk artikel dat in de steekproef wordt opgenomen een uniek nummer om het coderen en eventuele latere verwijzingen naar bepaalde artikels te vereenvoudigen. Vervolgens wordt er bij het coderen ook genoteerd in welke krant een artikel verscheen, op welke datum en op welke dag van de week. Er wordt ook een onderscheid gemaakt tussen de artikels o.b.v. hun lengte. Korte artikels worden geoperationaliseerd als artikels vanaf 150 woorden, maar korter dan 200 woorden. Artikels worden beschouwd als middellang als ze tussen de 200 en 400 woorden tellen. Vanaf 401 woorden wordt een artikel gedefinieerd als lang. Het codeboek maakt eveneens een onderscheid naar artikelsoort (nieuwsbericht of achtergrondartikel), afkomst van artikel (eigen journalisten/verslaggevers/andere auteurs die niet tot de vaste redactie behoren/restcategorie met bvb. columns, fora-

opmerkingen, correspondentie,...), rubriek waarin het artikel verschijnt (voorpagina, binnenland, buitenland, overig/niet te achterhalen) en nieuwsbron van het artikel (binnenlands persagentschap, buitenlands persagentschap, eigen berichtgeving, niet bekend of vermeld, restcategorie met bvb. columnisten, fora, correspondenten in het buitenland).

2.2 Intercodeursbetrouwbaarheid

Om de geldigheid van de resultaten gebaseerd op de gecodeerde nieuwsartikels te garanderen, wordt er een intercodeursbetrouwbaarheid berekend. Bij een inhoudsanalyse worden de data immers gegenereerd door mensen die op een systematische manier proberen bepaalde inhouden te beoordelen (Hayes & Krippendorff, 2007, p. 77). De oordelen die de codeurs moeten vellen, gaan over soort (in welke categorie behoort deze inhoud?), grootte (hoe prominent is een bepaald kenmerk binnen het geheel aanwezig?) of frequentie (hoe vaak komt een kenmerk voor?) (Hayes & Krippendorff, 2007, pp. 77-78).

Deze masterproef kadert in een groter geheel van drie studenten die elk voor hun masterproef rond hetzelfde onderwerp werken. Elke student analyseert de berichtgeving in twee of drie kranten m.b.v. een frame-analyse o.b.v. hetzelfde codeboek. Een studente bestudeert de Vlaamse pers (De Standaard, De Morgen, Het Laatste Nieuws), de twee andere studenten de Franstalige (Le Soir en l'Avenir; La Libre Belgique en La Dernière Heure). Telkens 10% van ieders artikels (in dit geval ongeveer 50 artikels per student) werden door een andere student gehercodeerd. Als maat voor de intercodeursbetrouwbaarheid werd de Krippendorff's Alpha berekend. Deze maat zegt iets over de reproduceerbaarheid van de resultaten door andere codeurs (Hayes & Krippendorff, 2007, p. 78). De mogelijke waardes liggen tussen 0 tot 1 waarbij 0 staat voor geen enkele overeenstemming en 1 betekent dat de verschillende codeurs

het op alle punten perfect met elkaar eens zijn. Wanneer er voldoende overeenstemming is tussen beide codeurs ($\alpha > 0.60$), dan kunnen er op een geldige manier conclusies worden getrokken uit de resultaten.

2.3 Critical Discourse Analysis

Naast de kwantitatieve frame-analyse die de hoofdmoot van deze masterproef uitmaakt, bestaat dit onderzoek ook uit een beperkte kwalitatieve inhoudsanalyse. Meer bepaald zal de Critical Discourse Analysis van Teun Van Dijk worden uitgevoerd. Het uitgangspunt van deze analyse is de relatie tussen macht en het discours in kwestie (Van Dijk, 1993, p. 249). Deze analyse gebeurt vanuit een sociaal-politiek standpunt en een multidisciplinaire aanpak. De focus ligt op *“the role of discourse in the (re)production and challenge of dominance”* (Van Dijk, 1993, p. 249). De kritische discoursanalyse wil nagaan via welke structuren en redeneringen in de tekst een bepaalde dominantie van een persoon of idee wordt ondersteund (Van Dijk, 1993, p. 250). Het doel hiervan is om de berichtgeving rond de figuur van Bart De Wever meer uit te diepen vertrekkende vanuit de resultaten van de kwantitatieve frame-analyse.

3. Onderzoeksvraag en hypothesen

In dit onderzoek wordt als centrale onderzoeksvraag nagegaan in welke mate de huidige politieke situatie van België in het algemeen en de figuur van Bart De Wever in het bijzonder worden geframed door de Franstalige kranten “Le Soir” en “l’Avenir”. Concreet worden er vijf hypothesen getoetst die afgeleid worden uit de literatuurstudie over de manier waarop de politieke verslaggeving in het algemeen wordt aangepakt. Daarnaast worden bepaalde verwachtingen m.b.t. dit onderzoek ook gestaafd met voorbeelden uit de Vlaamse nieuwsmedia.

Vooreerst wordt verwacht dat er meer tekenen van framing zullen worden gevonden in “Le Soir” dan in “l’Avenir” en dit voor alle vier de analyseperiodes. Deze eerste hypothese steunt op enkele nieuwsberichten die verschenen in de Vlaamse pers waarin Bart De Wever zich reeds voor de verkiezingscampagne, maar ook tijdens de formatie aangevallen voelt door deze krant (VRT Nieuws, 24.03.2010; VRT Nieuws, 16.02.2011). Steeds vaker wordt ook door de pers zelf verwezen naar België als een land waarin twee verschillende publieke opinies worden gevormd door twee verschillende mediasystemen (VRT Nieuws, 14.11.2010). Ondanks openlijke verontschuldigen van hoofdredactrice Béatrice Delvaux zijn de plooiën nog steeds niet glad gestreken. Deze gespannen relatie zorgt er misschien voor dat “Le Soir” niet geneigd zal zijn om een eventuele negatieve houding t.a.v. een steeds populairdere De Wever bij te stellen. Bovendien is “Le Soir” de krant bij uitstek die door de Franstaligen in de Brusselse rand wordt gelezen, terwijl de lezers van “l’Avenir” eerder te vinden zijn rond de grote Waalse steden. Omwille van zijn lezerspubliek lijkt het plausibel dat “Le Soir” zich sterker profileert op communautaire thema’s dan zijn regionaal gerichte concurrent “l’Avenir”. Bovendien is deze regionaal geïnspireerde krant overgenomen door het Vlaamse mediabedrijf Corelio, wat ondanks de afzonderlijke en onafhankelijke redacties misschien ook een invloed kan hebben op de toon van hun verslaggeving. Vanuit de invloed van verschillende lezerspublieken en politieke gevoeligheden wordt een eerste hypothese afgeleid:

H1: Voor alle vier de analyseperiodes zullen meer tekenen van framing aanwezig zijn in “Le Soir” dan in “l’Avenir”.

Ten tweede kan er verwacht worden dat de politieke situatie meer geframed zal worden naarmate de tijd verstrijkt en de

onderhandelingen stroever verlopen. Wanneer de tegenstellingen tussen de Vlaamse en Waalse partijen aan de onderhandelingstafel steeds groter lijken te worden, is het niet ondenkbaar dat beide kranten meer een beroep gaan doen op duidelijke frames. In deze context wordt het begrip “polarisatie” steeds vaker gebruikt. Politici halen aan beide kanten van de taalgrens zelf aan dat ze steeds vaker het gevoel hebben dat de berichtgeving verruwt en met minder gevoel voor nuance gebeurt. Of dit gevoel ook een empirische grond heeft, kan worden nagegaan door de graad van framing te bekijken. Het is nl. inherent aan het gebruik van frames dat bepaalde aspecten in een nieuwsbericht worden benadrukt en uitvergroot, terwijl andere eerder naar de achtergrond worden geschoven. De tweede hypothese luidt:

H2: Zowel in “Le Soir” als in “l’Avenir” zullen meer tekenen van framing gevonden worden naarmate de formatie vordert. De nieuwsberichten uit de vierde analyseperiode zullen het sterkst geframed zijn.

Vervolgens is het waarschijnlijk dat er rond de figuur van Bart De Wever sterker geframede nieuwsberichten zullen verschijnen dan over de politieke situatie in zijn geheel. De grote populariteit van de Vlaams-nationalist en vooral zijn onduidelijke bedoelingen met België zorgen voor ongerustheid in de Franstalige publieke opinie. Het is niet ondenkbaar dat als uiting hiervan meer stereotiepe beelden vanuit een bepaald frame in de pers worden gebruikt in de berichtgeving over De Wever. Tegelijk hebben de media uiteraard een belangrijk aandeel in de vorming van een publieke opinie en in die zin heeft de keuze voor bepaalde frames in verslaggeving hier ook zijn invloed op. Zo komen we tot de derde hypothese:

H3: De framingsgraad m.b.t. Bart De Wever zal voor alle analyseperiodes zowel in “Le Soir” als in “l’Avenir” hoger

liggen dan de mate van framing van de politieke situatie in het algemeen.

Tot slot kan er min of meer voorspeld worden welke frames het meest zullen voorkomen. In het kader van de huidige politieke impasse kan verwacht worden dat het conflictframe in alle analyseperiodes het meest zal opduiken. Een verkiezingscampagne draait immers rond conflicterende standpunten. In de loop van de huidige formatie wordt als reden voor de moeilijkheden en de impasse ook vaak verwezen naar de nog steeds onverzoenbare eisen van de verschillende partijen aan de onderhandelingstafel. Bovendien kan de journalist met de keuze voor dit frame een politiek debat over een complexe materie herleiden tot een simpel conflict tussen twee of meer partijen m.b.v. oorlogstaal en de nadruk op competitie en de dualiteit winst-verlies (Valkenburg, Semetko & De Vreese, 1999, p. 551). Voor de framing rond Bart De Wever zelf volgen we een andere redenering. Omwille van zijn vastberadenheid en zijn Vlaams-nationalistische ideologie wordt hij vaak als schuldige aangewezen voor het uitblijven van een federale regering. Mogelijk wordt dit weerspiegeld in een overheersing van het verantwoordelijkheidsframe rond hem als belangrijke actor in de impasse. In dit verband luiden de laatste twee hypothesen als volgt:

H4a: De huidige politieke situatie zal in alle analyseperiodes zowel in “Le Soir” als in “l’Avenir” het vaakst benaderd worden vanuit het conflictframe.

H4b: Bart De Wever zal in alle analyseperiodes zowel in “Le Soir” als in “l’Avenir” benaderd worden vanuit het verantwoordelijkheidsframe. Naarmate de tijd verstrijkt, zal de graad van framing toenemen. In de vierde analyseperiode zal Bart De Wever het vaakst aangeduid worden als verantwoordelijke voor de impasse.

Om bijkomende, verdiepende antwoorden te vinden op onze centrale onderzoeksvraag hanteren we verder de kritische discoursanalyse van Teun Van Dijk. Meer bepaald focussen we op de stilistische en retorische middelen in de berichtgeving rond de figuur van Bart De Wever. Anders gesteld luidt onze vraag in de kwalitatieve inhoudsanalyse:

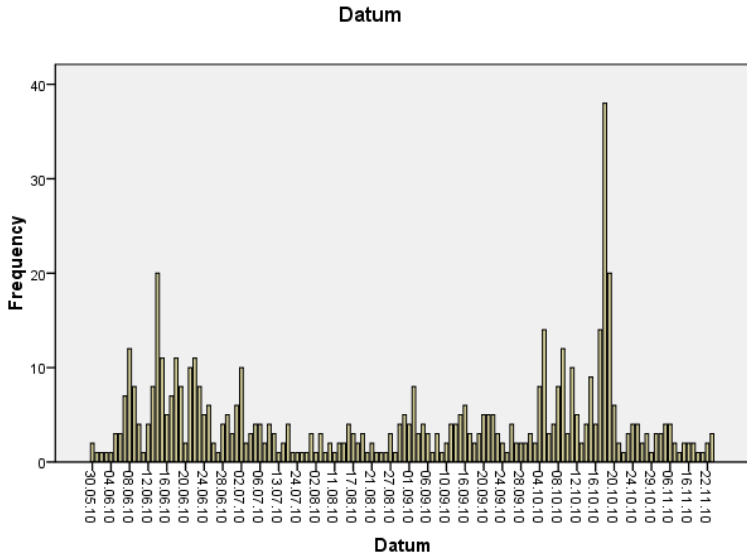
OV: Welk soort discours wordt er rond de figuur Bart De Wever door “Le Soir” en “l’Avenir” gevoerd? Welke soort onderwerpen en thematiek komen aan bod in artikels over Bart De Wever? Welke stilistische en retorische middelen worden ingezet?

In het kader van dit onderzoeksthema worden door twee medestudenten gelijkaardige onderzoeksvragen en hypothesen onderzocht voor andere kranten. Een studente focust zich op twee andere Franstalige kranten nl. “La Libre Belgique” en “La Dernière Heure”. Een andere studente bekijkt de Vlaamse verslaggeving over de politieke impasse en Bart De Wever in “Het Laatste Nieuws”, “De Standaard” en “De Morgen”. Het is interessant om een blik te werpen op de bevindingen uit het onderzoek in Vlaamse pers en te bekijken in welke mate onze resultaten in dezelfde lijn liggen. Dit blijft wel beperkt tot een secundaire analyse van de resultaten omdat het buiten het bestek van een masterproef valt om de gegevens uit verschillende steekproeven samen te voegen tot een grote database waarop een inhoudsanalyse zou worden uitgevoerd. Daarnaast worden de resultaten uit de kwantitatieve frame-analyse voorgelegd aan de woordvoerder van Bart De Wever. Hij laat zijn licht hierop schijnen vanuit zijn ervaringen in de politieke praktijk van vandaag.

Resultatensectie

1. Beschrijving steekproef

De verdeling van de artikels over de beide kranten is ongeveer 59% Le Soir en 41% l’Avenir. De verdeling over de periodes is iets minder gelijkmatig omdat deze ook niet allemaal over evenveel tijd lopen. De eerste periode (de laatste twee weken van de verkiezingscampagne) bevat 10% van het totaal aantal artikels. De tweede periode (omvat naast de opdrachten van De Wever en Di Rupo ook de vakantieperiode) is goed voor iets meer dan een derde van de steekproef. De derde periode waarin heel veel politici aantreden na het falen van Di Rupo, omvat iets meer dan 40% van de artikels. De laatste periode waarin na de verworpen nota De Wever Johan Vande Lanotte wordt aangesteld, bevat de overige 13% van de artikels. Het aantal gepubliceerde artikels per dag fluctueert sterk naargelang de actuele gebeurtenissen. Sommige dagen verschijnen er slechts enkele artikels terwijl er zich op enkele sleutelmomenten een piek voordoet in de verslaggeving (cf. Figuur 1).

Figuur 1: Aantal gepubliceerde artikels over de hele steekproef heen per dag

Op de dag na de verkiezingen (14 juni) werden er 20 artikels gepubliceerd in beide kranten samen. Op 5 oktober, de dag nadat N-VA een tabula rasa voorstelde, verschenen er 14 artikels. Op 17 oktober verschenen er eveneens 14 artikels. Deze dag was de deadline waarop De Wever zijn nota als verduidelijker bekend zou maken. In de twee dagen die daarop volgen, worden vele reacties en tegenreacties geuit door de verschillende partijen aan de onderhandelingstafel. Op 18 oktober bereikt de verslaggeving een absolute piek met maar liefst 38 gepubliceerde artikels en de dag erna verschenen er nog eens 20 artikels.

Over de hele steekproef heen verschenen de meeste artikels (iets minder dan een kwart) op maandag en dinsdag (ongeveer 20%). Naarmate de week vordert, neemt het aantal artikels per dag gradueel af, met nog een kleine opflakking op vrijdag. De meeste artikels in de steekproef waren middellang (tussen 200 en 400 woorden), iets meer dan 45%. Ongeveer een derde van de artikels was langer dan

400 woorden. De rest van de steekproef bestond uit artikels tussen de 150 en 200 woorden. De grote meerderheid van de geanalyseerde artikels waren nieuwsberichten. Slechts iets meer dan een vijfde van de steekproef bestond uit achtergrondartikels.

Een opvallende vaststelling m.b.t. deze steekproef is het ontbreken van heel wat gegevens betreffende de auteur van het artikel en de rubriek waarin het verschenen is. Bij meer dan 60% van de artikels is het niet duidelijk wie de auteur ervan is. Iets meer dan een derde van de artikels is afkomstig van de journalisten op de eigen redactie. De rest van de artikels is afkomstig van andere auteurs, hetzij journalisten, hetzij experts, hetzij columnisten die niet tot de redactie behoren. Voor 1 artikel viel op geen enkele manier te bepalen van wiens hand het was. Over de rubriek waarin de artikels verschenen waren, zijn er nog minder gegevens bekend. In meer dan 70% van de artikels was dit onmogelijk te achterhalen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de artikels werden gezocht en geselecteerd via de websites van de krant in kwestie en niet via een gemeenschappelijke databank. Iets minder dan een kwart van de artikels verscheen in de katern “binnenland” en 4% van de hele steekproef bestond uit artikels die de voorpagina hadden gehaald. Een laatste variabele die extra informatie geeft over de samenstelling van de steekproef, is de manier waarop er naar bronnen wordt verwezen in het artikel. Voor 15% van de steekproef werd er niets vermeld of was de bron onduidelijk. In meer dan de helft van de gevallen werd een beroep gedaan op de berichten van het persbureau Belga. Een derde van de artikels kan worden beschouwd als eigen berichtgeving. Een laatste opvallend kenmerk van deze steekproef, is het gebrek aan thematische framing. Amper 1% van de artikels werd op deze manier gekaderd.

Tot slot worden hier nog even de waarden van de Krippendorffs Alpha weergegeven (cf. Tabel 2). Deze maat voor de intercodeursbetrouwbaarheid werd berekend voor de vijf generieke frames m.b.t. de situatie en de vier frames m.b.t. De Wever. Alle

waarden liggen onder het aanvaardbare minimum ($\alpha = 0.60$) dus enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten is aangewezen.

Frames	Framing situatie	Framing De Wever
Verantwoordelijkheid	$\alpha = -0.13$	$\alpha = -0.05$
Human Interest	$\alpha = 0.17$	$\alpha = 0.15$
Conflict	$\alpha = 0.43$	$\alpha = 0.42$
Moraliteit	$\alpha = 0.26$	$\alpha = 0.11$
Gevolg	$\alpha = 0.08$	/

Tabel 2: Intercodeursbetrouwbaarheid voor de negen frames in de analyse

Op basis van een steekproef met deze kenmerken werd een antwoord gezocht op vijf hypothesen en een onderzoeksvraag. De hypothesen spitsen zich vooral toe op eventuele verschillen tussen de analyseperiodes, kranten en vormen van framing. Deze worden beantwoord op een kwantitatieve manier. De onderzoeksvraag gaat dieper in op de berichtgeving rond Bart De Wever als persoon. Het vertrekpunt hiervoor zijn de bevindingen uit de kwantitatieve frame-analyse die in een kwalitatieve inhoudsanalyse verder worden uitgediept en aangevuld.

2. Kwantitatieve onderzoeksresultaten

2.1 Hypothese 1

Via de eerste hypothese werd nagegaan of er in een van beide kranten al dan niet meer tekenen van framing terug te vinden zijn dan in de andere. Dit gebeurt via vier onafhankelijke T-testen, een voor elke analyseperiode, waarbij de gemiddelde mate van framing voor “Le Soir” en “ l’Avenir” onderling wordt vergeleken. Deze gemiddeldes werden samengesteld o.b.v. de framingitems uit het codeboek. Er werden twee gemiddeldes berekend: een die de vragen

over de algemene framing in het artikel (20 items) groepeerde en een o.b.v. de framingvragen rond Bart De Wever (9 items). De schalen gingen van 0 tot 2 waarin 0 als label kreeg “geen tekenen van dit framingitem aanwezig”, 1 stond voor “indicaties van dit framingitem aanwezig” en 2 betekende “wel tekenen van dit framingitem aanwezig”. Voor de vier analyseperiodes bleek er een significant verschil wat betreft framing tussen beide kranten. “Le Soir” doet zowel in zijn verslaggeving over de politieke situatie in zijn geheel als in de verslaggeving rond de figuur van Bart De Wever significant meer aan framing (cf. Tabel 3). De eerste hypothese wordt hiermee bevestigd.

	Le Soir	l’Avenir
Periode 1 – Campagne	0.42/0.40	0.21/0.22
Periode 2 – Optimisme	0.35/0.25	0.18/0.15
Periode 3 – Begin impasse	0.43/0.45	0.27/0.28
Periode 4 – Totale impasse	0.38/0.29	0.21/0.14

Tabel 3: Gemiddelde framing van de situatie in het nieuwsverhaal in het algemeen/figuur van Bart De Wever specifiek per krant en per periode

Het verschil in de mate van framing is echter niet in elke periode even groot. Voor de eerste periode is het verschil tussen Le Soir ($M = 0.42$, $SD = 0.24$ voor situatie en $M = 0.40$, $SD = 0.32$ voor Bart De Wever) en l’Avenir ($M = 0.21$, $SD = 0.11$ voor situatie en $M = 0.22$ en $SD = 0.19$ voor Bart De Wever) aanzienlijk ($t(34) = 3.92$, $p < 0.05$ voor situatie en $t(40) = 2.57$, $p < 0.05$). De eerste analyseperiode loopt t.e.m. verkiezingsdag en kadert volledig in de campagnesfeer. Mogelijk is de gemiddelde framingwaarde daarom vrij hoog in vergelijking met de andere periodes. Voor de tweede analyseperiode is het verschil tussen Le Soir ($M = 0.35$, $SD = 0.20$ voor situatie en $M = 0.25$, $SD = 0.27$) en l’Avenir ($M = 0.18$, $SD = 0.11$ voor situatie en $M = 0.15$, $SD = 0.15$) iets kleiner, maar nog steeds significant en dit zowel voor de gemiddelde framing van de situatie ($t(200) = 8.13$,

$p < 0.05$) als voor de framing rond de figuur De Wever ($t(202) = 3.26$, $p < 0.05$). In deze periode leek het momentum voor grote veranderingen aangebroken en een minder geframede berichtgeving lijkt dit optimistisch gevoel in de Wetstraat te weerspiegelen. Voor de derde analyseperiode werden de verschillen tussen beide kranten zowel voor de gemiddelde framing van de situatie ($M = 0.43$, $SD = 0.22$ voor Le Soir en $M = 0.27$, $SD = 0.13$ voor l'Avenir) als de framing van De Wever ($M = 0.45$, $SD = 0.33$ voor Le Soir en $M = 0.28$, $SD = 0.24$ voor l'Avenir) opnieuw iets groter en waren ze nog steeds erg significant ($t(229) = 6.84$, $p < 0.05$ voor situatie en $t(237) = 4.67$, $p < 0.05$ voor De Wever). In deze periode waarin verschillende 'verduidelijkers' het veld worden ingestuurd nadat Di Rupo zijn mandaat heeft teruggegeven aan de Koning, wordt dus opnieuw meer geframed. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het uitblijven van concrete resultaten na het aantreden van de twee overwinnaars van de verkiezingen voor enige wrevel en zenuwachtigheid zorgt. In de laatste analyseperiode wordt er nog steeds significant meer geframed door Le Soir dan door l'Avenir ($t(74) = 4.77$, $p < 0.05$ voor situatie en $t(73) = 2.94$, $p < 0.05$ voor De Wever) en dit zowel wat betreft de gemiddelde framing van de situatie ($M = 0.38$, $SD = 0.21$ voor Le Soir en $M = 0.21$, $SD = 0.11$ voor l'Avenir) als in de framing van de figuur De Wever ($M = 0.29$, $SD = 0.30$ voor Le Soir en $M = 0.14$, $SD = 0.14$ voor l'Avenir). In deze periode wordt Johan Vande Lanotte voor onbepaalde tijd aangesteld als bemiddelaar en is het minder duidelijk welke richting de formatiegesprekken uit gaan. Dit uit zich in de verslaggeving in iets mindere mate van framing.

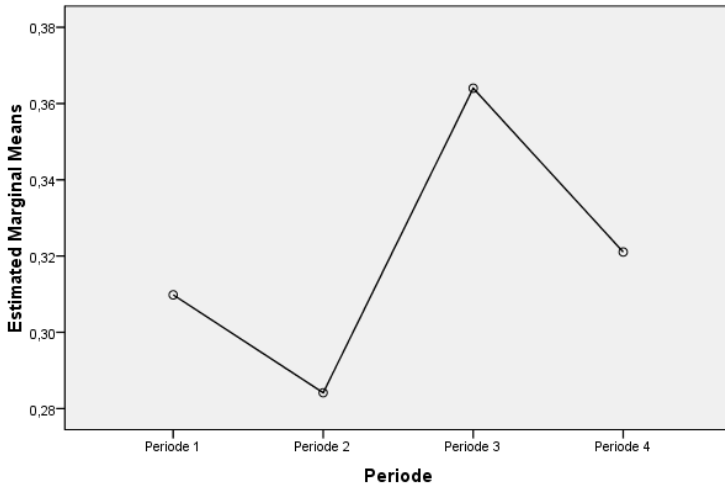
Kort samengevat: de hypothese gaat op voor de vier analyseperiodes. Le Soir doet meer aan framing en dit zowel van de situatie als van de figuur van De Wever. Voor de situationele framing is het verschil tussen beide kranten het grootst in de eerste periode, maar de verschillen tussen beide kranten zijn in alle

periodes ongeveer even groot. De framing rond De Wever verschilt het meest tussen beide kranten in periode 1 en 3.

2.2 Hypothese 2

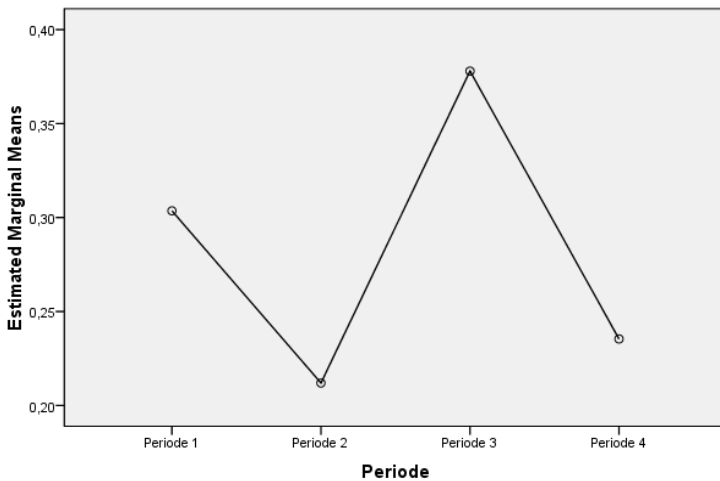
De tweede hypothese focuste zich op een eventuele evolutie in de mate van framing. Er werd verwacht dat de artikels sterker geframed zouden worden naarmate de formatiegesprekken langer zouden aanslepen. In beide kranten, zo namen we aan, zouden de artikels in de laatste analyseperiode dan de meeste tekenen van framing vertonen en de mate van framing zou bovendien lineair toenemen in de loop der maanden. Er worden zes Anova-toetsen uitgevoerd waarbij telkens de gemiddelde framingwaarden voor de vier analyseperiodes werden vergeleken. Twee Anova-toetsen gingen de algemene trend van de framing in de artikels na voor de hele steekproef en daarnaast werden telkens twee Anova-toetsen uitgevoerd voor de twee kranten waaruit artikels werden geanalyseerd. Per Anova-toets werd telkens ofwel de algemene framingsgraad in het nieuwsartikel ofwel de framing rond de figuur van Bart De Wever specifiek bestudeerd. De tweede hypothese kon niet worden bevestigd. De artikels in de laatste analyseperiode tonen geenszins het meest tekenen van framing en de mate van framing neemt ook niet lineair toe over de hele analyseperiode heen. Er tekent zich (zie Figuur 2) wel een duidelijke trend af met pieken van framing in de periodes 1 en 3 waarna er zich in periode 2 en 4 telkens een duidelijke daling inzet. Deze trend wordt zowel gevonden op het niveau van de hele steekproef (de nieuwsverhalen algemeen) als voor elke krant afzonderlijk en dit zowel voor de algemene framingsgraad als de framing rond de figuur van Bart De Wever specifiek. Uiteraard verschillen de exacte waarden per krant, maar het patroon van pieken en dalen per periode komt wel duidelijk naar voren.

Estimated Marginal Means of Gem_framingSITUATIE

Figuur 2: Tendens voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken over de hele steekproef

Estimated Marginal Means of Gem_framingBDW

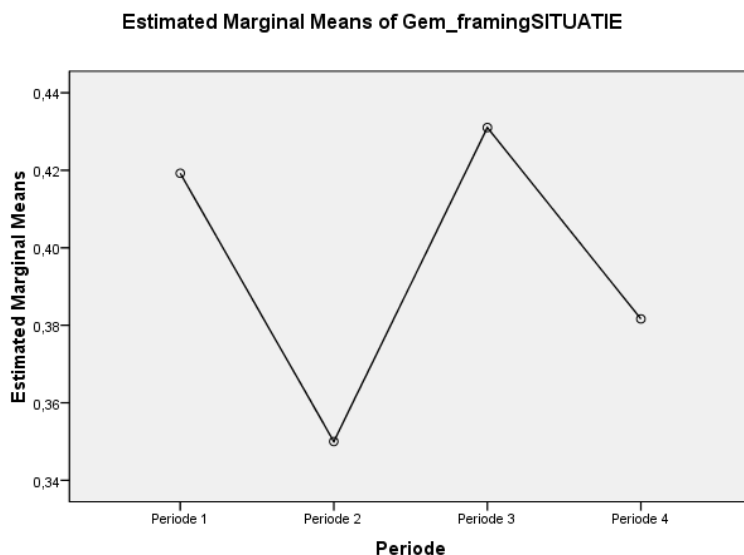

Figuur 3: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken over de hele steekproef

De trends op het niveau van de gehele steekproef worden hierboven weergegeven. Zowel voor de algemene graad van framing in het nieuwsverhaal ($F(3) = 6.19, p < 0.05$) als de framing rond de figuur van De Wever in het bijzonder ($F(3) = 14.73, p < 0.05$) is er een significante invloed van de periode op de hoeveelheid framing in de artikels. Toch verschillen voor de framing rond de situatie enkel de tweede en derde analyseperiode significant van elkaar (cf. Figuur 2). Deze periodes kregen in dit onderzoek de labels “Optimisme” en “Begin impasse” en dit verklaart al enigszins het verschil in de toon van de berichtgeving. In de tweede periode was het geloof in een goede afloop vrij groot, maar dit kantelt volledig na de mislukte opdracht van Di Rupo. Mogelijk verklaart deze gebeurtenis het verschil in framing tussen beide periodes. De framing rond Bart De Wever in periode 3 verschilt dan weer significant van de tweede en vierde periode (cf. Figuur 3). In de laatste twee weken van de derde periode treedt De Wever als Koninklijk verduidelijker voor de eerste keer sinds zijn periode als informateur opnieuw op de voorgrond. Het lijkt waarschijnlijk dat er zich daarom een piek voordoet in de framing rond zijn persoon.

De evolutie van de framing in “Le Soir” verschilt licht van de trend op het niveau van de hele steekproef. Er is opnieuw een significante invloed van de analyseperiode op de hoeveelheid framing van de situatie ($F(3) = 3.44, p < 0.05$) en de framing van De Wever ($F(3) = 10.77, p < 0.05$). De beide framinggemiddelden liggen wel hoger voor deze krant dan voor de hele steekproef. Dit werd reeds bevestigd via de eerste hypothese die aangaf dat Le Soir significant meer framing hanteert dan l’Avenir. De gemiddelde framing van de hele situatie verschilt enkel significant tussen de tweede en de derde analyseperiode. In vergelijking met de trend die de gemiddelde framingwaarde volgt op het niveau van de hele steekproef, lijkt het verschil in framing tussen de eerste en de derde periode op deze grafiek aanzienlijk kleiner, maar ze is anders geschaald. Deze waarden voor periode 1 en 3 verschillen dan ook

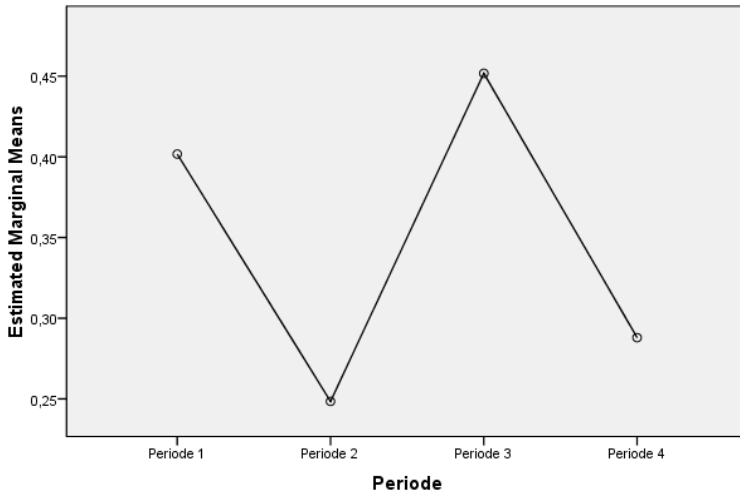
niet significant voor Le Soir, net zomin als op het niveau van de hele steekproef (cf. Figuur 4).

Figuur 4: Trend voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken voor Le Soir

De framing rond De Wever verschilt in Le Soir op twee punten significant: tussen de tweede en de derde periode en tussen de derde en de vierde (cf. Figuur 5).

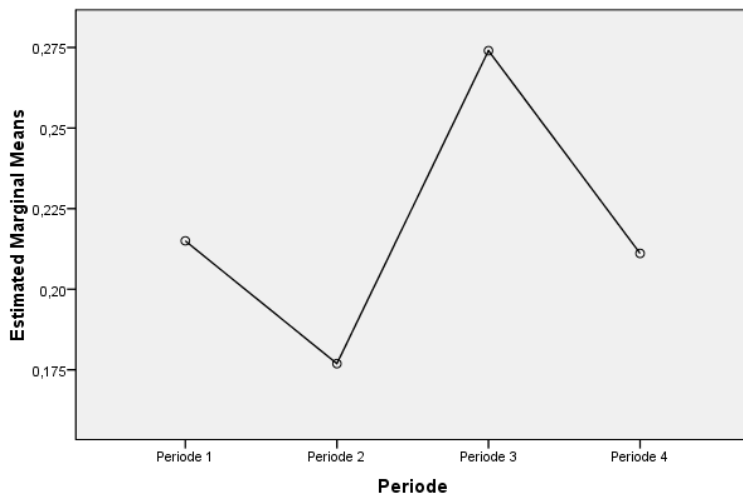
Estimated Marginal Means of Gem_framingBDW

Figuur 5: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken voor Le Soir

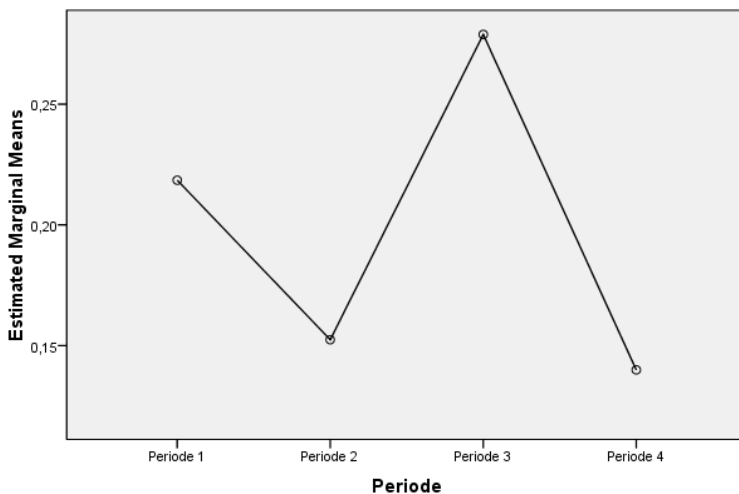
Voor l'Avenir, werd ook voor beide metingen van framing een significante invloed gevonden van de analyseperiode ($F(3) = 9.89$, $p < 0.05$ op het niveau van de situatie en $F(3) = 7.41$, $p < 0.05$ wat betreft de figuur van De Wever). Wat betreft de gemiddelde framing van de situatie, verschillen enkel de waarden van periode 2 en 3 significant van elkaar (cf. Figuur 6). De gemiddelde framing rond Bart De Wever verschilt echter net als in Le Soir op twee punten significant: tussen periode 2 en 3 en tussen periode 3 en 4 (cf. Figuur 7).

Estimated Marginal Means of Gem_framingSITUATIE

Figuur 6: Trend voor de gemiddelde framing van de hele politieke situatie bekeken voor l'Avenir

Estimated Marginal Means of Gem_framingBDW

Figuur 7: Trend voor de gemiddelde framing rond Bart De Wever bekeken voor l'Avenir

2.3 Hypothese 3

Via de derde hypothese werd er nagegaan of er een verschil was tussen beide framinggemiddeldes, los van het onderscheid tussen beide kranten dat hoger al ter sprake kwam (zie behandeling hypothese 1). Er werd verwacht dat er in beide kranten en in alle analyseperiodes meer tekenen van framing zouden worden gevonden rond de figuur van Bart De Wever dan rond de situatie in haar geheel. De Wever is door zijn standpunten op zijn zachtst gezegd niet erg geliefd in Franstalig België. Het is niet ondenkbaar dat hij als persoon daarom sterker geframed wordt in de berichtgeving om een bepaald eenduidiger beeld van hem op te hangen. Daarenboven heeft hij de banden met Le Soir na verschillende aanvaringen volledig verbroken (cf. supra). Het lijkt dus aannemelijk dat zeker deze krant meer gaat berusten op bepaalde generieke frames in zijn verslaggeving over De Wever als persoon.

Om deze hypothese te toetsen werd er eerst een onafhankelijke T-test uitgevoerd om beide framinggemiddeldes te vergelijken tussen de twee kranten. De hypothese werd op dit niveau alvast niet bevestigd. Zowel de framinggemiddeldes m.b.t. de situatie ($t(562) = 11.63, p < 0.05$) als m.b.t. de figuur van De Wever ($t(571) = 6.16, p < 0.05$) verschilden significant, maar niet in de richting die door de hypothese werd voorspeld. In beide kranten (cf. Tabel 4) wordt de situatie meer geframed dan Bart De Wever zelf. In Le Soir is het verschil tussen de twee metingen van framing wel iets groter ($M = 0.39, SD = 0.21$ voor de situatie en $M = 0.35, SD = 0.32$ voor De Wever) dan in l'Avenir ($M = 0.23, SD = 0.13$ voor de situatie en $M = 0.21, SD = 0.21$).

	Steekproef
Periode 1 – Campagne	0.31/0.30
Periode 2 – Optimisme	0.28/0.21
Periode 3 – Begin impasse	0.36/0.38
Periode 4 – Totale impasse	0.32/0.24

Tabel 4: Gemiddelde framingwaarden voor de situatie/figuur De Wever voor de hele steekproef

Het tweede deel van de hypothese werd getoetst met 3 Anova-toetsen waarin de twee framinggemiddeldes over de vier analyseperiodes heen werden vergeleken op het niveau van de hele steekproef en op het niveau van de twee kranten afzonderlijk. Ook dit deel van de hypothese werd ontkracht. Op het niveau van de hele steekproef had de analyseperiode op beide gemiddeldes een significante invloed ($F(3) = 6.19$, $p < 0.05$ voor de situatie en $F(3) = 14.73$, $p < 0.05$ voor de figuur De Wever). Voor de gemiddelde framing van de situatie verschilden enkel de tweede en derde periode significant van elkaar. Voor de framing rond de figuur De Wever verschilde de derde periode significant van de tweede en de vierde. Toch zijn de gemiddelde framingwaarden voor de situatie in alle periodes hoger dan die voor de figuur De Wever, behalve voor periode 3. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat De Wever niet continu op de voorgrond treedt tijdens de formatie. Enkel aan het begin van de tweede periode en het einde van de derde speelt hij een prominente rol. In combinatie met de onzekerheid die in de derde analyseperiode stilaan toeslaat, kan dit een verklaring zijn voor de hogere mate van framing t.a.v. De Wever in verhouding tot de politieke situatie. Hoewel De Wever als actor wel erg belangrijk is in de regeringsonderhandelingen, wordt in de meeste artikels echter ingegaan op de gehele impasse en niet enkel op zijn mogelijk aandeel hierin. Dit kan misschien verklaren waarom de situatie in alle periodes behalve de derde meer geframed wordt dan De Wever als persoon.

Ook voor Le Soir heeft de periode een significante invloed op de gemiddelde mate van framing van de situatie ($F(3) = 3.44, p < 0.05$) en de framing van de figuur De Wever ($F(3) = 10.77, p < 0.05$). Net als de gemiddelde waarden op het niveau van de steekproef, verschillen deze voor Le Soir respectievelijk voor de situatie enkel tussen periode 2 en 3 en voor de figuur De Wever tussen periode 2 en 3 net als 3 en 4. In Le Soir worden dus in alle periodes behalve periode 3 meer tekenen van framing voor de situatie gevonden dan voor de figuur De Wever.

Voor l'Avenir tenslotte wordt ook een significante invloed van de analyseperiode gevonden ($F(3) = 9.89, p < 0.05$ voor de situatie en $F(3) = 7.41, p < 0.05$ voor de figuur De Wever). Post-hoc testen wijzen ook voor deze krant op vergelijkbare significante verschillen tussen de periodes als voor de hele steekproef en voor de krant Le Soir. De gemiddelde framing van de situatie is significant hoger in periode 3 dan in periode 2. Bart De Wever wordt dan weer significant minder geframed in periodes 2 en 4 in vergelijking met periode 3. In l'Avenir wordt Bart De Wever net iets meer geframed dan de hele situatie in periode 1 en 3, maar dit is een kwestie van afronding van de gevonden waarden. Bovendien werden in de eerste analyseperiodes aanzienlijk minder artikels opgenomen dan in de andere en dit maakt het kleine verschil zeker verwaarloosbaar.

2.4 Hypothese 4

De laatste hypothese werd uitgesplitst naar twee deelhypotheses, een voor elke maat van framing. Beide vormen van framing bleken wel erg sterk met elkaar te correleren ($r=0.73, p < 0.01$). Zowel voor de gemiddelde mate van framing van de situatie als voor de framing van de figuur De Wever werd nagegaan welk frame er het vaakst gebruikt werd.

Er werd voorspeld in H4a dat de situatie het vaakst zou worden benaderd vanuit het conflictframe en dit in beide kranten en in alle

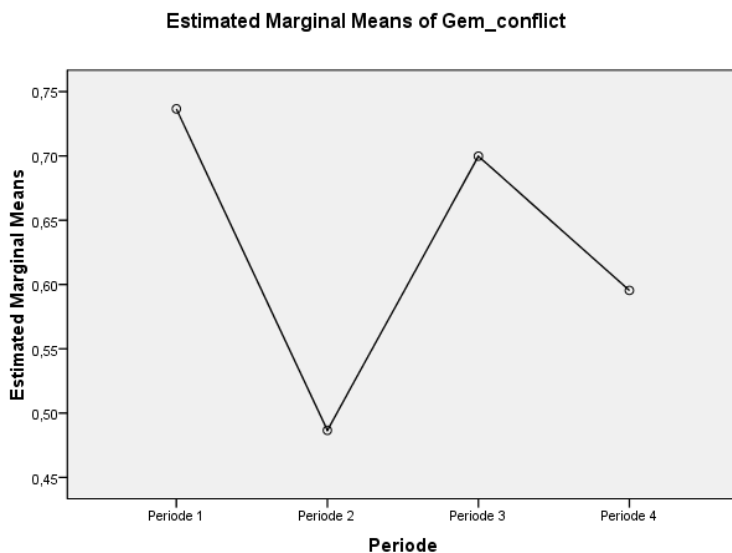
periodes. Zowel Le Soir ($M = 0.73$, $SD = 0.49$) als l’Avenir ($M = 0.44$, $SD = 0.36$) kiezen het vaakst voor dit frame in hun verslaggeving. Le Soir gebruikt wel alle frames significant vaker dan l’Avenir en dit ligt in de lijn van hypothese 1. In tabel 5 worden de gemiddelde waarden en de t-toets voor de vijf frames opgelijst.

Frames	Le Soir	l’Avenir	t-toets
Verantwoordelijkheid	0.28(0.32)	0.15(0.22)	$t(574) = 6.02^*$
Human Interest	0.19(0.24)	0.07(0.15)	$t(565) = 7.22^*$
Conflict	0.73(0.49)	0.44(0.36)	$t(573) = 8.33^*$
Moraliteit	0.32(0.36)	0.21(0.29)	$t(574) = 3.80^*$
Gevolg	0.53(0.46)	0.35(0.39)	$t(555) = 5.25^*$

Tabel 5: Gemiddelde(standaardafwijking) voor het voorkomen van de vijf frames m.b.t. de situatie voor beide kranten (*: $p < 0.05$)

In tweede instantie werd er gekeken of het conflictframe ook in alle analyseperiodes het meest voorkomende frame is m.b.t. de politieke situatie. Op het niveau van de hele steekproef blijkt dit te kloppen. Een Anova-toets wijst uit dat de analyseperiode invloed heeft op het gebruik van het conflictframe ($F(3) = 9.73$, $p < 0.05$). Periode 2 verschilt hierbij significant van periode 1 en 3. In deze twee periodes wordt het conflictframe significant vaker gebruikt (cf. Figuur 8). De gebeurtenissen in deze periodes, zijnde de verkiezingscampagne enerzijds en het aantreden van heel wat politici na de preformatie-opdracht van Di Rupo, lijken deze bevinding te ondersteunen. Ook op het verantwoordelijkheidsframe had de periode een invloed ($F(3) = 14.81$, $p < 0.05$). In periode 3 werd dit frame significant vaker gebruikt dan in de andere drie periodes. Nadat Di Rupo niet in zijn opdracht slaagde, zoeken journalisten blijkbaar vaker naar een verantwoordelijke voor de impasse. Het gebruik van het moraliteitsframe werd eveneens beïnvloed door de analyseperiode ($F(3) = 7.77$, $p < 0.05$). Dit frame werd in periode 3 significant vaker gebruikt dan in periode 1 en 2. Net zoals het

gebruik van het verantwoordelijkheidsframe wordt dit gesteund vanuit de gebeurtenissen. Door het uitblijven van resultaten gaan journalisten blijkbaar ook hun moreel oordeel geven over de situatie en de politici aan de onderhandelingstafel. Tenslotte had de analyseperiode ook een invloed op het voorkomen van het gevolgsframe ($F(3) = 3.88, p < 0.05$). Dit frame komt significant vaker voor in periode 2 dan in periode 3. In deze periode krijgen de twee grote tenoren hun eerste Koninklijke opdracht en het is niet onlogisch dat er in de pers wordt bericht over eventuele gevolgen van hun gesprekken met mogelijke coalitiepartners. Het enige frame waarop de analyseperiode op het niveau van de hele steekproef geen invloed heeft, is het human interest-frame ($F(3) = 0.35, p > 0.05$). Dit frame wordt eigenlijk over de hele analyseperiode relatief weinig gebruikt, ondanks het verwijt dat journalisten vaak uit gemakzucht of commerciële overwegingen op dit frame zouden terugvallen (cf. supra). Voor deze steekproef gaat dit in elk geval niet op.

Figuur 8: Gemiddelde gebruik van het conflictframe m.b.t. de politieke situatie over de hele steekproef heen

Ook in Le Soir was het conflictframe in alle periodes het meest gebruikte frame. De analyseperiode had een invloed op het voorkomen van drie frames: verantwoordelijkheid ($F(3) = 6.37$, $p < 0.05$), conflict ($F(3) = 4.16$, $p < 0.05$) en moraliteit ($F(3) = 10$, $p < 0.05$). Het verantwoordelijkheidsframe wordt in periode 3 significant vaker gebruikt dan in periode 2 en 4. Het conflictframe komt in periode 2 significant minder op de voorgrond dan in periode 1, maar blijft ook in deze periode significant vaker voorkomen dan de andere frames. Het optimisme dat op dat moment nog heerste kan dit verklaren. Het moraliteitsframe tenslotte wordt in periode 3 significant vaker gebruikt dan in de andere periodes.

In l'Avenir is het conflictframe niet in alle periodes het meest gebruikte. In de vierde periode komt het gevolgframe het vaakst aan bod. Gezien de ontwikkelingen in deze periode is dit niet onlogisch. Door het uitblijven van resultaat en het aantreden van Vande Lanotte vraagt men zich af wat de gevolgen hiervan zijn voor ons land, vb. wat betreft het aanblijven van de regering van lopende zaken of ons imago op de internationale markten. In de tweede periode wordt het conflictframe zelfs voorafgegaan door twee frames: gevolg en moraliteit. De keuze voor het moraliteitsframe in deze periode is mogelijk te verklaren doordat 1 item voor dit frame waarschijnlijk vaak voorkomt. In deze periode wordt immers vaak bericht over de gesprekken bij de Koning en de voorschriften waar politici zich aan moeten houden. Voor deze krant hadden de gekozen analyseperiodes slechts een significante invloed op het gebruik van twee frames: verantwoordelijkheid ($F(3) = 15.96$, $p < 0.05$) en conflict ($F(3) = 18.92$, $p < 0.05$). Wat betreft het verantwoordelijkheidsframe, verschilt periode 3 significant van de andere analyseperiodes. In deze derde periode wordt het frame significant vaker gebruikt. Het conflictframe wordt in periode 2 significant minder vaak gebruikt dan in periode 1 en 3. Het komt daarentegen significant vaker voor in periode 3 dan in de laatste periode. De aanstelling van Vande Lanotte

lijkt immers de scherpste tegenstellingen tussen de partijen aan de onderhandelingstafel weg te nemen.

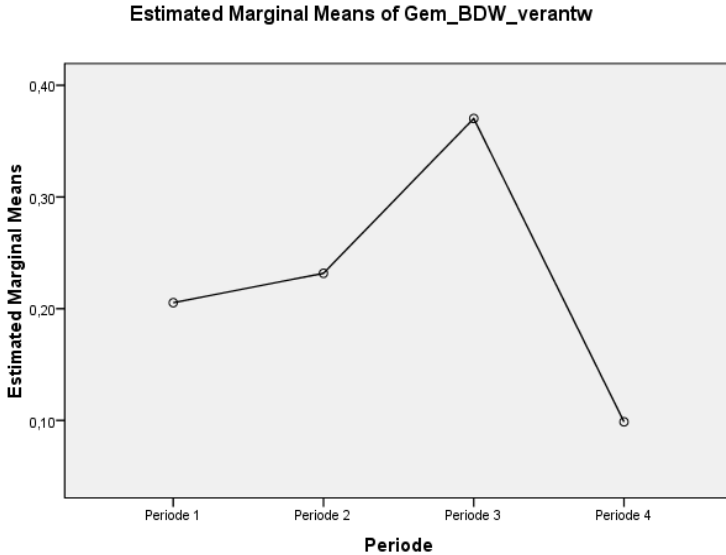
In H4b werd voorspeld dat de figuur Bart De Wever het vaakst zou benaderd worden vanuit het verantwoordelijkheidsframe en dit in beide kranten en alle periodes. Deze hypothese werd ontkracht. In beide kranten werd er, net zoals wanneer de algemene situatie werd geframed, het vaakst voor het conflictframe gekozen in de verslaggeving over De Wever. Het verantwoordelijkheidsframe was het tweede meest voorkomende frame in beide kranten. Zowel het conflict-, verantwoordelijkheids- en gevolframe werden significant vaker gebruikt door Le Soir en dit ligt opnieuw in lijn met hypothese 1. Enkel het moraliteitsframe werd m.b.t. Bart De Wever niet door een van beide kranten significant vaker gebruikt. In tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde waarden voor de vier frames en de t-statistiek.

Frames	Le Soir	l'Avenir	t-toets
Verantwoordelijkheid	0.34(0.45)	0.17(0.31)	t(574) = 5.35*
Human interest	0.18(0.31)	0.05(0.17)	t(549) = 6.26*
Conflict	0.70(0.77)	0.50(0.67)	t(546) = 3.25*
Moraliteit	0.26(0.41)	0.21(0.39)	t(574) = 1.40

Tabel 6: Gemiddelde(standaardafwijking) voor het voorkomen van de vier frames m.b.t. Bart De Wever voor beide kranten (*: $p < 0.05$)

Over de hele steekproef heen wordt het conflictframe m.b.t. Bart De Wever in periode 1,3 en 4 het meest gebruikt. In periode 2 worden het conflictframe en het moraliteitsframe evenveel gebruikt. Voor drie van de vier frames heeft de analyseperiode een significante invloed op het voorkomen ervan: verantwoordelijkheid ($F(3) = 10.81$, $p < 0.05$), conflict ($F(3) = 29.88$, $p < 0.05$) en moraliteit ($F(3) = 5.30$, $p < 0.05$). Wat betreft het gebruik van het verantwoordelijkheidsframe, verschilt periode 3 significant van de

andere periodes. Het verantwoordelijkheidsframe wordt in deze periode significant meer gebruikt (cf. Figuur 9). Daarnaast komt dit frame in periode 2 significant meer voor dan in periode 4. In deze periodes krijgt De Wever telkens een Koninklijke opdracht. Het conflictframe wordt in periode 2 significant minder gebruikt dan in de andere analyseperiodes. In de andere periodes wordt het frame ongeveer 3 keer zo vaak gebruikt, wat toch een groot verschil aangeeft. Na de verkiezingen krijgen de winnaars ondanks hun verschillende opvattingen blijkbaar echt het voordeel van de twijfel. Het gebruik van het moraliteitsframe op het niveau van de hele steekproef verschilt significant tussen periode 2 en 3 t.o.v. periode 4. In deze laatste analyseperiode wordt dit frame significant minder vaak gebruikt. Deze periode vertoont ook in zijn geheel het minste tekenen van framing. Doordat Vande Lanotte de twee grote partijen even in de schaduw zet, wordt er misschien minder vaak op een moraliserende manier geschreven over De Wever.

Figuur 9: Gemiddelde gebruik van het verantwoordelijkheidsframe m.b.t. Bart De Wever over de hele steekproef heen

Wanneer het voorkomen van de frames rond de figuur De Wever wordt uitgesplitst per krant, blijkt dat in “Le Soir” het conflictframe in alle periodes het vaakst wordt gebruikt. Het verantwoordelijkheidsframe volgt als tweede, maar komt toch aanzienlijk minder vaak voor. Net als voor de hele steekproef, is het human interest-frame het enige waarbij er geen significante invloed is van de analyseperiode op het voorkomen ervan in de artikels. Voor het verantwoordelijkheidsframe ($F(3) = 7.55$, $p < 0.05$) is het verschil enkel significant tussen periode 2 en 4 t.o.v. periode 3. In deze periode waarin Bart De Wever een voortrekkersrol krijgt tijdens de formatie wordt dit frame aanzienlijk meer gebruikt dan in de periode ervoor en erna. Wat betreft het conflictframe ($F(3) = 16.34$, $p < 0.05$), verschilt het voorkomen ervan in periode 2 significant van de andere periodes waarbij dit frame veel vaker wordt gebruikt. In absolute termen gaat het om een vrij groot verschil. De gemiddelde

waarde voor periode 2 ($M = 0.35$, $SD = 0.57$) ligt een stuk lager dan de waarden voor de andere periodes ($M = 0.96$, $SD = 0.79$ voor periode 1; $M = 0.93$, $SD = 0.77$ voor periode 3; $M = 0.84$, $SD = 0.88$ voor periode 4). Tenslotte komt ook het moraliteitsframe in bepaalde periodes significant meer voor ($F(3) = 6.66$, $p < 0.05$), nl. in periode 3 aanzienlijk meer dan in periode 2 en 4.

In l'Avenir daarentegen wordt het conflictframe niet in alle periodes het meest gebruikt. In de tweede periode (in dit onderzoek gelabeld als "optimisme") wordt het moraliteitsframe het vaakst gebruikt. Het conflictframe moet in deze periode ook nog het verantwoordelijkheidsframe laten voorgaan. Deze krant kiest dus voor een andere benadering van De Wever dan "Le Soir". Net als in "Le Soir" daarentegen, is het human interest-frame het enige dat niet significant beïnvloed wordt door de periode waarin een bepaald artikel verschenen is. Het verantwoordelijkheidsframe ($F(3) = 4.95$, $p < 0.05$) komt significant vaker voor in periode 3 dan in de laatste periode waarin het in de geselecteerde artikels nooit werd gebruikt. Wat betreft het voorkomen van het conflictframe ($F(3) = 16.99$, $p < 0.05$), verschilt net als bij "Le Soir" periode 2 significant van de andere drie. In deze tweede periode werd dit frame minder vaak gebruikt dan in de andere periodes. Het gebruik van het moraliteitsframe tenslotte ($F(3) = 3.99$, $p < 0.05$) verschilt significant voor periode 1 in vergelijking met periode 2 wanneer dit het meest gebruikte frame is. Bart De Wever neemt in deze campagneperiode geen uitgesproken rol op zich, wat hiervoor een verklaring kan zijn.

2.5 Conclusie

Uit deze kwantitatieve frame-analyse komen heel wat significante resultaten naar voren. De vooropgestelde hypothesen werden niet altijd bevestigd. Eerst en vooral is er significant verschil tussen beide kranten in de verwachte richting en dit zowel voor de framing van de algemene situatie als de framing rond De Wever als persoon. Ten

tweede werd er een significant verschil gevonden tussen de verschillende analyseperiodes, maar niet volgens de voorspelde lineaire tendens. De laatste periode levert dus niet de meest geframede berichten op. De tendens die zich zowel op het niveau van de steekproef als voor beide kranten afzonderlijk voordoet, is een slingerbeweging met pieken in periode 1 en 3 en dalen in periode 2 en 4. Voor de mate van framing van de situatie verschilt enkel periode 2 significant van periode 3 waarin meer framing werd aangetroffen. Bart De Wever als persoon wordt significant meer geframed in periode 3 dan in periode 2 en 4. Een derde conclusie uit de frame-analyse, houdt in dat beide kranten de politieke situatie in zijn geheel meer framen dan de figuur van De Wever. In l'Avenir klopt dit niet voor de eerste en derde periode, maar dit verschil is een kwestie van afronding van de berekende waarden. Ook in alle periodes gaat deze bewering op, behalve in de derde periode, al is dit verschil verwaarloosbaar.

Tenslotte werd aangetoond dat zowel bij de framing van de situatie als van de figuur De Wever het vaakst gekozen wordt voor het conflictframe. Wat betreft de situatie, ligt dit in de lijn van de hypothese. Deze bewering gaat op voor alle periodes. Op het niveau van de hele steekproef, wordt dit frame in de eerste en derde periode nog net iets vaker gebruikt dan in de andere twee periodes. Dit resultaat klopt voor l'Avenir niet helemaal. In periode 2 wordt het gevolgframe het vaakst gebruikt en in de laatste periode gaan zelfs twee frames het conflictframe vooraf: gevolg en moraliteit. Voor de framing rond Bart De Wever werd verwacht dat het verantwoordelijkheidsframe zou domineren, maar het conflictframe komt ook in dit geval het vaakst voor. Op het niveau van de hele steekproef komen in de derde periode het conflict- en moraliteitsframe even vaak voor. In Le Soir domineert het conflictframe voor Bart De Wever in alle periodes. In l'Avenir worden in de tweede periode het moraliteits- en verantwoordelijkheidsframe vaker gebruikt dan het conflictframe.

Uit het kwantitatieve onderdeel kan worden besloten dat beide kranten uit de analyse hun best doen om het doelpubliek dat ze voor ogen hebben zo goed mogelijk te bedienen. Daarnaast slaat de berichtgeving van het begin van de tweede periode tegen het einde van de derde periode volledig om. Om deze resultaten verder uit te diepen, wordt er een kwalitatieve inhoudsanalyse aan gekoppeld die probeert te achterhalen welk discours er rond de figuur van De Wever wordt gevoerd en hoe dit stilistisch wordt geconstrueerd (cf. infra).

3. Secundaire analyse van onderzoek in de Nederlandstalige pers

Een collega-masterstudent bouwde haar masterproef op rond hetzelfde onderwerp dat ze onderzocht in drie Vlaamse kranten: Het Laatste Nieuws, De Standaard en De Morgen. Ook zij ging na op welke manier door deze kranten in dezelfde vier analyseperiodes aan framing werd gedaan. Ze bestudeerde eveneens zowel de framing van de politieke situatie als de framing rond de figuur van De Wever. Haar bevindingen worden kort besproken en vergeleken met de resultaten uit dit onderzoek.

3.1 Resultaten

Over de hele steekproef heen werd er voor de Nederlandstalige pers een verschil in framing gevonden wat betreft de situatie. Het Laatste Nieuws framede de politieke situatie significant meer dan de zogenaamde kwaliteitskranten De Standaard en De Morgen. Deze bewering ging echter niet op voor de framing rond Bart De Wever. Vervolgens werd gekeken naar het specifieke gebruik van de vijf generieke frames van Semetko en Valkenburg. Het Laatste Nieuws gebruikte significant vaker dan De Standaard het human interest-frame om over de gehele situatie te berichten. Deze krant gebruikte

eveneens significant vaker het human interest-frame m.b.t. Bart De Wever dan De Morgen. Wat betreft het gebruik van de andere vier frames (verantwoordelijkheid, conflict, gevolg en moraliteit), waren er geen significante verschillen tussen de kranten.

Naast een verschil in framing tussen verschillende kranten, werd ook nagegaan of er een verschillende framingsgraad was in de verschillende periodes. Zowel wat betreft de situatie als de figuur van De Wever werden er significant meer tekenen van framing gevonden in de derde en vierde periode dan in de tweede periode. In deze tweede periode werd het conflictframe aanzienlijk minder gebruikt, zowel in de verslaggeving over de hele politieke situatie als over de figuur van Bart De Wever. In deze periode werd eveneens zowel voor de situatie als voor De Wever significant minder vaak een beroep gedaan op het verantwoordelijkheidsframe dan in periode 3 en 4. In de tweede periode kwam het human interest-frame echter significant vaker voor, zowel in de verslaggeving over de hele situatie (significant meer dan in periode 3) als over Bart De Wever (significant meer dan in periode 3 en 4). Deze tendensen worden min of meer gevolgd door alle drie de kranten. Toch zijn er enkele kleine afwijkingen. Zo gaat De Morgen niet mee in de trend om het human interest-frame meer te gebruiken in de tweede periode. Ook de trend die het verantwoordelijkheidsframe volgt, was niet voor elke krant hetzelfde. De Standaard en De Morgen verschillen niet significant tussen de periodes wat betreft het gebruik van dit frame. Enkel voor De Morgen verschilt de tweede periode significant van de derde en de vierde.

Via een derde onderzoeksvraag werd nagegaan of er een verschil was tussen de framing rond De Wever zelf en de framing in het gehele artikel. Voor beide metingen van framing was het conflictframe het meest gebruikte. Zowel Bart De Wever als de situatie werden dus het vaakst gekaderd in termen van onenigheid. Toch werd de figuur van De Wever nog net iets vaker via het conflictframe benaderd dan de hele situatie. Voor het

verantwoordelijkheidsframe geldt het omgekeerde: de situatie wordt vaker op deze manier gekaderd dan De Wever. Wat betreft het gebruik van het human interest-frame, was er geen significant verschil tussen de framing van de situatie en De Wever. De verschillende frames werden daarnaast ook op een strengere manier met elkaar vergeleken. Enkel de framingitems die zowel voor de situatie als voor De Wever werden opgenomen, werden met elkaar vergeleken. Hieruit bleek dat alle frames significant vaker worden gebruikt m.b.t. de situatie dan m.b.t. Bart De Wever.

3.2 Terugkoppeling naar eigen onderzoek

Bij een vergelijking van de resultaten van beide framingonderzoeken moet rekening gehouden worden met enkele beperkingen. Een belangrijke nuance m.b.t. deze resultaten is de lage intercodeursbetrouwbaarheid voor het verantwoordelijkheidsframe. De resultaten voor dit frame moeten dus met enige voorzichtigheid benaderd worden. Bovendien werden in dit onderzoek niet alle originele framingitems effectief opgenomen in de analyses, terwijl dit in het onderzoek met de Franstalige kranten wel het geval was. Een laatste belangrijk punt is een klein verschil in de samenstelling van de periodes. In het onderzoek in de Vlaamse pers loopt de vierde periode t.e.m. 25 december, terwijl deze periode in het onderzoek met de Franstalige kranten reeds om praktische redenen werd afgesloten op 24 november. Het valt niet uit te sluiten dat eventuele verschillende resultaten voor deze laatste analyseperiode hieraan te wijten zijn.

Wanneer de resultaten voor de verschillende kranten worden vergeleken, komt in beide onderzoeken naar voren dat bepaalde kranten significant meer framen dan andere. In het onderzoek in de Vlaamse pers was dit duidelijk Het Laatste Nieuws, maar enkel wat betreft de framing van de situatie. In het onderzoek met Franstalige

kranten framede een van beide kranten zowel de situatie als de figuur van Bart De Wever sterker nl. Le Soir. Dit is echter een kwaliteitskrant die zowel in binnen- als buitenland erg veel wordt gelezen, in tegenstelling tot Het Laatste Nieuws. Hoewel ook deze krant hoge leescijfers kan voorleggen, staat ze bekend als eerder populaire krant voor een breed publiek. Wat betreft het voorkomen van de vijf generieke frames, gebruikten beide Franstalige kranten het vaakst het conflictframe. Opvallend was dat Le Soir alle frames significant meer gebruikte dan l'Avenir in de verslaggeving over de gehele politieke situatie. M.b.t. de figuur Bart De Wever, gebruikt Le Soir ook alle frames significant vaker, behalve het moraliteitsframe. Bij de Vlaamse kranten kan er geen gelijkaardige vergelijking gemaakt worden. Wat wel opvalt, is dat de human interest-insteek door de journalisten in beide landsdelen amper werd gebruikt, ondanks de eerder besproken trend (cf. supra). Toch zijn de verschillen tussen de Vlaamse kranten voor het gebruik van dit frame significant. Globaal bekeken zijn er wel meer significante verschillen in het framegebruik van de Franstalige kranten onderling.

Een vergelijking tussen Vlaamse en Franstalige kranten wijst toch op een ander soort framing. De Franstalige pers is over het algemeen nog meer partisaan dan de Vlaamse. Toch is het opmerkelijk dat in Franstalig België een kwaliteitskrant meer aan framing doet in zijn politieke verslaggeving dan een krant met regionale inslag. Waarschijnlijk heeft de achtergrond het publiek van deze krant hier veel mee te maken. In het geval van Le Soir is het geen geheim dat ze pro-Belgische en soms ook anti-Vlaamse standpunten aanhangt. Het lezerspubliek van deze krant situeert zich ook vooral in het Brusselse. Het gaat in deze regeringsvorming natuurlijk vooral over een staatsvorming en nog specifiek over de rol van de hoofdstad hierin. Mogelijk framet Le Soir daarom ook meer in zijn verslaggeving over de regeringsvorming, simpelweg omdat het de meeste van zijn lezers bijna rechtstreeks aanbelangt en omdat vele

dingen die besproken worden absoluut niet overeenkomen met de eigen politieke gedachten op de redactie.

Een vergelijking tussen de vier periodes wijst ook op verschillen. In de Vlaamse kranten werd een min of meer lineaire stijging van de framingsgraad gevonden waarbij in periode 2 significant minder werd geframed dan in de 2 daaropvolgende periodes. De Franstalige kranten volgen over de periodes heen eerder een slingerbeweging met pieken in periode 1 en 3 en dalen in periode 2 en 4. Deze trend is voor beide kranten en beide framingsgemiddeldes hetzelfde. De gestage toename van framing met de tijd zoals in de Vlaamse kranten werd ook voor de Franstalige kranten verwacht. Een mogelijke verklaring voor het verschil is dat er in de Franstalige kranten meer gebeurtenisspecifiek wordt geframed. Periode 1 vertoont een piek in framing, wat gezien de campagnecontext niet echt onverwacht lijkt. De verschillende actoren stellen zich dan immers voor aan het kiespubliek en het lijkt enigszins logisch dat zij door de pers op een bepaalde manier gepresenteerd worden. In periode 2 zet zich een duidelijke daling in. Mogelijk wordt deze afname in framing gevoed door het gevoel van optimisme dat op dat moment enigszins aanwezig was bij de politici zelf. Men had het idee dat er op dat moment een fundamentele verandering mogelijk was, ook al lagen de ideeën van de twee winnaars van de verkiezingen mijlenver uit elkaar. In periode 3 neemt de mate van framing opnieuw toe. Deze periode begint vlak nadat Elio Di Rupo voor de tweede keer naar de Koning is getrokken om zijn ontslag aan te bieden. De Franstalige politici zijn erg ontgoocheld en misschien sijpelt deze ontgoocheling door naar hun journalisten. In deze periode framen de Franstalige kranten Bart De Wever ook iets meer dan de hele politieke situatie. De ontgoocheling door het uitblijven van resultaten na het preformateurschap van Di Rupo is hier een mogelijke verklaring voor. In deze periode wordt het verantwoordelijkheidsframe immers significant vaker gebruikt dan in de andere periodes. Journalisten

zoeken dus duidelijk naar iemand om de schuld aan toe te wijzen voor het uitblijven van resultaten in de regeringsvorming. In de laatste periode neemt de hoeveelheid framing opnieuw af. De aanstelling van Vande Lanotte zorgt bij de onderhandelaars voor een zekere rust, ook al is zijn opdracht en de duur ervan niet echt afgebakend. Mogelijk is de verminderde framing in de nieuwsartikelen over de formatie de afspiegeling hiervan.

Een laatste punt van vergelijking tussen beide onderzoeken situeert zich op het niveau van beide framinggemiddeldes. Zowel in de Vlaamse als Franstalige kranten werd zowel wat betreft de situatie als voor de figuur van De Wever het conflictframe het vaakst gebruikt. Gezien de grote onenigheid aan de onderhandelingstafel, is dit niet geheel onverwacht. Ook de bevinding dat alle frames vaker worden gebruikt m.b.t. de situatie dan met de figuur van De Wever, wordt door beide onderzoeken ondersteund. Verdere vergelijkingen op het niveau van de framinggemiddeldes zijn op dit moment door een verschil in benadering en hypothesen niet mogelijk, maar dit is zeker een interessant aanknopingspunt voor vervolgonderzoek.

4. Kwalitatieve onderzoeksresultaten

4.1 Inhoudsanalyse

Als aanvulling op de kwantitatieve inhoudsanalyse in het kader van de framingtheorie, wordt een kwalitatieve inhoudsanalyse gedaan. Enerzijds wordt nagegaan of de resultaten uit de kwantitatieve analyse door een kwalitatief onderzoek worden ondersteund. Anderzijds wordt een antwoord gezocht op de algemene onderzoeksvraag naar het discours rond Bart De Wever in twee Franstalige kranten, temeer omdat deze aanvulling toelaat om te oordelen of de framing eerder met behulp van positieve bewoordingen dan wel met negatieve is verlopen. Binnen het beperkte tijdsbestel van een masterproefonderzoek wordt dit

onderdeel beperkt tot twee aspecten van de Critical Discourse Analysis van Teun Van Dijk. Enerzijds zal er voor de vier analyseperiodes in de twee kranten gekeken worden welke onderwerpen aan bod komen. Anderzijds wordt er aandacht besteed aan het taalgebruik en de stijl & retoriek gelinkt aan cruciale gebeurtenissen die zich in de loop van de formatie hebben voorgedaan. Op deze manier wordt duidelijk welk discours er rond de figuur van De Wever wordt opgebouwd. De gegevens die uit de artikels naar voren komen, worden besproken per periode. Als tweede bijlage wordt een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen tijdens de formatie per periode opgelijst. Het is vooral rond deze sleutelmomenten dat dit deel van de analyse zal worden opgebouwd.

4.1.1 Periode 1 – Campagne

De eerste analyseperiode omvat de twee laatste campagneweken en verkiezingsdag. De artikels gaan vooral over de partijstandpunten an sich. Er wordt ook aandacht besteed aan een belangrijk verkiezingsdebat tussen Louis Michel en Bart De Wever waarin het er behoorlijk bitsig aan toe ging. Ten slotte worden de eerste verkiezingsresultaten en de implicaties ervan besproken.

Wat betreft het algemeen taalgebruik, wordt er vooral een vocabularium gebruikt dat in het teken staat van mogelijke winst of verlies bij de aankomende verkiezingen. Termen die erg vaak voorkomen zijn “*un héros*”, “*le star de sondage*” en “*le grand vainqueur*”. De Wever wordt zelfs samen met PS-kopstuk Michel Daerden in een onderzoek bij jongeren gebombardeerd tot “*un des politiciens les plus cools*”.

Ondanks deze vrij lovende woorden, lijken de Franstalige journalisten tot aan verkiezingsdag zelf echter nog altijd niet helemaal te begrijpen hoe Bart De Wever erin geslaagd is om door

de Vlaamse publieke opinie zo te worden gesteund. Naarmate de verkiezingsdag nadert, wordt er steeds vaker naar hem verwezen als *“le hype politique”* of *“un phénomène”*. Hoewel deze woorden in se niet erg negatief klinken (integendeel zelfs), impliceren ze wel dat men hoopt dat het succes van Bart De Wever en zijn partij van voorbijgaande aard zal zijn. Toch krijgt De Wever ook enkele rechtstreekse verwijten naar zijn hoofd geslingerd, vooral in het kader van het verkiezingsdebat met Louis Michel waarin de gemoederen vrij hoog opliepen. Michel omschreef hem tijdens het debat o.a. als *“populiste et démagogue”*, *“provocateur”* en *“séparatiste”*. In de daaropvolgende dagen worden deze termen ook in andere artikels overgenomen. Naarmate de campagne vordert, klinkt steeds vaker het verwijt dat De Wever *“polarise toute la campagne”* en *“prend ses rêves pour des réalités”*. De Wever pareert deze kritiek door erop te hameren dat hij op een eerlijke manier communiceert over zijn standpunten en partijprogramma, maar *“ce sont les autres qui sèment la panique”*. De toon van de artikels wordt dus iets bitser net als de campagne zelf.

In de artikels op verkiezingsdag wordt gekozen voor een heel andere toon. De Wever wordt openlijk aangewezen als de grote overwinnaar van de verkiezingen. Om deze gebeurtenis te duiden, gebruiken de journalisten twee concrete beelden. Ten eerste verwijzen ze naar De Wever als *“le maître de l'échiquier flamand”*. Met dit beeld willen ze benadrukken dat ze vinden dat verkiezingen winnen ook een grote verantwoordelijkheid impliceert en dat De Wever nu aan zet is. Een tweede beeld zit vervat in de uitdrukking *“un géant face aux nains francophones”*. Dit legt vooral de nadruk op de monsterscore van 28% die de N-VA wist te realiseren. Franstalige journalisten laten via dit beeld uitschijnen dat de Franstalige politici zich erg nietig en kwetsbaar voelen in de schaduw van de N-VA. Ook de vergelijking met Mohammed Ali past binnen deze redenering. Het lijkt alsof de Franstaligen zich onmogelijk kunnen verdedigen tegen de macht van De Wever als

persoon. Een positiever woordgebruik binnen dezelfde redenering is bvb. *“l’homme clé de la Belgique”*. Bart De Wever heeft volgens de Franstalige media nu de touwtjes in handen om de toekomst van het land mee te bepalen. In zijn overwinningsspeech geeft De Wever zelf ook aan dat het zijn bedoeling is om constructief mee te werken aan de regeringsonderhandelingen. Hij benadrukt hierbij expliciet dat *“il faut construire des ponts”* en ook *“je tends la main aux francophones”*.

Deze periode is wat betreft het taalgebruik over het algemeen niet echt negatief te noemen. Bart De Wever krijgt tijdens de campagne wel enkele verwijten naar het hoofd geslingerd, maar achteraf krijgt hij door zijn klinkende overwinning het voordeel van de twijfel. Toch wordt via enkele staaltjes beeldspraak duidelijk gemaakt dat de Franstaligen nu ook veel van hem verwachten en dat hij die verantwoordelijkheid niet zomaar mag ontlopen. Het woordgebruik en de stijl verschilt voor deze eerste periode amper tussen beide kranten. Er worden wel een aantal sterke beelden gebruikt om de figuur De Wever te omschrijven. Dit ligt in de lijn van de resultaten omtrent hypothese 2 waarbij in de eerste periode een piek in de framing rond De Wever werd aangetoond. De gebruikte beelden zijn meestal ook expliciet of impliciet gelinkt aan conflict, wat ondersteunt dat het conflictframe het meest frequent gebruikte frame is in deze periode.

4.1.2 Periode 2 – Optimisme

In deze analyseperiode treden de twee grote overwinnaars van de verkiezingen aan het begin van de formatie expliciet op de voorgrond: Bart De Wever als informateur en Elio Di Rupo als preformateur. De sfeer kantelt in deze periode echter volledig. Vlak na verkiezingsdag heerst het gevoel dat het momentum voor grote veranderingen echt is aangebroken. Het gevoel van optimisme wordt

vooral weerspiegeld in een verslaggeving die uitgaat van hoop en vertrouwen. Op het einde van deze periode heeft Elio Di Rupo voor de tweede keer zijn ontslag aangeboden bij de Koning die dit voor de tweede opeenvolgende keer weigert. De teleurstelling is bij de onderhandelaars zelf heel groot, maar zeker ook bij de Franstalige Wetstraatjournalisten. Waar na de verkiezingen de hoop op een goede afloop overheerste, zijn de eerste tekenen van wanhoop en onrust dan al duidelijk zichtbaar.

In de eerste dagen na de verkiezingen, voor Bart De Wever wordt aangesteld als informateur, klinken er nog woorden van lof voor de klinkende overwinning van zijn partij. Hij wordt vaak omschreven als *“le général vainqueur”* of *“le nouveau maître du jeu”*. Een andere uitdrukking die opnieuw op een sterke manier een beeld schetst, is *“le Napoléon de Flandre”*, wat opnieuw zijn almacht in de verf zet. Le Soir komt aandraven met nog enkele sterkere bewoordingen. Naast de vrij neutrale termen als *“le champion des urnes”*, verwijzen ze o.a. naar hem met de termen *“le héros du Nord”*, *“le Cannibale”* en ook *“le Roi de la Flandre”*. Vooral deze laatste uitdrukking, die op het eerste zicht erg positief klinkt, is mogelijk een steek onder water t.a.v. de overtuigde republikein De Wever. Toch wordt in deze eerste dagen na de verkiezingen al een eerste negatief beeld gebruikt om naar De Wever te verwijzen. Volgens Le Soir zou hij *“le double visage de Janus”* hebben, wat toch een vrij zware beschuldiging is. De partij N-VA als geheel wordt op een iets andere manier omschreven. Hun collectieve overwinning wordt omschreven in termen van natuurfenomenen als *“le raz-de-marée de la N-VA”* of *“un tremblement de terre”* of ook *“la vague jaune s’est transformée en tsunami”*. Dit wijst erop dat hun overwinning eigenlijk wordt voorgesteld als iets onvermijdelijks, terwijl hun kopman De Wever wel een heroïsch kantje wordt toegedicht. Mogelijk vinden Franstaligen zijn invloed zo groot dat ze veronderstellen dat het quasi onvermijdelijk is dat de partij met zo’n

populaire kopman de verkiezingen wint. Er wordt unaniem door de Franstalige partijen verklaard dat met zo'n duidelijke overwinning de N-VA "*incontournable*" is. In heel wat artikels in beide kranten wordt expliciet de vergelijking gemaakt tussen de twee overwinnaars in hun eigen taalgemeenschap. Conclusie is dat twee uiterst verschillende persoonlijkheden met een erg verschillende ideologie tot een compromis zullen moeten komen. In de verwijzing naar het onvermijdelijke duo De Wever – Di Rupo worden ook heel wat sterke beelden gebruikt zoals "*Laurel et Hardy, l'eau et le feu, un duo explosif, le nouveau couple parental belge*". Deze beeldspraak duidt zowel op de grote verschillen qua persoonlijkheid als de mogelijke onverzoenbaarheid van hun standpunten enerzijds, en de grote verantwoordelijkheid die hen nu allebei te beurt valt anderzijds. In *Le Soir* omschrijft chef politiek Véronique Lamquin de situatie als volgt: "*vainqueur cherche perdant pour union durable*". Dit schept een iets pessimistischer beeld van de twee overwinnaars.

Vanaf het moment dat De Wevers informatie-opdracht van start gaat, tonen de Franstalige politici zich extreem positief t.a.v. de N-VA-voorzitter. Hij wordt getypeerd als "*un homme avec qui on peut parler*", "*constructif*", "*gentil et poli*" en ook "*ouvert sur le plan intellectuel*". Uit de verslaggeving lijkt het alsof de Franstaligen tegen alle verwachtingen in een De Wever ontmoeten die als persoon beter meevalt dan gevreesd. Het enige puntje van kritiek op dat moment, is het feit dat De Wever bij zijn bezoek aan de koning geen das droeg en dat "*la mode col cool*" niet echt gepast is. Door *Le Soir* wordt dit zelfs beschouwd als een lichte vorm van "*lèse-majeste*". *Le Soir* heeft nog een tweede punt van kritiek, wat in l'Avenir niet aan bod komt. Wanneer De Wever op 17 juni wordt aangesteld als informateur, heeft hij bij zijn eerste officiële verklaring geen tekst voorbereid in het Frans. Hoewel hij zijn verklaring op het moment zelf wel degelijk in het Frans aflegt, noemt *Le Soir* dit toch "*la première bêtise de De Wever*". Tijdens zijn informatie-opdracht zelf

is de toon in beide kranten echter vrij positief. Omdat De Wever dit mandaat opneemt, geloven de Franstaligen echt dat hij tot een akkoord wil komen. De enige die in deze fase van de onderhandelingen kritiek uit, is MR-politicus Louis Michel die verklaart dat *“le nationalisme, c’est la guerre”*. Le Soir stelt zich wel openlijk de vraag of het mogelijk is dat De Wever dan echt veranderd is sinds de campagne en maakt de vergelijking met Dr. Jekyll and Mr. Hyde. In dat artikel wordt zijn positie als nationalist afgewogen t.o.v. zijn opdracht als informateur onder de titels *“Docteur Bart ... et Mister De Wever”*. Vlak voor hij de laatste week van zijn informatie-opdracht aanvat, wordt deze vergelijking opnieuw gemaakt maar in nog straffere bewoordingen: *“c’était le diable, Godzilla-le-séparatiste, c’est devenu oui-oui le Belge”*.

Op 8 juli wordt Elio Di Rupo door de koning aangesteld als preformateur nadat Bart De Wever had aangegeven dat er nog niet genoeg op tafel lag om een akkoord te bereiken. In deze eerste weken dat Di Rupo verschillende partijen en instanties contacteert, verdwijnt De Wever in de verslaggeving naar de achtergrond. In Le Soir wordt de N-VA vlak voor de vakantiebreak even vernoemd in een negatieve context: *“la N-VA croit qu’elle est seule à la table”*. Na de vakantie vindt Le Soir dat *“la balle est dans le camp de De Wever”*. De Wever zelf duikt pas opnieuw op wanneer hij op 16 augustus na een slopende vergadering onwel wordt en de onderhandelingen even moet verlaten. Op 18 augustus beslist de Koning om het ontslag van Di Rupo niet te aanvaarden. Le Soir verwijst die dag naar De Wever als *“un champion bien seul”*. In deze periode verschijnt ook letterlijk in Le Soir dat *“le problème, c’est donc bien la N-VA”*. De onderhandelingen kabbelen verder tot het einde van deze analyseperiode wanneer de Koning voor de tweede keer het ontslag van Di Rupo weigert. In deze laatste 2 weken van zijn opdracht, verbetert de sfeer tussen de onderhandelaars er helemaal niet op. Er wordt gesproken over

“l’affrontement” en *“Onkelinx et De Wever se sont violemment opposés”*. Het positief klimaat na de verkiezingen lijkt helemaal te zijn omgeslagen. Het sterkste negatieve beeld dat van De Wever wordt opgehangen is dat van *“le fossoyeur”*, wat erop wijst dat hij niet echt zou willen zoeken naar een werkbaar compromis. In Le Soir krijgt hij zelfs de bijnaam *“Monsieur Non”*, wat waarschijnlijk een verwijzing is naar dezelfde bijnaam die Joelle Milquet van de Vlaamse pers kreeg tijdens de onderhandelingen in 2007.

In deze tweede periode is er wel een duidelijk verschil tussen beide kranten. Le Soir is zowel in zijn beeldspraak als in zijn gewone taalgebruik veel meer openlijk negatief, wat bevestigt dat Le Soir meer aan framing doet. Deze negativiteit is ook opvallend vroeger aanwezig dan in l’Avenir want ze begint al lichtjes van bij de aanstelling van De Wever als informateur. Ook in deze periode worden enkele sterke beelden neergezet. Er is een duidelijk verschil tussen het begin en het einde van de periode. Mogelijk is deze periode een overgang naar wat nog komen gaat. In deze periode wordt volgens de kwantitatieve onderzoeksresultaten de figuur De Wever wel gemiddeld het minst geframed. Toch wordt er geregeld een erg negatief beeld rond hem gecreëerd. Een mogelijke verklaring voor dit lagere gemiddelde is het grotere aantal artikels dat voor deze periode werd geselecteerd. Deze kwalitatieve analyse wijst er nl. op dat er wel degelijk sprake is van openlijke framing t.a.v. hem.

4.1.3 Periode 3 – Begin impasse

Na het ontslag van Di Rupo komt een hele stoet politici aan bod die de onderhandelingen opnieuw moeten proberen vlot te trekken. Eerst wordt nog een paar dagen geprobeerd, om er via ultieme onderhandelingen met de zeven betrokken partijen alsnog uit te raken, maar dit lukt niet. Op 4 september worden voorzitters van Kamer en Senaat André Flahaut (PS) en Danny Pieters (N-VA)

aangesteld als bemiddelaars die vooral achter de schermen opnieuw orde op zaken moeten proberen te stellen. Op 21 september wordt de high-level werkgroep o.l.v. Jan Jambon (N-VA) en Jean-Claude Marcourt (PS) opgericht. Negen toppolitici buigen zich in deze werkgroep enkel over de herwerking van de financieringswet. Op 4 oktober stelt de N-VA een tabula rasa voor in de hoop om de onderhandelingen nieuw leven te kunnen inblazen. Enkele dagen later krijgt Bart De Wever de titel van verduidelijker en krijgt hij tien dagen om de situatie uit te klaren. Zijn finale nota wordt op 18 oktober echter unaniem afgeketst door de Franstaligen waarna De Wever naar het paleis trekt om zijn opdracht terug te geven aan de Koning. In deze derde periode wordt het verschil tussen beide kranten opnieuw een beetje duidelijker en trekt vooral Le Soir soms hard van leer tegen de N-VA als partij en Bart De Wever als persoon. Daarom wordt in de bespreking van deze periode vooral Le Soir geparafraseerd.

Na het tweede ontslag van Di Rupo neemt de twijfel bij de Franstalige journalisten toe. Enkele zinnen die vanaf nu regelmatig in artikels opduiken zijn: *“Bart De Wever, est-il capable de faire un accord?”* en *“Est-ce qu’il veut aboutir?”*. De twijfel rond De Wever situeert zich dus op twee niveau’s. Enerzijds vraagt men zich af of hij door zijn gebrek aan ervaring op het federale niveau wel in staat is om een evenwichtig compromis te maken. Dit impliceert toegevingen van alle betrokken partijen om uiteindelijk tot een akkoord te kunnen komen waar iedereen achter staat. Anderzijds is het voor de Franstaligen onduidelijk of De Wever zo’n akkoord t.a.v. zijn achterban wel zal kunnen verdedigen en of hij een compromis daarom niet liever wil vermijden. In dit opzicht komen de termen *“sa stratégie de pourrissement”* en *“le délitement de l’Etat”* steeds vaker voor. Naarmate de onderhandelingen blijven aanslepen, raken de Franstaligen er meer en meer van overtuigd dat De Wever eigenlijk geen akkoord wil. Hij zou enkel willen aantonen dat België in de

huidige vorm niet meer werkbaar is waarna hij vlot zou kunnen overgaan tot de splitsing van het land, een voor de Franstaligen huiveringwekkende gedachte.

De berichtgeving in deze periode valt uiteen in twee grote blokken: de periode voor de N-VA een tabula rasa vraagt en de weken erna waarin Bart De Wever opnieuw aan zet komt. In deze eerste subperiode blijft het voor beide kranten nog steeds overduidelijk dat een regering zonder de N-VA geen optie is. Bart De Wever blijft *“l’homme fort flamand”* en is zelfs *“indétrônable”* als *“roi de Flandre”* omdat *“il a remis la Flandre dans sa poche”*. Le Soir geeft ook aan dat de as De Wever – Di Rupo enkel nog kan gered worden als beide tenoren *“un mariage de raison”* aangaan. Le Soir ziet dit echter niet direct gebeuren en legt de schuld hiervoor openlijk bij De Wever. Hij zou zich t.a.v. Di Rupo consequent *“inflexible”* en zelfs *“intraitable”* opstellen. Hij zou helemaal niet constructief meewerken en Le Soir typeert hem dan ook als *“négatif, provocateur et erratique”*. De dag voordat blijkt dat de zeven partijen aan de onderhandelingstafel er voorlopig samen niet zullen uit geraken, wordt De Wever nog vergeleken met het beeld van een paard dat weigert over de laatste hindernis te springen in een jumpingwedstrijd. De voormalig woordvoerder van Joelle Milquet doet er in beide kranten nog een schepje bovenop en verwijst naar hem als *“Bonabart De Wever”* en zegt zelfs dat *“il se Kadhafise”*. Dit zijn erg zware en expliciete beschuldigingen dat De Wever zich onvoldoende zou inzetten en blijft zitten in zijn eigen gelijk.

In de maand tussen de mislukking van de zeven partijen en de aankondiging van de N-VA dat ze helemaal van nul willen herbeginnen, zwakken de scherpe kantjes in de berichtgeving toch een beetje af. In l’Avenir wordt gezegd dat *“ils étaient king de la situation”*, waarmee Di Rupo en De Wever op dezelfde hoogte worden geplaatst. Deze gelijkheid wordt echter doorbroken met het sterke beeld *“le sumo contre le dalai-lama”*. Terwijl De Wever

hiermee wordt gelijkgesteld aan het brute geweld, wordt Elio Di Rupo bijna verheven tot het symbool van vrede en verdraagzaamheid. Elio Di Rupo wordt ook door Le Soir openlijk geprezen voor zijn inzet tot dan toe met titels als *“Elio Di Rupo: dur écheq, mais vrai capital”*. In schril contrast staat de kritiek op de N-VA als partij die op dit moment door zijn mede-onderhandelaars de zwarte piet krijgt toegespeeld (*“refiler le valet noir”*) omdat *“la balle est dans le camp nationaliste”*. Als verklaring voor de mislukking van de onderhandelingen, wordt expliciet verwezen naar De Wever (*“Bart De Wever, a-t-il peur de l’eau?”*). Tegen deze achtergrond worden tegelijk peilingen gepubliceerd waaruit zou blijken dat De Wever en Di Rupo steeds meer vertrouwen krijgen van kiezers aan beide kanten van de taalgrens. De signalen van aan de onderhandelingstafel zijn echter niet echt hoopgevend met krantenkoppen als *“gros clash entre le PS et la N-VA”* of *“Di Rupo et De Wever au bord de la rupture”*. De Wever probeert van zijn kant het een en ander te nuanceren met de terugkerende uitdrukking *“nous ne sommes pas des Hutus et des Tutsis”* die aangeeft dat de situatie zeker niet op een burgeroorlog zal uitdraaien, maar dat er in zijn ogen nog steeds via democratische weg een oplossing kan worden gevonden. De Franstalige journalisten zien in deze uitspraak een gebrek aan consequentie bij De Wever. Ze omschrijven zijn gedrag dan ook als *“le froid puis le chaud”*, omdat ze niet kunnen verklaren waarom een akkoord uitblijft terwijl De Wever blijft herhalen dat hij bereid is tot compromissen. In l’Avenir wordt hij zelfs vergeleken met Hitler omdat er volgens de geïnterviewde ook met die man niet te praten viel.

Op 4 oktober geeft Bart De Wever aan dat hij het wijselijk acht om de onderhandelingen van nul te herbeginnen. Iedereen is het er roerend over eens dat De Wever met dit standpunt zelf dan maar de kar moet trekken of anders *“il prend le pays en otage”*. Op 8 oktober wordt hij effectief door de Koning benoemd als verduidelijker voor 10 dagen. De Franstalige partijen reageren hierop

niet overdreven enthousiast, maar willen hem wel een eerlijke kans geven. Enkel Joelle Milquet vindt dat *“il n’y a rien à clarifier (...) c’est de l’auto-clarification si vous voulez”*. Met de mededeling dat De Wever wil consulteren wie hij wil, zijn de Franstaligen niet opgezet want ze vinden dat hij hiermee *“cultive l’ambiguïté”* en *“sème les doutes”*. Bart De Wever geeft aan dat zijn beslissing de enige mogelijke was omdat *“nous étions des années-lumière d’un accord”*. Tijdens de opdracht van De Wever, worden er weinig rechtstreekse aanvallen op hem neergeschreven, maar het is duidelijk dat er grote twijfel heerst of uitgerekend hij tot een compromis zal kunnen komen. Op 17 oktober is zijn nota klaar en tegen zijn eigen verwachting in, reageren de Franstaligen helemaal niet enthousiast. Ze omschrijven de nota zelfs als *“risible”* en *“partiale et déséquilibrée”*. In l’Avenir staat te lezen dat *“Bart De Wever prend les francophones à la gorge”*. Zijn voorstel is voor alle Franstalige partijen onaanvaardbaar en de opdracht van De Wever is hierdoor mislukt. De Vlaamse partijen vinden de nota dan weer wel aanvaardbaar als onderhandelingsbasis en begrijpen de positie die de Franstaligen innemen niet helemaal. De krantenkoppen op de laatste dag van deze analyseperiode wijzen op een duidelijke impasse. Op dat moment weet eigenlijk niemand nog welke kant het uit moet. Franstalige politologen geven als verklaring voor deze mislukking dat *“De Wever ne pouvait passer pour le sauveur”*. Mogelijk ligt de negatieve berichtgeving en het afketsen van de nota in de lijn van de grote ontgoocheling na het mislukken van Di Rupo. Bart De Wever voelt zich door deze afwijzing *“humilié”*. Hij illustreert dit met volgend beeld: *“c’est comme si un TGV m’avait roulé dessus”*. Dit geeft duidelijk aan dat De Wever heel emotioneel reageert op zijn mislukking, maar anderzijds geeft hij ook aan dat deze nota zijn minimumaanbod was.

Uit het kwantitatieve luik bleek al dat deze periode de meeste tekenen van framing vertoont en dit wordt door een kwalitatieve

analyse volledig ondersteund. In deze periode wordt de meeste en sterkste beeldspraak gebruikt. Ook de figuur van Bart De Wever wordt hier een beetje meer geframed dan de situatie zelf, wat blijkt uit de vele labels en beelden die op hem worden geplakt. Het is in deze periode ook heel duidelijk dat Le Soir alle frames vaker gebruikt dan l’Avenir. De opvallende piek in het gebruik van het verantwoordelijkheidsframe komt eveneens duidelijk naar voren. De algemene negatieve opstelling komt er na het falen van de opdracht van Di Rupo en dit is mogelijk de grootste verklaring voor de duidelijke ommekeer in de berichtgeving.

4.1.4 Periode 4 – Totale impasse

Na enkele woelige weken, keert in deze laatste analyseperiode de rust grotendeels terug. Enkele dagen nadat De Wever naar de Koning trok, geeft die een opdracht aan Johan Vande Lanotte (Sp.a). Hij moet er als bemiddelaar voor zorgen dat de zeven partijen opnieuw rond de tafel gaan zitten. Deze periode is er in tegenstelling tot de vorige niet echt een van hoogtes en laagtes. Vande Lanotte brengt verschillende keren verslag uit aan de Koning, maar het is niet helemaal duidelijk welke richting de gesprekken uitgaan. Op de laatste dag van deze analyseperiode, verklaren de zeven betrokken partijen zich voorlopig bereid om verder te onderhandelen o.b.v. een tussentijdse nota. Uit het kwantitatieve onderdeel bleek dat na een grote piek in de derde periode, de framing rond Bart De Wever en de gehele politieke situatie enorm afneemt. Dit klopt zeker voor beide kranten omdat er een stuk minder aan beeldspraak en labeling wordt gedaan.

Omdat er na de opdracht van De Wever niet echt vooruitgang is geboekt, dient de N-VA opnieuw een splitsingsvoorstel voor BHV in de Kamer in, zoals ze vooraf had aangekondigd. Le Soir vreest op dat moment voor “*l’escalade*” na “*la nouvelle attaque de la NV-A*”.

In de artikels zelf wordt vooral naar redenen gezocht waarom het deze keer echt niet lijkt te lukken om een regering te vormen. PS-kopstuk Paul Magnette herhaalt enkele keren dat “*M. De Wever doit cesser de jouer au Calimero*”. Het stoort hem dat De Wever zo emotioneel en persoonlijk reageert op het mislukken van zijn formatie-opdracht. Volgens Jacky Moraël (Ecolo) heeft De Wever helemaal niet het onderste uit de kast gehaald, integendeel: “*il a tout fait pour que les choses capotent et pour en faire porter la responsabilité aux francophones*”. Tot Johan Vande Lanotte wordt aangesteld, klinkt er vooral ergernis bij de Franstalige politici en journalisten over het gedrag van De Wever na het afketsen van zijn nota. Het label “Calimero” duikt in deze context erg vaak op. Toch krijgt De Wever ook een compliment. Hij krijgt nl. de titel van “*meilleur communicant politique*”. Volgens l’Avenir is hij ondanks alles nog steeds “*le héraut de la Flandre*”.

Door de aanstelling van Vande Lanotte keert de rust bij de Wetstraatjournalisten enigszins terug. Hoewel niemand echt weet welke richting het nu zal uitgaan, krijgt Vande Lanotte wel impliciet het krediet om een oplossing uit de impasse te bedenken. In de laatste maand van deze analyseperiode wordt er vooral inhoudelijke commentaar geleverd op de nota De Wever en in mindere mate op hem als persoon. De Wever zelf maakt de Franstaligen wel het verwijt door te verklaren dat “*il s’est trompé sur l’honnêteté intellectuelle de certains*”. In deze periode wordt slechts 1 keer uitgehaald naar De Wever. Een kinderpsychiater noemt De Wever “*un enfant-roi*”. Hij laat het hier niet bij en dient klacht tegen bij de Orde van Geneesheren. Tegen het einde van deze periode haalt Le Soir zelf de slechte relatie met de N-VA-voorzitter aan onder de titel “*De Wever et les médias: une relation sous tension*”. De krant vraagt zich hiermee af: “*Bart De Wever, susceptible ou fin stratège*”? Ze kunnen zich moeilijk voorstellen dat De Wever zich werkelijk stoort aan bepaalde van hun uitlatingen die volgens hen

steeds gekaderd werden in een humoristische context. Tegen het einde van deze laatste analyseperiode vraagt men zich openlijk af of Vande Lanotte De Wever wel tot een evenwichtig akkoord zal kunnen bewegen. De Wever geeft op dat moment zelf aan dat “*le seul plan B, se sont des élections*”. De Vlaamse partijen vinden een regering zonder N-VA op dat moment nog steeds ondenkbaar en vb. Open VLD vindt dat De Wever met zo’n monsterscore eigenlijk de ambitie zou moeten hebben om premier te worden. De eens sterke as PS-N-VA wordt in l’Avenir enkel nog “*le duo terrible*” genoemd. De impasse lijkt totaal.

Dit kwalitatieve onderdeel bevestigt dat er in de laatste periode aanzienlijk minder tekenen van framing werden gevonden dan in de vorige drie. Belangrijk is wel dat voor deze periode beduidend minder artikels werden geselecteerd. Daarnaast moet het gezegd dat deze laatste periode om praktische redenen op een vrij arbitraire manier werd afgesloten en niet op een sleutelmoment in de formatie. Het is net rond zulke sleutelmomenten dat de mate van framing blijkt te pieken.

4.1.5 Antwoord op de onderzoeksvraag

Via deze kwalitatieve inhoudsanalyse werd nagegaan welke onderwerpen aan bod kwamen in de artikels over Bart De Wever. Daarnaast werd gekeken op welke manier er over hem werd bericht en welke stilistische elementen en vormen van beeldspraak hiervoor werden aangewend. Deze twee aspecten werden besproken per analyseperiode en teruggekoppeld naar de resultaten uit de kwantitatieve frame-analyse.

De onderwerpen die aan bod komen zijn vooral gebaseerd op de sleutelmomenten tijdens de formatie (cf. bijlage 2). Meestal worden de artikels opgebouwd vanuit het standpunt van de Koninklijke

opdrachthouder van het moment. De toon slaat over de hele analyseperiode heen echter helemaal om. Het is niet eenvoudig om te bepalen in welke mate de kranten uit deze analyse positief of negatief over de situatie berichten. De framing en verslaggeving gebeurt nl. erg gebeurtenisspecifiek. In elke analyseperiode zijn er positieve en minder positieve momenten, maar het is wel opvallend dat Le Soir in elke periode toch iets pessimistischer uit de hoek komt. De verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk vooral bij het profiel en lezerspubliek van deze krant (cf. supra). In het Brusselse leeft de problematiek van de staats hervorming misschien toch iets meer dan in de rest van het land en dan bij uitstek bij de Franstaligen. Het grootste deel van het lezerspubliek van Le Soir woont in deze regio en de krant wil zijn doelpubliek dan ook zo goed mogelijk bedienen.

In de eerste periode die volledig valt voor verkiezingsdag, is Bart De Wever een van de enige politici die prominent naar voren komt in de berichtgeving. Hij wordt op dat moment omschreven als een hype en de kans dat hij de verkiezingen niet wint, is voor de Franstalige journalisten heel klein. De toon is in heel deze periode vrij positief. Vanaf het moment dat de eerste verkiezingsuitslagen bekend zijn, wordt De Wever ook openlijk aangeduid als overwinnaar. Dit brengt echter veel verantwoordelijkheid met zich mee en zowel de Franstalige journalisten als De Wever zelf lijken dit goed te beseffen. Vooral via enkele sterke beelden in termen van winst of conflict wordt dit erg mooi uitgedrukt. Aan het begin van de tweede periode wordt de overwinning van de N-VA zelfs omschreven in termen van natuurfenomenen, wat het onafwendbare van hun overwinning in de verf zet. De Wever en Di Rupo worden vanaf deze periode via allerlei veelzeggende beelden opgevoerd als het onmogelijke duo dat toch tot elkaar is veroordeeld. De Wever krijgt in deze periode heel wat complimenten over zijn persoonlijkheid, al is Le Soir hier aanzienlijk minder gul mee. In deze periode wordt voor het eerst een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de figuur van De Wever en

zijn partij N-VA. Hij krijgt op dat moment als persoon veel lof voor zijn aanpak als informateur, terwijl zijn partij eigenlijk dan al de zwarte piet krijgt toebedeeld voor een mogelijk falen van de formatiegesprekken, hoewel daar op dat moment nog absoluut geen sprake van is.

Het grote kantelpunt in de berichtgeving, doet zich voor op het einde van de tweede periode. Het feit dat Di Rupo als preformateur voor de tweede keer naar de Koning moet trekken zonder resultaat, is voor de Franstaligen moeilijk te verteren. De berichtgeving wordt vanaf daarna een stuk meer geframed en ook in dit kwalitatieve onderdeel werden duidelijke uitdrukkingen van deze teleurstelling gevonden. Journalisten blijven zich afvragen of De Wever wel in staat is om een akkoord te maken en of hij dat eigenlijk ook wel wil en niet gewoon het einde van België (het zogenaamde “Plan B”) afwacht. De Franstalige onderhandelaars beseffen op dat moment echter goed dat het politieke zelfmoord zou zijn om de N-VA dan al aan de kant te schuiven. De schuld voor de impasse wordt in die periode nog vooral bij de persoon van Bart De Wever gelegd. Het contrast met de Franstalige held Elio Di Rupo kan bijna niet groter zijn. Hij wordt vooral in *Le Soir* openlijk gefeliciteerd voor zijn inspanningen tot dan toe. Bart De Wever zelf probeert de scherpe tegenstelling tussen hem en Elio Di Rupo zo veel mogelijk te nuanceren, maar dit mag niet baten. Wanneer De Wever de opdracht van verduidelijker krijgt, komt Joelle Milquet er zelfs openlijk voor uit dat ze dit eigenlijk overbodig vindt. Hoewel De Wever dus aan het begin van de tweede periode nog heel wat krediet kreeg en de Franstalige politici heel positief stonden t.a.v. zijn aanpak, is het discours dat beide kranten rond hem opbouwen volledig omgekeerd. De Wever kan niet veel goeds meer doen. De negatieve reactie op zijn nota wordt dan ook als heel logisch voorgesteld, hoewel ook gezegd wordt dat de Vlaamse politici deze reactie absoluut niet begrijpen. In een van de artikels uit deze periode geven enkele Franstalige politicologen als reden voor het afwijzen van deze nota

dat de Franstalige onderhandelaars nog steeds niet helemaal bekomen zijn van het falen van Di Rupo. Ze gunnen het De Wever niet om met alle pluimen te gaan lopen en de situatie op te lossen. Dit motief verklaart de ommezwaai in de berichtgeving tussen de tweede en de derde periode wel grotendeels.

Wanneer Vande Lanotte (eveneens een socialist) wordt aangesteld, bedaren de gemoederen opnieuw een beetje. De meeste Franstalige politici hebben veel woorden van lof voor hem als persoon en voor zijn werkwijze. Vande Lanotte bekleedde verschillende ministerposten onder Verhofstadt en kent vele Franstalige politici dus persoonlijk. Op deze informele contacten kan De Wever zich een stuk minder beroepen. Bovendien behoort hij tot dezelfde politieke familie als de PS, wat bij hen aanzienlijk wat vertrouwen schept. Zowel de framing van de situatie als rond de figuur van De Wever nemen aanzienlijk af en ook de beeldspraak vermindert globaal gesproken wel.

De kwalitatieve analyse wijst erop dat er rond De Wever in de loop der maanden twee discours worden opgebouwd. In de eerste periode en ook nog grotendeels in de tweede werd hij voorgesteld als overwinnaar en held en bovendien als een redelijk man die in staat was om tot een oplossing te komen. Halverwege de gehele analyseperiode keerde dit beeld volledig om. Vanaf dan wordt De Wever vooral neergezet als een onredelijk man die niet in staat is om compromissen te sluiten en dit eigenlijk ook niet wil. Hij is volgens de Franstalige journalisten ook inconsequent omdat hij openlijk blijft beweren dat hij tot een oplossing wil komen, maar zich er tegelijk onvoldoende voor inzet. Kortom, hij heeft de verantwoordelijkheid die hij gekregen heeft van zijn kiezers niet op de juiste manier gebruikt. Na de afwijzing van zijn verduidelijkingsnota krijgt De Wever daarenboven nog eens het verwijt dat hij zich te emotioneel gedraagt en dat hij zich niet in een slachtofferrol moet wentelen. Bart De Wever is dus in de Franstalige kranten op enkele maanden tijd

gedegradeerd van hype tot de onredelijkheid zelve. Het discours wordt vooral opgebouwd rond enkele sterke metaforen en beelden die per periode besproken werden. Wanneer de berichtgeving tot aan het einde van de opdracht van Vande Lanotte zou worden bestudeerd of nog later in de formatie tijdens de opdracht van Reynders of Beke, dan zou er zich waarschijnlijk een heel nieuw patroon aftekenen. Misschien zal er inhoudelijk nog steeds dezelfde boodschap verkondigd worden, maar hij zal stilistisch op een andere manier worden verpakt o.i.v. de concrete gebeurtenissen op het politieke toneel.

4.2 Verdiepend interview met Jeroen Overmeer

De woordvoerder van Bart De Wever wilde graag een reactie kwijt op de resultaten van de kwantitatieve frame-analyse. Per hypothese werden hem de resultaten voorgelegd waarna hij zelf voor de dag kwam met interessante interpretaties hiervan.

De bevestiging van de eerste hypothese kwam voor M. Overmeer helemaal niet als een verrassing. Hij erkende dat de relatie met Le Soir volledig verzuurd is en gaf dit ook zelf als reden aan voor de verhoogde framingsgraad. De concrete manier waarop Le Soir tewerk gaat noemt M. Overmeer een “intentieproces”. Omdat deze krant zich onvoldoende probeert in te leven in de standpunten van de N-VA, gaan ze zich beroepen op bestaande frames om de uitspraken en voorstellen van de partij te kaderen. M. Overmeer heeft het gevoel dat specifiek voor de N-VA goedbedoelde voorstellen hierdoor verkeerd vertaald worden naar het brede publiek. Hij heeft ook het gevoel dat Le Soir de N-VA simpelweg moreel veroordeelt omwille van de ideologische uitgangspunten van de partij en dat alle berichtgeving vanuit dit morele oordeel kan worden geduïd. M. Overmeer vertelde ook dat alle contact met Le Soir vanuit het partijsecretariaat verbroken is omdat deze krant de grenzen van het

fatsoen al te vaak heeft overschreden. Hij hoopt absoluut niet meer op een normale verstandhouding. *“Je kan kritisch zijn en zeggen, dat gaat de berichtgeving in Le Soir ook niet helpen. Daar heb je gelijk in, dat weten we ook. Maar we maken ons ook geen enkele illusie dat het anders wel zo zijn. Maar dat is een spijtige zaak, want we hebben dat met geen enkele andere krant.”* Democratisch gezien is het noodzakelijk om op een goede manier te communiceren met de media in de andere landshelft, maar electoraal valt er uiteraard weinig mee te winnen. *“Het is moeilijk in een land waarin je met 2 democratieën leeft met eigen media en een eigen publieke opinie.”* M. Overmeer geeft wel toe dat er van Béatrice Delvaux uit enkele schampere pogingen zijn geweest vorige zomer om de banden opnieuw aan te halen, maar volgens hem was dit enkel vanuit strategisch oogpunt. Omdat de N-VA de grootste partij van Vlaanderen was geworden, werd de partij voor de krant opeens een belangrijke bron van informatie. M. Overmeer geeft ook aan dat commerciële belangen volgens hem zeker meespelen. Le Soir focust immers op Brussel en de Vlaamse rand en net daar speelt zich de erg emotionele taal- en culturele problematiek met o.a. de benoeming van de burgemeesters in de faciliteitengemeenten af. De nieuwe editie van Le Soir in de Vlaamse Rand rond Brussel is dan ook helemaal niet nobel bedoeld volgens M. Overmeer, maar puur een nieuwe manier om hun doelpubliek te bedienen. Een andere verklaring voor de hogere framingsgraad in Le Soir ligt volgens M. Overmeer ook in de persoonlijke overtuiging van de politieke journalisten op de redactie van deze krant. Volgens hem is het merendeel overtuigd Franstalig en van nature erg anti-N-VA. Dit versterkt uiteraard de achtergrond van de krant zelf die het meest van allemaal Franstalig nationalistisch uit de hoek komt. *“Een krant maken is een kwestie van mensen.”*, aldus M. Overmeer. Veel journalisten van deze krant wonen ook effectief in de Vlaamse Rand en zijn het vaak oprecht eens met de lijn die FDF uitzet. Indien dit

niet het geval is, steunen ze vaak openlijk de ideeën van de tandem PS-CDH.

Een andere oorzaak voor de moeizame relatie met de Franstalige pers in zijn geheel ligt er volgens M. Overmeer ook in dat de pers in het zuiden van het land nog een stuk meer gepolitiseerd is dan in het noorden. Hij vindt dat de Vlaamse pers de gezonde reflex heeft om de partijen die aan de macht zijn in vraag te durven stellen, maar ziet dit aan de andere kant van de taalgrens niet echt gebeuren. Vooral Le Soir krijgt volgens hem geen slecht woord over Di Rupo gezegd. Dit vermoeden werd gedeeltelijk bevestigd door de kwalitatieve inhoudsanalyse. Vooral in de beeldspraak rond het duo De Wever – Di Rupo werd er bijna continu uitgegaan van onverzoenbare tegenpolen waarbij Di Rupo dan het uitgesproken goede symboliseerde. Het beeld van de Dalai Lama waarmee Di Rupo werd vergeleken symboliseert volgens M. Overmeer perfect de status die hij in Franstalig België heeft opgebouwd. M. Overmeer heeft ook het gevoel dat er een andere perscultuur heerst in Franstalig België met wat meer pathos en emotioneel geladen bewoordingen. In Vlaanderen hanteren journalisten een vrij rationele aanpak en blijft het morele vingertje ook achterwege. Hij benadrukt wel dat hij het moeilijk vindt om hierover gestaafde uitspraken te doen.

Naast de verzuurde relatie met Le Soir, verloopt ook het contact tussen de N-VA en de RTBF niet altijd even vlot. Toch ligt de relatie met de Franstalige openbare omroep nog anders. De RTBF heeft volgens M. Overmeer eveneens de neiging om zich openlijk achter de PS te scharen. Ondanks de ideologische verschillen met de N-VA slaagt de RTBF er wel beter in om deze partij nog steeds op de objectieve manier te benaderen die het verdient en dit professionalisme wordt geapprecieerd. De reportage van Christophe Deborsu over de jeugd van Bart De Wever vond M. Overmeer echter net zoals de artikels uit Le Soir “*een spijtige zaak*” en “*heel ongepast*”, maar voor hem heeft het veel met intenties te maken. M.

Overmeer heeft veel lof voor de manier van werken van M. Deborsu omdat hij als journalist absoluut de noodzakelijke goede wil toont om het Vlaamse standpunt te begrijpen. Anderzijds heeft Deborsu zich expliciet verontschuldigd via zijn column in De Standaard. Officiële verontschuldigen zijn er vanwege Le Soir nog nooit gekomen, aldus M. Overmeer. Wat betreft de N-VA zijn daarmee de plooiën met de RTBF glad gestreken. Toch was deze reportage veroverd schreef omdat het niet de bedoeling kan zijn om in het privéleven van politici te gaan speuren. M. Overmeer maakte echter duidelijk dat hij niks heeft tegen politieke kritiek in editorialem en opiniestukken, hoe hard deze soms ook mag zijn, maar *“Politieke kritiek moet politiek blijven.”*

Over l’Avenir kon M. Overmeer minder concrete uitspraken doen omdat hij de journalisten van deze krant in mindere mate persoonlijk kent, met uitzondering van een journaliste waarmee het contact wel goed verloopt. Hij haalde wel aan dat de N-VA als partij er nog niet echt in is geslaagd om goede relaties uit te bouwen met de Franstalige journalisten. Hij erkent wel dat de partij zelf hier wel meer inspanningen zou kunnen en moeten doen, maar voor Le Soir is dit volgens M. Overmeer een hopeloze zaak. Er zijn wel enkele Franstalige journalisten waarmee de partij een goed contact heeft en die zich wel degelijk proberen in te leven in de standpunten van de partij. Dat is voor M. Overmeer trouwens het absolute vertrekpunt voor een goede relatie met de pers: *“Het zou al een hele stap zijn moest men openstaan voor de ideeën die we hebben en proberen te begrijpen waarom we die hebben.”*

Ook de resultaten m.b.t. de tweede hypothese liggen in de lijn van wat M. Overmeer intuïtief aanvoelt. Hij heeft de sfeer van optimisme na de verkiezingen ook echt voelen omslaan. Volgens hem is het absoluut geen toeval dat de framing in de derde periode zo sterk toeneemt. Als verklaring hiervoor bevestigt hij de verklaring die reeds aan deze resultaten werd gekoppeld, nl. de ontgoocheling na

het mislukken van de preformatie-opdracht van Di Rupo. *“Kranten registreren wat ze bij politici horen en zien, on-the-record maar vaak ook off-the-record.”* Di Rupo heeft zijn ontgoocheling volgens M. Overmeer zelf aangegeven op zijn persconferentie na zijn ontslag als preformateur door te verklaren dat hij vanaf dan opnieuw “le président du PS” was. Di Rupo heeft sinds dan geweigerd om een nieuwe formatie-opdracht aan te nemen, volgens M. Overmeer eveneens een uiting van zijn eerdere ontgoocheling. M. Overmeer heeft ook het gevoel dat de Franstalige politici in hun verklaringen vanuit die ontgoocheling enorm veel negatieve uitlatingen hebben gedaan over de N-VA. De verhoogde framing is hier dan de uiting van. Volgens M. Overmeer is de PS anderzijds ook echt bang dat er met de N-VA simpelweg geen akkoord te sluiten valt. Ze proberen dit dan op te lossen door de partij zo zwart mogelijk te maken in de hoop dat andere onderhandelaars de N-VA zouden “lossen”, maar dit is tot op de dag van vandaag nog niet gebeurd. De beschuldigingen dat de N-VA geen akkoord zou kunnen of willen maken zijn ook vanaf dat moment begonnen en maken deel uit van het intentieproces. M. Overmeer benadrukt ook dat het waarschijnlijk voor beide partijen lijkt alsof de tegenpartij slechts dwergpassen vooruit doet terwijl dat voor die partij zelf reuzenpassen lijken. Hij heeft ook het gevoel dat de perceptie in de laatste maanden ook in Vlaanderen wat gekeerd is en dat de N-VA nu ook door de Vlaamse pers en partijen vaker in vraag wordt gesteld. Min of meer bevestigt hij de resultaten uit het Vlaamse onderzoek die na de tweede periode een significant hogere mate van framing aantoont. Mogelijk zou er volgens M. Overmeer bij eventueel vervolgonderzoek op dit moment nog meer tekenen van framing terug te vinden zijn. Nu de opdracht van Wouter Beke is afgerond, zijn de ogen in Vlaanderen opnieuw meer gericht op de PS omdat het gevoel heerst dat deze partij nog weinig beweegt.

De bevindingen m.b.t. de derde hypothese kwamen volgens M. Overmeer ook niet als een verrassing. Omdat deze hypothese niet werd bevestigd, leek het zeker interessant om zijn visie hierover te horen. Zijn verklaring voor een hogere framing van de situatie dan van De Wever ligt in een algemeen fenomeen in de Franstalige pers nl. het vage onderscheid tussen redactionele artikels en opinieartikels. Deze verklaring klinkt erg interessant. De klassieke journalistieke deontologie wordt niet volledig gerespecteerd volgens M. Overmeer. Mening en duiding worden in nieuwsartikels heel vaak voorgesteld als feiten en door de keuze voor een bepaald frame krijgt het artikel dan een bepaalde kleur. M. Overmeer ziet dit fenomeen in de hele Franstalige pers, maar zeker bij Le Soir is dit m.b.t. de N-VA de standaardprocedure, aldus M. Overmeer. Hij benadrukt wel dat de N-VA ook in Vlaanderen zeker geframed wordt, maar dat het onderscheid met opinieartikels wel altijd duidelijk blijft. Puur intuïtief lijkt de Vlaamse pers de framing ook subtieler aan te pakken, terwijl de Franstalige journalisten vaker voluit in de aanval gaan volgens M. Overmeer.

Tenslotte kwamen ook in de resultaten m.b.t. hypothese vier geen grote verrassingen naar voren voor M. Overmeer. M.b.t. de situatie haalde hij het grote ideologische verschil tussen N-VA en PS aan als de verklaring voor het veelvuldige gebruik van het conflictframe. De feitelijke verschillen tussen de twee hoofdrolspelers zijn er ook echt, dus het ligt voor de hand dat deze verschillen in een context van onenigheid worden ingebed. De specifieke tendens die m.b.t. het gebruik van het conflictframe werd gevonden, heeft M. Overmeer ook aangevoeld. De daling van het voorkomen van dit frame in de tweede periode is een afspiegeling van de gang van zaken in de onderhandelingen op dat moment. In die periode werd er nog echt puur inhoudelijk onderhandeld en werd het debat ook puur inhoudelijk gevoerd, waardoor er volgens M. Overmeer logischerwijs minder aandacht kon gaan naar intriges en

meningsverschillen. Hij betreurt dat dit na de Koninklijke opdracht van Vande Lanotte volledig is omgeslagen. In de vierde analyseperiode en ook daarna werd er veel over inhoud gesproken, specifiek over de mechanismes m.b.t. de financieringswet. Bovendien zagen de Franstaligen in Vande Lanotte ook een bondgenoot als socialist. Na zijn ontslag is er aan tafel wel nog over inhoud gesproken, maar in de pers weinig of niet. M. Overmeer ziet deze tendens in beide landsdelen en betreurt dit, maar geeft zelf ook aan dat het moeilijk is om als partij openlijk over de inhoud van de onderhandelingen te communiceren. Bovendien is de situatie op dit moment ook echt uitgemond in een politiek gevecht tussen de partijen die allemaal hun plaats aan de onderhandelingstafel willen behouden. M. Overmeer vreest dat het conflictframe op dit moment nog meer domineert dan in de derde periode omdat er zich simpelweg veel conflicten voordoen en dat de publieke opinie daardoor mogelijk afhaakt. *“Een grote groep mensen die wanhopig naar het schouwspel kijken en het eigenlijk wel goed vinden dat er niet wordt toegegeven aan Vlaamse kant, maar wel zoiets hebben van: het zou wel gedaan mogen zijn en er zou wel eens een regering mogen komen.”* Volgens M. Overmeer is het gebruik van het conflictframe een uiting van het verziekte politieke klimaat. Het gebrek aan nieuwsartikels over de inhoud geeft volgens hem aan hoe slecht het gaat met de onderhandelingen. In periode 2 was de sfeer daarentegen goed en was de situatie ook duidelijk. De twee overwinnaars leidden toen de onderhandelingen, de coalitiekeuze leek gemaakt en van een impasse of nieuwe verkiezingen leek toen absoluut geen sprake. Omdat de sfeer tussen de onderhandelaars toen goed zat, werden er minder publieke aanvallen naar elkaar gedaan in de media. Journalisten registreerden deze goede sfeer en dit resulteerde in een lager gebruik van het conflictframe in periode 2. In periode 3 werden er volgens M. Overmeer opnieuw meer “intentieprocessen” gevoerd m.b.t. de N-VA, wat volgens hem de sterke opmars van het conflictframe verklaart.

Ook voor de resultaten m.b.t. de laatste hypothese over het framegebruik rond De Wever lijkt M. Overmeer een verklaring te hebben. Volgens hem wordt de verantwoordelijkheid voor een eventueel falen eerder bij de partij N-VA gelegd dan bij de persoon Bart De Wever. Zijn persoonlijke interpretatie van de berichtgeving is dat journalisten vaak openlijk heel hard zijn voor de N-VA, maar dat men voor De Wever zelf iets minder negatief is. Meestal is men zelfs over erg positief over zijn persoonlijkheid en wordt de situatie dus vaak voorgesteld alsof De Wever zelf wel een akkoord wil, maar dat zijn partij hem hierin niet zou willen volgen. Ook de keuze voor het moraliteitsframe valt volgens M. Overmeer zeker te duiden. De meeste Franstaligen vinden het programma van de N-VA moreel verwerpelijk. Voor hen impliceert het nl. het opblazen van de solidariteit of zelfs ronduit verarming, iets waar Vlaamse socialisten ook vaak op hameren. Zeker het eerste artikel in het partijprogramma, de splitsing van het land, is een doorn in het oog van de Franstaligen. M. Overmeer vindt dit een zoveelste voorbeeld van een intentieproces omdat dit artikel vaak in hun gezicht wordt gegooid, hoewel de N-VA volgens hem nooit een geheim heeft gemaakt van haar einddoel. Het eerste artikel in het partijprogramma van de PS is dat “het uitgangspunt van handelen is de klassenstrijd”. Dit communistisch geïnspireerd principe zou de N-VA eveneens kunnen aanwenden in economische debatten, maar dan zou het dezelfde retorische middelen aanwenden als de Franstaligen. Uiteindelijk vindt M. Overmeer dat de PS eigenlijk even nationalistisch is als de N-VA omdat ze eveneens opkomen voor de belangen van hun eigen gemeenschap.

Kort samengevat liggen de resultaten volledig in de lijn van de verwachtingen van M. Overmeer. Hij vindt het erg interessant om te zien hoe het framegebruik zo mooi parallel loopt met de verschillende periodes en concrete gebeurtenissen. Dit toont volgens

hem goed aan dat de pers volledig is meegegaan in de psychologie van de onderhandelaars. De meeste resultaten vallen te verklaren door de grote ontgoocheling van de Franstalige media en politici na de mislukking van Di Rupo als preformateur. Hieruit is het discours rond de N-VA vanuit conflict en moreel oordelen opgebouwd. Anderzijds spelen commerciële belangen zeker voor Le Soir ook een aanzienlijke rol. Volgens M. Overmeer heeft dezelfde tendens met pieken en dalen zich zeker ook nog doorgezet na het einde van de opdracht van Vande Lanotte.

Conclusie

1. Discussie

Het voorspelde verschil in framing tussen beide kranten werd in dit onderzoek empirisch onderbouwd. De verzuurde relatie met N-VA-voorzitter De Wever is slechts 1 verklaring voor het feit dat Le Soir de situatie en De Wever als persoon aanzienlijk meer framet. Le Soir blijkt de sterkste daler te zijn op de krantenmarkt. De redactie moet dus een manier zoeken om zijn doelpubliek opnieuw meer aan te spreken. Het is algemeen geweten dat de redactie van Le Soir reeds pro-Belgische standpunten heeft ingenomen in eerdere communautaire kwesties. Bovendien situeert het publiek van Le Soir zich vooral in het Brusselse, en laten de ideeën van De Wever daar nu net niet zo geliefd zijn bij de Franstalige bevolking. Vooral het gebruik van het conflictframe en het verantwoordelijkheidsframe in de context van de moeizame regeringsvorming kan dan een manier zijn om hun lezerspubliek opnieuw meer aan te spreken. Misschien lijkt het vreemd dat Le Soir zich als kwaliteitskrant zo laat leiden door commerciële belangen. Men mag echter niet vergeten dat kranten commerciële producten zijn en dat een bepaald verkoopsijfer noodzakelijk is om de redactie in degelijke omstandigheden te laten werken. Zowel voor kwaliteitskranten als kranten gericht op het brede publiek is deze wet immers van toepassing. De vraag rijst dan of deze commerciële beslommingen geen rem zijn op de kwaliteit van de krant.

Nieuws is altijd een constructie vanuit bepaalde redactionele keuzes en dus bij voorbaat geen afspiegeling van de realiteit, maar de keuze voor bepaalde frames zorgt wel voor een zekere bias. Men kan zich echter afvragen of Le Soir, die als kwaliteitskrant blijkbaar significant meer framing gebruikt in haar politieke verslaggeving in deze analyseperiode, wel nog tegemoet komt aan het deontologisch principe van onafhankelijke berichtgeving. Het gebruik van frames,

wat zowel het aspect van selectie als dat van betekenisgeving impliceert, is uiteraard inherent aan de journalistieke praktijk. Los daarvan hebben burgers het fundamentele recht om door de media geïnformeerd te worden over de gang van zaken in de samenleving, maar dit moet wel op een correcte manier gebeuren zonder enige vooringenomenheid. In ons land verlopen de verkiezingen echter wel per taalgemeenschap waardoor eventuele negatieve uitlatingen in de Franstalige pers slechts een heel beperkt electoraal effect zullen hebben op Vlaamse politici. Toch zorgen de media aan beide kanten van de taalgrens voor een zekere sfeerschepping waardoor een indirecte invloed van sterk geladen uitlatingen op de Wetstraat zeker niet uit te sluiten valt. Bovendien beseffen politici erg goed dat de perceptie die bij het publiek van hen bestaat hoe dan ook erg belangrijk is. Negatieve media-aandacht valt dus bij voorbaat best te vermijden, of deze nu gegrond is of niet.

De data in dit onderzoek bevestigden de eerder besproken trends wat betreft framing niet allemaal. Zo werd het human interest-frame door beide kranten amper gebruikt, hoewel dit frame in de politieke verslaggeving vaak zou worden gebruikt om het “moeilijke” onderwerp toegankelijker te maken. Een mogelijke verklaring hiervoor is de onderzoekscontext. In volle formatie is het niet onlogisch dat de meeste aandacht wordt besteed aan de inhoud van de gesprekken en de rol die bepaalde politici hierin opnemen. De huidige analyseperiode omvatte enkel crisisberichtgeving, dus het valt niet uit te sluiten dat in de reguliere berichtgeving wel meer aandacht wordt besteed aan “de mens achter de politicus”. Bovendien werd de berichtgeving rond de figuur van De Wever bestudeerd. Hier in Vlaanderen kent iedereen de namen van zijn kinderen en zijn favoriete frituur, maar het is niet onlogisch dat de Franstalige pers weinig aandacht besteed aan het privéleven van Vlaamse politici. Misschien wordt dit frame enkel gebruikt m.b.t. politici uit de eigen taalgemeenschap, maar daarover kan dit

onderzoek geen uitsluitsel geven. Uit dit onderzoek kwam in elk geval geen overheersende human interest-aanpak naar voren. Dit is wel een positieve bevinding, gezien eerder onderzoek een negatieve invloed aantoonde op de hoeveelheid informatie die mensen wisten te onthouden uit nieuwsberichten die op deze manier waren geframed.

Wat uit de kwalitatieve inhoudsanalyse voor beide kranten naar voren kwam, is de schrijfstijl die bol staat van beeldspraak en metaforen. Dit zou een uiting kunnen zijn van de toenemende theatrale aanpak in de hoop een groter publiek warm te kunnen maken voor politieke verslaggeving. Over eventuele verschillen qua taalgebruik tussen de Vlaamse en Franstalige pers kunnen voorlopig geen uitspraken worden gedaan, gezien enkel de kwantitatieve onderzoeksresultaten op secundair niveau met die van onderzoek in de Vlaamse pers werden vergeleken. Het lijkt echter interessant om na te gaan of er zich een verschil in schrijfstijl tussen beide kanten van de taalgrens voordoet. Er wordt vaak geschermd met de boutade dat België een land zou zijn met twee democratieën en twee publieke opinies. Een vergelijking van de kwantitatieve onderzoeksresultaten kon hierover niet echt uitsluitsel geven. Hoewel alle vijf de kranten waarvoor de onderzoeksresultaten werden vergeleken het conflictframe het vaakst gebruikten, deed er zich in Vlaanderen een andere evolutie voor in de mate van framing over de verschillende periodes heen dan in Franstalig België. Of dit wijst op een fundamenteel andere journalistieke aanpak, zou verder kunnen worden onderzocht o.b.v. berichtgeving over andere onderwerpen in andere periodes.

2. Beperkingen van dit onderzoek

Een eerste zwakte van dit onderzoek, is de manier waarop de artikels werden geselecteerd. Dit gebeurde niet via een centrale

databank zoals Mediargus omdat dit simpelweg niet bestaat in Franstalig België. Via de zoekfunctie van de krantenwebsites kregen we heel wat artikels aangeboden die niet altijd aan de criteria van de steekproef voldeden. Elk artikel werd gescreend waarna beslist werd of het al dan niet in de steekproef werd opgenomen. Het is zeker mogelijk dat hierbij menselijke fouten gemaakt werden. In totaal bevat de steekproef echter 576 artikels en dit is zeker een aanvaardbaar aantal om uitspraken van enige betekenis te kunnen doen. Een tweede zwak punt heeft eveneens te maken met de steekproef. De vier analyseperiodes zijn niet allemaal even lang en bevatten dus zeker niet allemaal evenveel artikels. Vooral de eerste periode bevat aanzienlijk minder artikels dan de andere drie. Enige voorzichtigheid is dus geboden bij het doen van uitspraken over deze periode. De derde beperking betreft de arbitraire afsluiting van de laatste analyseperiode. In tegenstelling tot de andere periodes werd deze niet o.b.v. een belangrijke gebeurtenis afgesloten omdat er tijdens de opdracht van Vande Lanotte geen echte hoogtes of laagtes waren. Deze beperking wordt enigszins gecounterd door het feit dat er voor de laatste analyseperiode wel significant verschillende resultaten werden gevonden t.o.v. de andere periodes. Een andere belangrijke beperking voor dit onderzoek betreft de lage intercodeursbetrouwbaarheid, zowel voor de frames m.b.t. de situatie als die rond De Wever. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de codering gebeurde door studenten en niet door getrainde codeurs. Een andere verklaring voor dit specifieke onderzoek is de taal van de artikels. Hoewel beide codeurs het Frans erg goed beheersen, was het niet hun moedertaal. Bovendien stonden er in de artikels heel wat metaforen en vormen van beeldspraak. Een verschil in interpretatie hiervan valt zeker niet uit te sluiten. Een laatste bemerking betreft de voorzichtigheid bij de vergelijking met het onderzoek in de Vlaamse pers. Het gaat hier slechts om een secundaire analyse van de onderzoeksresultaten. Beide onderzoekers hebben echter een licht verschillende aanpak gehanteerd en ook de hypothesen van beide

masterproeven zijn niet dezelfde. Toch is een vergelijking op secundair niveau waardevol omdat het een eerste idee geeft over mogelijke gelijkenissen of verschillen tussen de aanpak van de Vlaamse en de Franstalige pers m.b.t. dit specifieke onderwerp.

3. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Een eerste aanbeveling is het vergelijken van data uit Vlaanderen en Franstalig België door een bundeling van datasets. Op deze manier zou er wel een gefundeerd oordeel kunnen gevormd worden over eventuele gelijkenissen en verschillen tussen de pers in beide landsdelen. Daarnaast is het zeker interessant om de berichtgeving in *Le Soir* en *l'Avenir* verder op te volgen waar dit onderzoek stopt. Tussen eind november 2010 en half mei 2011 zijn er opnieuw heel wat politici verschenen en verdwenen in de Wetstraat, maar een regering is er tot op heden nog niet. Het zou interessant zijn om na te gaan of de slingerbeweging in het gebruik van de verschillende frames zich in deze periode nog steeds voordoet. De impasse is op dit moment immers compleet en vermits er vooral leek te worden geframed rond sleutelmomenten in de formatie, is het mogelijk dat de mate van framing na de opdracht van Vande Lanotte geleidelijk blijft afnemen. Anderzijds domineert niet de inhoud van de onderhandelingen, maar het strategisch spel tussen de partijen al maanden de berichtgeving, zoals ook M. Overmeer al aangaf. Dit resulteert misschien net in meer framing.

Specifiek voor de berichtgeving rond de N-VA en de figuur Bart De Wever tenslotte zou de analyse van een andere periode die niet gelinkt is aan de regeringvorming een mooi punt van vergelijking kunnen vormen met deze data. Door de keuze voor de analyseperiode in dit onderzoek, wordt enkel crisisberichtgeving geanalyseerd. Misschien wordt er in de reguliere nieuwsberichtgeving een ander discours opgebouwd rond de N-VA en haar voorzitter Bart De Wever.

Bibliografie

- Aho. (06.11.2010). De lange tenen van De Wever. *De Standaard*, p. 27.
- Anthonissen, P.F. (2005). *Stop de pers! Hoe de media werken – Hoe werken met de media*. Tielt: Lannoo.
- Anthonissen, P.F. (2009). *De media maken de man*. Leuven: Davidsfonds.
- Blumler, J. & Gurevitch, M. (2007). Politicians and the press – An essay on role relationships. In Negrine, R. & Stanyer, J. (Reds.), *The Political Communication Reader* (pp.49-53). New York: Routledge.
- Bosman, J. & d’Haenens L. (2008). News reporting on Pim Fortuyn: framing in two Dutch newspapers. *Media, Culture & Society*, 30(5), pp. 735-748.
- Capella, J. & Jamieson, K. (1997). *Spiral of Cynicism : The press and the public good*. New York: Oxford University Press.
- Capella, J. & Jamieson, K. (2007). Cognitive bases for framing effects. In Negrine, R. & Stanyer, J. (Reds.), *The Political Communication Reader* (pp.181-186). New York: Routledge.
- CIM. (2011). *Openbare resultaten*. [16.04.2011, Centrum voor Informatie over de Media: <http://www.cim.be/media/pers/de-echtverklaring/resultaten/openbare-resultaten>].
- Corelio. (2011). *Over Vers l’Avenir*. [20.11.2010, Corelio : <http://www.corelio.be/articles.do?section=3441>].

- De Bens, E. & Raeymaeckers K. (2010). *De pers in België – Het verhaal van de Belgische dagbladpers gisteren, vandaag en morgen*. Leuven: LannooCampus.
- Delvaux, B. (15.03.2001). “Le Soir” innove pour les habitants de la périphérie. *Le Soir*, p.1.
- Delvaux, B. (22.03.2011). Le Soir en Vlaanderen – Vorm uw eigen mening. *Le Soir*, pp. 1-5.
- De Ridder, H. (1983). *De keien van de Wetstraat*. Leuven: Davidsfonds.
- De Standaard Online. (2011). *De regeringsvorming: dag tot dag*. [02.05.11, De Standaard: <http://www.standaard.be/extra/regeringsvorming>].
- De Wever, B. (2010). De dramademocratie, een drama voor journalistiek, politiek en democratie? In Thevissen, F. (Red.), *De vierde onmacht – Journalisten, politici en critici over media en journalistiek* (pp. 95-109). Leuven: Van Halewyck.
- Dumont, J.-F., Grevisse, B. & Ringlet, G. (1998). *La presse écrite en Belgique*. Diegem : Kluwer Editorial.
- Eeckhout, B. (15.10.2010). Wedloop van wederzijds onbegrip. *De Morgen*, pp. 31-32.
- Elchardus, M. (2002). *De dramademocratie*. Tielt: Lannoo.
- Entman, R. (1993). Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), pp. 51-58.

- Hayes, A.F. & Krippendorff, K. (2007). Answering the call for a standard reliability measure for coding data. *Communication Methods and Measures*, 1(1), pp. 77-89.
- Kdr. (06.11.2010). De Standaard sterkste stijger op krantenmarkt. *De Standaard*, p. 2.
- Kitzinger, J. (2007). Framing and frame analysis In Devereux, E. (Red.), *Media Studies: key issues and debates* (pp. 134-161). London: Sage Publications.
- Kld. (15.03.2011). *Eerste Rand-editie Le Soir focust op band met Brussel*. [16.03.2011, Het Nieuwsblad Online: http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20110315_061&utm_source=nieuwsblad&utm_medium=social&utm_content=footer&utm_campaign=send-to-a-friend&utm_term=1C2UI6QP].
- Neuman, W.R., Just, M.R. & Grigler, A.N. (1992). *Common knowledge*. Chicago: University of Chicago Press.
- RTBF (prod.). (01.09.2010). *Questions à la Une – Bart De Wever, aurait-t-il raison de la Belgique ?* [Tv-uitzending]. La Une.
- Sanctorum, J. & Thevissen, F. (2009). *Media & journalistiek in Vlaanderen kritisch doorgelicht*. Leuven: Van Halewijck.
- Scheufele, D.A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), pp. 103-122.
- Scheufele, D.A. & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting and priming: the evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 57(1), pp. 9-20.

- Semetko, H.A. & Valkenburg, H.M. (2000). Framing European politics: a content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), pp. 93-109.
- Valkenburg, H.M., Semetko, H.A. & De Vreese C.H. (1999). The effects of News frames on readers' thoughts and recall. *Communication research*, 26(5), pp. 550-569.
- Van Dijk, T.A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse and Society*, 4(2), pp. 249-283.
- Van Gorp, B. (2004). *Framing en het interpreteren van nieuws. – Een experimenteel onderzoek naar de effecten van frames*. Antwerpen: UA.
- VRT Nieuws (prod.). (20.08.2008). *Ter Zake: De Wever vs. Le Soir*. [Tv-uitzending]. Canvas.
- VRT Nieuws (prod.). (14.01.2009). *Ter Zake: De Wevermanie dankzij "De Slimste Mens"?* [Tv-uitzending]. Canvas.
- VRT Nieuws (prod.). (24.03.2010). *Ruwe beelden: "Dit is aanzetten tot haat"*. [Tv-uitzending]. Één.
- VRT Nieuws (prod.). (14.11.2010). *De Zevende Dag: Omroepen als symbool voor verdeeld land?* [Tv-uitzending]. Één.
- VRT Nieuws (prod.). (16.02.2011). *Ter Zake: "Geen enkel welvoeglijk mens zou Le Soir nog mogen lezen."* [Tv-uitzending]. Canvas.
- VRT Nieuws (prod.). (22.03.2011a). *Het journaal 7 – Le Soir schrijft in het Nederlands*. [Tv-uitzending]. Één.

VRT Nieuws (prod.). (22.03.2011b). *Ter Zake – Véronique Lamquin: “N-VA weigert dialoog met Le Soir”*. [Tv-uitzending]. Canvas.

VVJ. (2011). *Code van de Raad voor de Journalistiek*. [15.05.2011, Vlaamse Vereniging van Journalisten: <http://www.journalist.be/deontologie.php>].

Witte, E. (2002). *Media & politiek – een inleiding tot de literatuur*. Brussel: VUBPress.

Woestijnvis (prod.). (19.10.2010). *Man bijt Hond – Bart De Wever maakt Latijn weer hip*. [Tv-uitzending]. Één.

Woestijnvis (prod.). (04.01.2011). *Man bijt Hond – Zwaargewicht*. [Tv-uitzending]. Één.

Bijlagen

Bijlage 1: Codeboek

Vragen met betrekking tot vormkenmerken

001. Artikelnummer

002. Naam krant

1. De Standaard
2. Het Laatste nieuws
3. Le Soir
4. Vers l' Avenir
5. La Libre Belgique
6. La Dernière Heure

003. Datum krant (4 digits)

004. Dag krant

1. maandag
2. dinsdag
3. woensdag
4. donderdag
5. vrijdag
6. zaterdag

005. Omvang

1. Kort (< 200 woorden)
2. Middellang (200 – 400 woorden)
3. Lang (> 400 woorden)

006. Artikelsoort

1. Nieuwsbericht
2. Achtergrondartikelen (Beschouwingen, portretten, reportages, opinies, columns en interviews)

007. Afkomst artikelsoort

1. Artikelen van eigen journalisten/verslaggevers (van de eigen redactie)
2. Artikelen van andere auteurs (niet van de eigen redactie)
3. Andere artikelen, bv. Correspondentie, forums, columns

008. Rubriek

1. Voorpagina
2. Binnenland
3. Buitenland
4. Overig/ Niet te achterhalen

009. Nieuwsbron

1. Binnenlands persagentschap
2. Buitenlands persagentschap
3. Eigen berichtgeving
4. Niet bekend/vermeld
5. Overig, bv. Correspondenten buitenland, forums, columnisten

Vragen met betrekking tot de framingkenmerken

Artikel centraal

010a. In het artikel wordt gesuggereerd naar een mogelijkheid om het besproken conflict/probleem te verlichten.

- 0. Niet aanwezig
- 1. Enige indicaties voor aanwezigheid
- 2. Aanwezig

010b. Het artikel suggereert dat er een verantwoordelijke is voor het behandelde conflict/probleem.

- 0
- 1
- 2

010c. Het artikel suggereert (een) oplossing(en) voor het gesignaleerde conflict/ probleem.

- 0
- 1
- 2

010d. Het artikel suggereert dat een individu of een groep van mensen in de samenleving verantwoordelijk is voor het behandelde conflict/ probleem.

- 0
- 1
- 2

010e. Het artikel suggereert dat een probleem onmiddellijke actie vereist.

- 0
- 1
- 2

011a. In het artikel worden adjectieven of persoonlijke 'labels' voor personen gebruikt die positieve gevoelens (zoals empathie, zorg, sympathie) genereren.

- 0
- 1
- 2

011b. In het artikel worden adjectieven of persoonlijke 'labels' voor personen gebruikt die negatieve gevoelens (zoals haat, medelijden) genereren.

0 1 2

011c. Het artikel gaat dieper in op de persoonlijke levenssfeer van actoren. (= *privéleven* ≠ *persoonlijkheidskenmerken*)

0 1 2

011d. Het artikel geeft een menselijk voorbeeld of een 'menselijk gezicht' aan het onderwerp.

0 1 2

011e. Het artikel onderstreept hoe individuen en groepen worden geraakt door het onderwerp/ probleem.

0 1 2

011f. Het artikel bevat visuele informatie die eventueel gevoelens van haat, empathie/zorg, sympathie of medelijden zou opwekken. (In on-line artikelen veelal geen foto's)

0 1 2

012a. Het artikel vertelt over een twist/ gebrek aan akkoord(en) tussen partijen/ individuen/ groepen.

0 1 2

012b. De ene partij/ het ene individu/ groep verwijt een andere partij/ ander individu etc.

0 1 2

012c. Refereert het artikel naar 2 of meer kanten van het probleem/conflict? (*Niet per se één centraal conflict: vele kleinere twistpunten kan ook*)

0 1 2

012d. Het artikel verwijst naar winnaars en verliezers.

0 1 2

013a. Het artikel bevat een morele boodschap (voorstelling van goed en slecht).

0 1 2

013b. Het artikel verwijst naar de morele plicht (**gelinkt aan je geweten, wat je zou moeten doen**) van een politicus/politici. (Bv. Ze hebben de plicht hun verantwoordelijkheid op te nemen) (*Eerder op de persoon gericht*)

0 1 2

013c. Het artikel bevat specifieke, sociale voorschriften (**richtlijnen/normen, erkende afspraken en criteria**) rond hoe politici zich dienen te gedragen. (*Eerder op de politiek in het algemeen gericht*)

0 1 2

014a. Er wordt verwezen naar gevolgen (materieel of financieel) die nu of in de toekomst (zullen) worden geleden.

0 1 2

014b. Er wordt verwezen naar kosten/inspanningen die daarbij nodig zullen zijn.

0 1 2

014c. Er wordt verwezen naar gevolgen van het al dan niet voortzetten van een actie.

0 1 2

Actoren aan het woord

015a. Wordt Bart De Wever geciteerd?

0. Nee
1. Ja

015b. Worden vertegenwoordigers van de N-VA geciteerd?

0 1

015c. Wordt Bart De Wever geparafraseerd?

0 1

015d. Worden vertegenwoordigers van de N-VA geparafraseerd?

0 1

016. Andere Vlaamse politici (niet N-VA) aan het woord (d.w.z. zowel letterlijk als door een journalist verwoordt) over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

017. Waalse politici aan het woord over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

018. Wetenschappers/ experts aan het woord over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

019. Middenveld (vakbonden, unizo, ...) aan het woord over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

020. Andere personen (gewone burgers, lokale betrokkenen, ...) aan het woord over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

021. Zijn er meerdere groepen in één artikel aan het woord over Bart De Wever/ N-VA?

0 1

021a. Zo ja, wie van deze groepen krijgt het meest het woord?

1. Bart De Wever zelf
2. N-VA zelf
3. CD&V
4. SP.a
5. Groen!
6. VLD
7. Vlaams Belang
8. PS
9. CdH
10. Ecolo
11. MR
12. Middenveld (vakbond, Unizo, ...)
13. Wetenschappers/experten
14. Andere actoren (burgers, lokale betrokkenen, ...)

022. Welke soort framing is er in het artikel gebruikt?

1. Episodische framing:
Politieke onderwerpen worden weergegeven in **concrete** gebeurtenissen of via specifieke evenementen: dakloos persoon, neerstorten vliegtuig, slachtoffer van bepaalde maatregel, ...
2. Thematische framing:
Algemene, abstracte context van nieuws staat centraal. (Thematische framing handelt over onderwerpen zoals

bezuinigingen in de gezondheidszorg en veranderingen in de werkgelegenheid en plaatst deze in een brede context (bv. Historisch, geografisch.) Vaak achtergrondartikel.

Opmerking: Episodische framing sluit thematische uit. Vanaf dat er episodische framing aanwezig is, is het geen thematische framing meer.

Bart De Wever staat centraal

023a. In het artikel wordt gesuggereerd dat Bart De Wever de mogelijkheid heeft om het besproken conflict/probleem te verlichten.

- 0. Niet aanwezig
- 1. Enige indicaties voor aanwezigheid
- 2. Aanwezig

023b. Bart De Wever is verantwoordelijk voor het behandelde conflict/probleem.

- 0
- 1
- 2

024a. In het artikel worden adjectieven of persoonlijke 'labels' gebruikt voor Bart De Wever die positieve gevoelens (zoals empathie, zorg, sympathie) genereren.

- 0
- 1
- 2

024b. In het artikel worden adjectieven of persoonlijke 'labels' gebruikt voor Bart De Wever die negatieve gevoelens (zoals haat, medelijden) genereren.

- 0
- 1
- 2

024c. Het artikel gaat in op de persoonlijke levenssfeer van Bart De Wever of zijn entourage (familie,...) .

- 0
- 1
- 2

025a. Het artikel vertelt over een twist/ gebrek aan akkoord(en) tussen Bart De Wever en partijen/ individuen/ groepen.

0 1 2

025b. Bart De Wever verwijt partij X – Partij X verwijt Bart De Wever.

0 1 2

026a. Het artikel verwijst naar de morele plicht van Bart De Wever. (Bv. Heeft de plicht om zijn verantwoordelijkheid op te nemen)

0 1 2

026b. Het artikel bevat specifieke, sociale voorschriften rond hoe Bart De Wever zich dient te gedragen.

0 1 2

Van Dijks' lijst met vragen met betrekking tot discourses

1) Onderwerpen

Welke globale onderwerpen komen in het artikel aan bod? (bvb. discriminatie, racisme,...) en wat is de globale associatie (evaluatie) van een zodanig onderwerp? Welke onderwerpen komen juist niet in het bericht aan de orde, ook al hebben ze er veel mee te maken en zouden ze de nodige achtergrond verschaffen voor het beter begrijpen van dit bericht? Worden de autoriteiten bekritiseerd?

2) Thematiek

Hoe worden de onderwerpen in meer concrete thema's (bvb: Splitsing België, extreem rechts, BHV, Brussel, financieringswet,...) vervaardigd in het bericht? Ga na wat de algemene associaties/evaluaties (negatief/positief/neutraal) zijn van dit soort thema's. (die binnen ieder onderwerp apart weer kunnen voorkomen) Stel een lijst op van de veel voorkomende thema's in meerdere berichten en probeer daaruit weer algemene (hoofd)thema's af te leiden.

3) Lokale semantiek

- Wat zijn de (ev. Negatieve) implicaties of presupposities van de zinnen van het bericht? (wat neemt men bij voorbaat voor waar aan? Wat bedoelt men indirect te zeggen?)

- Welke eigenschappen of handelingen worden aan Bart De Wever toegekend in de zinnen van het bericht? (bv: harde werker, levensgenieter,...) Hebben die negatieve, neutrale of positieve implicaties, associaties of suggesties? (gezien het globale thema van het bericht of van een deel van het bericht) Welke overbodige details worden er over Bart De Wever gegeven in vergelijking met andere politici? En welke details worden juist niet vermeld?

- Welke aspecten van de gebeurtenissen komen niet of nauwelijks ter sprake? Worden oorzaak, redenen, achtergronden, een actuele context, bedoelingen enz. van de actuele gebeurtenissen genoemd?

- In hoeverre wordt er al dan niet hoofdzakelijk aandacht aan de negatieve aspecten van gebeurtenissen geschonken? (het conflictueuze, bedreigende, problematische, spectaculaire,...)

- Hoe worden de feiten gepresenteerd? Waar/waarschijnlijk/onwaarschijnlijk/ongeloofwaardig? Welke relativerende partikels gebruikt het bericht? (zou/wellicht/waarschijnlijk/beweren)

4) Stijl en retoriek

- Stijl

Welke woorden worden gekozen om Bart De Wever te beschrijven? Welke associaties hebben deze begrippen? Is de stijl voor verschillende actoren anders? Wordt er door het gebruik van een bepaald jargon bepaalde problemen verdoezeld? Wordt er door de zinsvorm verdoezeld wie verantwoordelijk is voor negatieve handelingen?

- Retoriek

Welke stijlfiguren worden gebruikt? (metaforen, understatement, overdrijvingen, litotes, vergelijkingen,...) Voor welke mensen en handelingen worden ze gebruikt? Wat is het gevolg voor de interpretatie van de rol van de betreffende persoon of groep?

- Argumentatie

Welke expliciete en impliciete argumentaties vindt men in het bericht? Zijn de conclusies duidelijk of vaag gelaten? Welke premissen gebruikt men en welke worden bij voorbaat voor waar aangenomen? Welke schijnredeneringen worden er gegeven of gerapporteerd? (vb: BDW is in ieder geval niet bereid om compromissen te sluiten.)

Bijlage 2: Toelichting onderzoeksperiodes

Periode 1: “Campagne” – 30 mei t.e.m. 13 juni

- Laatste 2 weken van de verkiezingscampagne
- Verkiezingsdebatten
- Eerste uitslagen

Periode 2: “Optimisme” – 14 juni t.e.m. 29 augustus

- Periode van hoop en vertrouwen: “het momentum is er”
- 17 juni: Bart De Wever wordt informateur
- 8 juli: Elio Di Rupo wordt preformateur
- 30 juli: vakantiestop van de onderhandelingen
- 18 augustus: mandaat van Di Rupo wordt verlengd
- 29 augustus: de koning weigert voor de 2^e keer het ontslag van Di Rupo na een ultiem voorstel dat wordt afgeketst

Periode 3: “Begin impasse” – 30 augustus t.e.m. 18 oktober

- 3 september: ultiem overleg tussen de 7 partijen mislukt
- 4 september: Flahaut en Pieters aangesteld als bemiddelaars
- 21 september: oprichting van de high-level werkgroep o.l.v. Marcourt en Jambon
- 4 oktober: N-VA stelt een “tabula rasa” voor
- 8 oktober: Bart De Wever krijgt een verduidelijkingsopdracht
- 18 oktober: Bart De Wever trekt naar de koning nadat zijn nota door de Franstaligen werd afgeketst

Periode 4: “Totale impasse” – 19 oktober t.e.m. 24 november

- 21 oktober: Johan Vande Lanotte wordt koninklijk bemiddelaar
- 3 november: eerste verslag van Vande Lanotte bij de Koning
- 12 november: eerste compromisvoorstel van Vande Lanotte

- 24 november: de 7 partijen verklaren zich bereid om o.b.v. de nota Vande Lanotte verder te onderhandelen

